

**T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

OTEL İŞLETMELERİNDE YEŞİL YILDIZ UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ekin ADIGÜZEL

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Hakan ÇELEBİ

AKSARAY, 2017

**T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

OTEL İŞLETMELERİNDE YEŞİL YILDIZ UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ekin ADIGÜZEL

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Hakan ÇELEBİ

AKSARAY, 2017

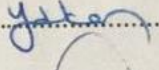
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ONAY BELGESİ

Aksaray Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 152301415 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi, "Ekin ADIGÜZEL", ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "OTEL İŞLETMELERİNDE YEŞİL YILDIZ UYGULAMALARI" başlıklı tezini, aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

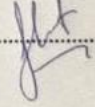
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hakan ÇELEBİ
Aksaray Üniversitesi

Jüri Üyeleri : Yrd. Doç. Dr. Gülden GÖK
Aksaray Üniversitesi

Jüri Üyeleri : Yrd. Doç. Dr. Fatma KUNT
Necmettin Erbakan Üniversitesi

.....

.....

.....

Teslim Tarihi: 02.11.2017

Savunma Tarihi: 22.12.2017

ÖNSÖZ

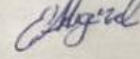
Dünyada meydana gelen değişimlerin en önemli aktörü insanlardır. 19. yüzyıl sonlarında başlayan sanayi devrimi ile birlikte dünyada ciddi ve önemli sayılabilecek gelişmeler ortaya çıkmıştır. Dünyada, diğer unsurlarla birlikte teknolojinin de gelişim göstermesi sayesinde işletmeler, yeni üretim teknikleri keşfederek üretimin daha kolaylaştırılmasını sağlamış ve bu durum da işletmelerin daha fazla üretim yapabilmesini olanaklı kılmıştır. İşletmelerin daha fazla kârlılığı düşünmesi, onların üretim miktarı ve oranını artırmasına ve bunun sonucunda üretim esnasında, doğal çevrenin ikinci plana atılmasına neden olmuştur. Bu durumun uzun yıllar devam etmesi de dünya genelinde insan sağlığını tehdit eder boyutlara ulaşan çevre sorunlarının ortaya çıkmasına önemli ölçüde sebep olmuştur. 1970’li yıllardan itibaren artan çevre sorunlarını engelleyebilmek için dünya çapında birçok sektörde çevreci politikalar benimsenmiştir. Diğer sektörlerde olduğu gibi turizm sektöründe de faaliyetlerinin çevre üzerinde oluşturduğu kirliliği engelleyebilmek için devletler ve sivil toplum kuruluşları tarafından bazı kanunlar çıkartılmış ve çeşitli teşvik programları oluşturulmuştur. Türkiye’de konaklama sektöründen kaynaklanan çevre sorunlarının azaltılması için uygulanması önerilen en önemli uygulamalardan birisini ‘Yeşil Yıldız’ sertifika programı oluşturmaktadır. Otel işletmelerinden artan çevre bilinci ve sosyal sorumluluk anlayışıyla bu programı bünyelerinde uygulayarak turizm kaynaklı çevre sorunlarının, en düşük düzeye indirilebilmesi için gerekli faaliyetleri yerine getirmesi beklenmektedir. Çalışmanın örneklemi olarak Bursa ilinde faaliyette olan Holiday Inn Bursa Hotel seçilmiştir. Araştırmanın hazırlanması ve araştırma deseninin geliştirilmesi sürecinde oldukça titiz davranılmaya özen gösterilmiştir.

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel etik, ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Ekin ADIGÜZEL

TEŞEKKÜR

Aksaray Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Çevre Mühendisliği Ana Bilim Dalı'nda yapmış olduğum tez çalışmamda, bilgi, tecrübe, eleştiri ve önerileri ile beni yönlendiren, her türlü desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Hakan ÇELEBİ' ye, çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana destek olan değerli ablam İlkay Başak ADIGÜZEL'e araştırma sürecinde fedakârlıklarını, her türlü desteklerini üzerimden esirgemeyen annem Şefika ADIGÜZEL'e ve babam Hulusi ADIGÜZEL'e, ihtiyaç duyduğum her an yanımda olan ve her konuda sabırla yardımcı olan değerli arkadaşım M. Yusuf İŞBİTİRİCİ' ye teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	i
DOĞRULUK BEYANI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
2. LİTERATÜR ÖZETİ	2
2.1 Sürdürülebilir Gelişim ve Sürdürülebilir Turizm Kavramı.....	2
2.1.1 Sürdürülebilir turizm gelişimi ilkeleri.....	6
2.1.2 Sürdürülebilir turizmin özellikleri	8
2.1.3 Sürdürülebilir turizmin amaçları	9
2.1.4 Sürdürülebilir turizmin temel ilkeleri	10
2.1.5 Sürdürülebilir turizmde çevre duyarlılık programları	11
2.1.5.1 Mavi bayrak	12
2.1.5.2 Beyaz yıldız.....	16
2.1.5.3 ISO 14001	18
2.1.5.4 Yeşil yıldız	19
2.1.6 Yeşil yıldız kavramı	19
2.1.6.1 Yeşil yıldız kriterlerinin kapsamı.....	24
2.1.6.2 Konaklama işletmelerinin yeşil yıldız belgesi alma aşamaları	24
2.1.6.3 Yeşil yıldız belgesinin önemi.....	29
2.1.6.4 TUYUP projesi ve yeşil yıldız	34
2.1.6.5 Yeşil otelcilik	34
3. MALZEME VE YÖNTEM	38
3.1 Araştırmanın Örneklemi.....	38
3.2 Araştırmanın Deseni.....	38
3.3 Veri Toplama ve Analizi.....	38
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	39
4.1 Holiday Inn Bursa Hotel İşletmesine Dair Genel Bulgular	39
4.2 Holiday Inn Bursa Hotel İşletmesinin Yeşil Yıldız Belgesi Alma Sürecindeki Faaliyetleri ve Süreç Sonrası Elde Ettiği Kazanımlarına Dair Bulgular.....	40
4.2.1 Çevre politikası	40
4.2.2 İş eylem planı	41
4.2.3 Atık yönetimine dair bulgular	44
4.2.4 Su tasarrufuna dair bulgular	47
4.2.5 Enerji yönetimine dair bulgular	50

4.2.6 Tesiste deterjan, dezenfektan ve tehlikeli kimyasal madde kullanımına yönelik uygulamalar dair bulgular	54
4.2.7 Tesisin çevreye uyumu ve çevreyi güzelleştirici düzenlemelere yönelik uygulamalara dair bulgular	55
4.2.8 Tesisin ekolojik mimarisine yönelik uygulamalarına dair bulgular.....	57
4.2.9 Personel eğitimi ve misafir bilgilendirme çalışmalarına dair bulgular	58
4.2.10 Tesiste çevreyi korumak için yapılan diğer hizmetlere dair bulgular	60
4.2.11 İmaj ve rekabet konusundaki kazanımlara dair bulgular	61
4.2.12 Müşteri kitlesi konusundaki kazanımlara dair bulgular	62
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	63
KAYNAKLAR	65
EKLER.....	70
ÖZGEÇMİŞ.....	84

ÖZET

OTEL İŞLETMELERİNDE YEŞİL YILDIZ UYGULAMALARI

İnsanoğlu, varoluşundan bu yana doğa ile iç içe yaşamakta ve doğanın her türlü özelliğinden faydalanmaktadır. Bu durum insanoğlunu, doğal kaynakların en önemli kullanıcısı haline getirmektedir. Zamanla yaşam standartlarında oluşan değişiklikler, insanlar için farklı ihtiyaçlar doğurmuştur. İnsanlar gezmek, eğlenmek, dinlenmek, gibi ihtiyaçlarını gerçekleştirebilmek için turizm faaliyetlerine ilgi göstermeye başlamışlardır. Bunu izleyen süreçte turizm faaliyetlerine katılımda zamanla artış kaydedilmiştir. Bu artış beraberinde çevre sorunlarındaki artışı da getirmiştir. Çevre sorunlarının önüne geçebilmek amacıyla turizmde sürdürülebilirlik sağlanmasının gerekliliği gündeme getirilmiştir. Bu sürdürülebilirliği sağlayabilmek için dünya üzerinde çeşitli ülkeler tarafından farklı çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Türkiye'de bu çalışmalara, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülük ederek 'Yeşil Yıldız' projesini hayata geçirmiştir ve çevreyi korumaya yönelik kriterlerin uygulanmasını sağlamak için teşvik çalışmaları yapmaktadır.

Hazırlanan bu çalışma ile Yeşil Yıldız uygulaması çerçevesinde çevreyi korumak, çevre bilincini artırmak, çevreyi korumaya yönelik alınan önlemlerin sadece işletmeye değil ülke ekonomisine de katkı sağladığını ortaya koymak ve diğer tüm tesislere örnek olmak amaçlanmıştır. Söz konusu amaçlar doğrultusunda, hazırlanan çalışmada nitel araştırma desenleri içerisinde durum çalışması yani örnek olay deseni kullanılmıştır. Çalışma için seçilen örneklem, yapım aşaması itibarı ile çevreye duyarlılığı ilke edinmiş ve bu doğrultuda 2017 yılı içerisinde Yeşil Yıldız belgesini almış olan Bursa ili içerisinde yer alan Holiday Inn Bursa Hotel'dir. Çalışmada yüz yüze derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Seçilen otelin belgeyi alma süreci ve süreç sonrası çevreye, kendi işletmesine ve ekonomiye olan kazanımlarına ait veriler toplanarak yorumlanmış ve başlıklar halinde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Yeşil Yıldız, Turizm

ABSTRACT

GREEN STAR APPLICATION IN HOTEL MANAGEMENT

Since its existence, mankind has been living in harmony with nature and has benefited from every kind of nature. This situation makes the human being the most important user of natural resources. In progress time, changes in living standards have created different needs for people. People have started to show no interest in tourism activities in order to realize their needs such as traveling, having fun, relaxing. In the following years, participation in tourism activities increased with time. This increase has also brought about an increase in environmental problems. In order to prevent environmental problems, the necessity of ensuring sustainability in tourism has been brought to the agenda. In order to achieve this sustainability, various studies have been started by various countries around the world. In Turkey, the Ministry of Culture and Tourism of the Republic of Turkey has led these projects to the "Green Star" project and has been making incentive efforts to ensure that the criteria for environmental protection are implemented.

With this study, it is aimed to demonstrate that the measures taken to protect the environment and protect the environment contribute not only to the economy but also to the economy of the country and to be a model for all other facilities. In the study prepared in the direction of the mentioned aims, the case study was used from the qualitative research designs. The sample selected for the study is the Holiday Inn Bursa Hotel, which is based on the principles of environmental awareness as of the construction stage and is located in the province of Bursa, which received the Green Star certificate in 2017. Face to face deep-interview technique was used in the study. The data on the process of getting the certificate of the selected hotel, and afterwards, its economic benefits to the hotel management and to economy were collected, interpreted and presented in titles.

Anahtar Kelimeler: Sustainability, Green Star, Tourism

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1: Yeşil yıldız plaketi.....	22
Şekil 2.2: Türkiye’de Yeşil Yıldız belgesine sahip olan otellerin illere göre dağılımı (2014)	30
Şekil 2.3: Türkiye’de Yeşil Yıldız belgesine sahip olan otellerin illere göre dağılımı (2017)	30
Şekil 4.1: Holiday Inn Bursa Hotel genel görünümü	39
Şekil 4.2: Holiday Inn Bursa Hotel işletmesinin çevre politikası.....	40
Şekil 4.3: Birim bazlı atık üretim analizi (2016-2017).....	47
Şekil 4.4: Holiday Inn Bursa Hotel kişi başı su tüketim miktarları (2016–2017)	49
Şekil 4.5: Holiday Inn Bursa Hotel kişi başı elektrik tüketim miktarları (2016–2017)	52
Şekil 4.6: Holiday Inn Bursa Hotel kişi başı doğal gaz tüketim miktarları (2016–2017)	53
Şekil 4.7: Doğal gölete ait görsel.....	56
Şekil 4.8: Bahçe düzenlemesine ait görsel	56

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 2.1: Yeşil Yıldız belgeli tesisler listesi	31
Çizelge 4.1: Holiday Inn Bursa Hotel iş eylem planı (2017)	41
Çizelge 4.2: Birim bazlı atık üretim tablosu (2016)	46
Çizelge 4.3: Birim bazlı atık üretim tablosu (2017)	46
Çizelge 4.4: Holiday Inn Bursa Hotel su tüketim miktarları (2016-2017).....	49
Çizelge 4.5: Holiday Inn Bursa Hotel elektrik tüketim miktarları (2016-2017)	52
Çizelge 4.6: Holiday Inn Bursa Hotel doğal gaz tüketim miktarları (2016-2017)....	53

KISALTMALAR DİZİNİ

BUSKİ	Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi
CIT	Sürdürülebilir Turizm Sertifikası
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirme
FEE	Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı
GSTC	Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi
ISO	Uluslararası Standardizasyon Örgütü
LED	Işık Yayan Diyot
MSDS	Malzeme Güvenlik Bilgi Formu
TÜRÇEV	Türkiye Çevre Eğitim Vakfı
TÜROFED	Türkiye Otelciler Federasyonu
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
UNWTO	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
UV	Morötesi Işın
VRF	Değişken Soğutucu Akışkan Debisi
WCED	Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu

1. GİRİŞ

Dünya nüfusunun hızla artması sonucu kullanılabilir doğal kaynakların paylaşımında kişi başına düşen miktar gün geçtikçe azalmaktadır. Doğal kaynakların tükendiğinin farkına varan bilinçli tüketici, bu farkındalığı tüm insanlara aktararak gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakma çabasına girmiştir. Bilinçsizce tüketilen ya da geri dönüşüm imkanı varken bir ürünün tamamen yok olmasına neden olan davranışların azaltılması hatta bu davranışların ortadan kaldırılması için bir takım çabalara girilmiştir. Gerek sivil toplum kuruluşları gerekse işletmeler bu farkındalığın bilincine vararak insanların da bunu fark etmesi için çaba sarf etmektedirler. Özellikle işletmeler, çevreye duyarlı uygulamaları gerçekleştirirken işletme ekonomisi için de bir gelir olarak tasarruf sağlamaktadır. Bu kapsamda, işletme finansmanı için kayda değer bir kazanç elde edilmiş olmaktadır.

Hizmet esasının var olduğu turizm endüstrisinde de çevreci uygulamalardan uzak kalmak mümkün olmamakla birlikte konaklama işletmelerinde de çevreye duyarlı uygulamalar bakanlık kapsamında belgelendirilmektedir. Bu bağlamda belirtilen kriterleri yerine getirerek Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisleri Belgesi yani Yeşil Yıldız Belgesi alabilecek tesisler hem çevreyi korumaya katkı sağlayacak hem de tesislerinin tanıtımının ve pazarlamasının yapılmasında avantaj elde edeceklerdir. Ayrıca verdikleri hizmetin kalitesinden taviz vermeden, elektrik su vb. konularda tasarruf sağlayarak kendi işletmelerine ve ülkenin ekonomisine yarar sağlayacaklardır. Böylelikle yeni kurulacak olan tesislere örnek olacak ve çevreye duyarlı tesislerin artmasına katkıda bulunacaklardır. Rekabet edebilirliğin sınırlarının gün geçtikçe ortadan kalktığı turizm endüstrisinde çevreci uygulamalar ile rekabet avantajı imkânı elde edilebilmektedir. Ayrıca işletmelerin asıl amaçları olan kar maksimizasyonunu artırmak için çevreci uygulamalarının finansal performanslarına olumlu etkileri bulunmaktadır. Bu bağlamda çalışmada çevreye duyarlı uygulamalarla hizmet veren otel işletmelerinin sağladıkları katkılar belirlenmeye çalışılacaktır. Örnek olarak, seçilmiş olan bir otelin almış bulunduğu Yeşil Yıldız belgesinin çevreye ve işletmeye olan tüm kazanımları değerlendirilecektir.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

2.1 Sürdürülebilir Gelişim ve Sürdürülebilir Turizm Kavramı

Kavram ilk kez 1987 yılında Brundtland Raporunda tanımlanmıştır. Sürdürülebilir gelişim WCED (World Commission on Environment and Development, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu) tarafından; ‘şimdinin gereksinimlerini gelecek nesillerin kendi gereksinimlerini yerine getirme yeteneklerini kısıtlamadan karşılanması’ şeklinde ifade edilmektedir.

Brezilya’nın Rio de Janeiro kentinde 20-22.06.2012 tarihleri arasında 40.000’den fazla kişinin katılımıyla sürdürülebilir bir gelecek için Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı gerçekleştirilmiştir. Sürdürülebilir kalkınmanın hayata geçirilebilmesinin şimdiki ve gelecekteki nesiller için ne kadar önemli olduğu Rio+20 Zirve’sinde “İstedğimiz Gelecek” başlığında yer almıştır ve sürdürülebilir kalkınmanın ancak toplum, hükümet ve ilgili diğer kurum ve kuruluşların birlik ve beraberlik içinde hareket ederek çalışmaları ile mümkün olabileceği belirtilmiştir. Katılımın önemine özellikle dikkat çekmek istenilmiştir. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için toplumun tüm kesimlerinin bu kavramı benimsemesi ve paylaşmasının esas olduğu belirtilmiştir. Sürdürülebilir kalkınma konusundaki politik kararlılık gündeme getirilmiştir. Aynı zamanda yeşil büyüme başlığı altında yeşil uygulamaların sürdürülebilir kalkınma için uygulamaya alınmalarının önemi vurgulanmıştır. Konu ile ilgili gerçekçi önerilerin oluşturulması ve desteklenerek benimsenmesi de konferansın hedefleri arasında yer almaktadır. Sürdürülebilir gelişim doğal kaynaklar, insan kaynakları, finansal varlıkları yöneten ve uzun süreli olarak refahı artırmak için bir gelişim stratejisidir (Tosun, 2001). Bu stratejilerle birlikte sürdürülebilir gelişimde iki kavram ön plana çıkmaktadır. Birincisi beslenme, barınma, giyinme, güvenlik gibi insanların sürekli sahip olması gereken zorunlu ihtiyaçlar, ikincisi ise çevrenin günümüzde ve gelecekte istenilen taleplere teknolojiye kaynaklanan sınırlamalardır (Dresner, 2008). İhtiyaçların sonsuz, kaynakların kıt olduğu düşünüldüğünde bu iki kavramın önemi daha da artmaktadır.

WCED'e (1987) göre sürdürülebilir gelişim için model; prensipler ve hedeflerdir.

Ana prensipler:

- Bütünsel yaklaşım: gelişimler ve çevre ile ilgili alanlar küresel anlamda sosyal çevre ve gelişimleriyle beraber düşünülmelidir.
- Gelecek: küresel ekosistemin devamı için uzun soluklu planlamalar öne çıkarılmalıdır.
- Eşitlik: yapılan gelişimler eşit ve adaletli olmalı, toplumun bütün bireylerine kaynakları eşit olarak dağıtabilmeli ve erişim imkanı sağlayabilmeli.

Gelişim Hedefleri:

- Toplumun eğitim, yaşam kalitesi, imkânlar alanında yaşam standardını yükseltmelidir.
- Temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olmalıdır.
- Özgüvenli olmalıdır; bölgesel ihtiyaçlar düşünülerek alınan kararlar politik özgürlük göz önüne alınarak yapılmalıdır.

Sürdürülebilir Hedefler:

- Sürdürülebilir nüfus seviyesi.
- Geri dönüşümü olmayan materyallerin en az seviyede kullanımı.
- Geri dönüşümü mümkün olan kaynakların sürekli kullanımı
- Hava kirliliği seviyesi ve bu kirliliği çevrenin sönmleme kapasitesi.

Sürdürülebilir gelişimler için gereklilikler:

- Sürdürülebilir yaşama uyum gösterecek yeni sosyal yapıya adaptasyon,
- Kaynakların ve gelişimlerin eşit ve adil kullanımını sağlayacak, ulusal ve uluslararası politik sistemin kurulması,
- Çevresel sorunlara sürekli olarak çözüm arayacak gelişmiş teknolojik sistemler,
- Bölgesel, ulusal ve uluslararası gelişimleri küresel anlamda paylaşma sunabilecek ortaklıklar.

Sürdürülebilir gelişim ile sürdürülebilir turizm aynı değildir. Sürdürülebilir turizm; geçerliliğini belli bir alanda uzun süre koruyabilen bir turizmdir. Sürdürülebilir turizm ile sürdürülebilir turizm gelişimi arasındaki farklılık çok fazla bilinmese de oldukça önemlidir (Tosun, 2001).

Sürdürülebilir turizm, ekonomik gelişim, toplumun refahı ve çevrenin korunmasını öne çıkarırken bunların gelişiminin çevreci yaklaşımlardan oluşacağını belirten yaklaşımlar sonucu ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu değişimler turizm politikalarını ve turizm girişimcilerini bütün seviyelerde etkilemiş ve bu konsept giderek anlam kazanmaya başlamıştır. Bu konsept bütünsel olarak irdelenmiş, araştırılmış ve tartışılmıştır. Böylece sürdürülebilir turizm ile ilgili tanımlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Ulaşılan sonuçlar ise sürdürülebilirlik ile paralellik göstermektedir. Sürdürülebilir turizm ile sürdürülebilirlik aynı sorunlarla karşılaşmaktadır. Sürdürülebilirliğin kesin olamayan yapısından dolayı, sürdürülebilir turizm bu durumdan etkilenmiş ve sürdürülebilirliğin etkisi altında kalmıştır (Delgado ve Palomeque, 2012).

Sürdürülebilirlik konseptinden ortaya çıkan turist politikaları ve girişimler bağlayıcı değildir ve pratikte sadece birkaç uygulaması vardır. Bunlar da uygulanırken sosyal ve ekonomik boyutundan çok çevre boyutu öne çıkmıştır. Belirli kısıtlamaları bulunmasına rağmen, sürdürülebilir turizm geleceğin turizm konsepti olarak kabul edildiği inkar edilemeyecek bir gerçektir. Ayrıca çağdaş turizmin ayrılmaz bir parçasıdır. Turizm alanında herhangi bir girişim; başarılı olmak ve hedeflerine ulaşabilmek için sürdürülebilirliği göz önünde bulundurmalıdır (Delgado ve Palomeque, 2012).

Sürdürülebilir turizm konseptinin oluşumu için etkilerinin incelenmesi gereken üç temel yapı bulunmaktadır. Bunlar turizm karakteri, hükümetlerin rolü, turizm politikalarının yapısı ve sürdürülebilirlik anlayışlarıdır. Sürdürülebilir turizm konsepti, bu üç yapıya çok şey borçludur. Özellikle bu üçünün kesişiminden kaynaklanan gelişimlere ve sürdürülebilir turizm hakkında ortaya çıkan tanımlarla gelişim göstermiştir. Sürdürülebilir turizm ve hükümet politikaları tarafından uygulanan rolün değişimi oluşan ilginin asıl konusu olmuştur (Bramwell ve Lane, 2010). Turizm politikaları üzerine yapılan konuşmalar ve tartışmalar sürdürülebilir turizme yeni ve gelişime açık pencereler açmakta ve kabul edilebilirliğini arttırmaktadır. Sürdürülebilir turizmin kabulü ile kurumsal politikalar ve girişimciler, sürdürülebilirlik alanında ilerlemişler ve bu konseptte çevreyi toplumu ve ekonomiyi entegre ederek gelişim göstermişlerdir. Bu gelişim sürecinden de anlaşılacağı üzere sürdürülebilir turizm konsepti yüzeysel bir konu olmaktan çıkmış, kendi dokümanları ve ideaları olan bir alan haline gelmiştir (Delgado ve Palomeque, 2012).

Sürdürülebilir turizm şu şekilde tanımlanmaktadır (Inskeep, 1991): “Sürdürülebilir turizm, var olan turistik tüketicilerin ve turist kabul eden bölgelerin ihtiyaçlarının gelecek düşünülerek korunması ve karşılanmasıdır. Sürdürülebilir turizm ile yerel çevre, toplum ve kültür uyum içinde yürütülerek geliştirilmekte, çevresel ve kültürel değerlerin turizm gelişiminden olumsuz yönde etkilenmesi engellenmektedir”. Tanıma bakıldığında sürdürülebilir turizm, doğal ve kültürel kaynakların gelecek hesaba katılarak kullanılması ve yerel halkın amaçlarının maksimum düzeyde karşılanması şeklinde tanımlanmaktadır (Erdoğan, 2003). Sürdürülebilir turizm başka bir tanıma göre; hızla gelişen, konaklama kapasitesini, yerel halkı ve çevreyi dikkate alan bir turizm şeklidir. Sorumluluk sahibi bir anlayış olmakla beraber çevreye verdiği etkiye dikkat eden ve çevreye duyarlı bir anlayıştır (Bramwell vd., 1996).

Sürdürülebilir turizm ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Yapılan tanımların genelinde sürdürülebilir turizm anlayışının ortak noktası: “Turizm sektöründe olan ilerlemelerle eş zamanlı olarak, doğal, kültürel vb. tüm kaynakların sürekliliğinin sağlanarak koruma altına alınması, turizm ile ilgili faaliyetlerin niteliklerinin artırılması ve uygulanması” olarak açıklanmaktadır (Butler 1991, Inskeep 1991, Joshi ve Dhyanı 2009, Kozak 2014, Kahraman ve Türkay 2014).

Aynı zamanda Sharpley (2000), sürdürülebilir turizmin nereden geldiğini, anlamını ve sürdürülebilir gelişmelerin neresinde olduğunu aramış ve araştırmıştır. Sürdürülebilirliğe genel bir konsept olarak bakmış ve sürdürülebilir turizmin bu prensip ve amaçlarla ne kadar örtüştüğünü araştırmış ve ortaya koymuştur.

Sürdürülebilir turizm, kaynaklara zarar verilip yok edilmeden, gelen ziyaretçiler yanıltmadan ya da toplumu gereksiz amaçlar için kullanmadan oluşturulan, ziyaretçiler, ev sahibi durumunda olan toplum ve turizm yerleri arasında daha verimli ve uyum içerisinde ilişkileri araştırmayı gerektiren bir durumdur (Garrod ve Fyall, 1998). UNWTO’nun (United Nations World Tourism Organization, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü) yapmış olduğu tanımlamaya göre ise: “yeni keşfedilmiş olan farklı doğal özellikleri veya çekicilikleri bulunan yerlerin önceden keşfedilmiş ve kullanılmakta olan yerlerle yarışabilir nitelikte olması, önceden gelmiş ve yeni gelen müşterileri aynı derecede etkileyebilmesi, doğayı, kültürel mirası kaynakları koruması ve bunları yaparken çevre ile olan uyumunu kaybetmemesidir” (UNWTO, 1998).

Eber'e (1992) göre sürdürülebilir turizm, bugün ve gelecekte doğal kaynakları kullanarak ve bu kaynakların gelecekte var olmalarını sağlayarak yapılan, aynı zamanda turizm kaynaklarını bölge halkının ortak katılımı ve onların yaşam tarzlarına ve kültürlerine saygı duyarak yürüten bir turizm dalıdır.

Sürdürülebilir turizm, devamlı olarak uygulanması durumunda sektörü sürekli besler. Turizmin kapsama gücünü artırır, doğal kaynaklara zarar verilmesini minimuma indirger veya tamamen engeller, turizm ürünlerindeki kaliteyi artırır (Akış, 1999). Sürdürülebilir turizm; turizm faaliyetlerine katılanların sadece yeme-içme, eğlenme, dinlenme faaliyetlerini gerçekleştirdikleri bir turizm çeşidinden daha çok, katılanların gittikleri bölge ya da yöre ve yerel toplum hakkında gelenekleri, görenekleri, yaşam tarzları, davranışları hakkında bilgi edindikleri, toplumun bazı faaliyetlerini bizzat deneyerek tecrübe kazandıkları, doğada yaşamayı, doğayı korumayı, çevreyi sevmeyi öğrendikleri bir turizm şeklidir. Sürdürülebilir turizm, turizmin etkilerini izler, değerlendirir ve yön verir. Çevresel sorumluluğa sahip güvenilir yöntemler geliştirir ve oluşabilecek herhangi bir olumsuz etkisini giderir (Sarkım, 2007).

Payne'e (1993) göre turizm ekonomik imkanları mevcut ekonomik yapıya zarar vermeden insanlara açmalıdır. Sürdürülebilir turizm mevcut sosyal yapıya zarar vermemeli ve ekolojik yapının izin verdiği sınırlara uymalıdır. Aynı zamanda sürdürülebilir turizm her alanda sürdürülebilir ekosistemle uyumlu olmalıdır (Woodley, 1993). Tatil noktası yönetimi bakış açısına göre, sürdürülebilir turizm sadece yaşanan gelişmeleri kontrol etmeye çalışmakla kalmayıp, yaşanan gelişmeleri desteklemeyi, yeni turizm alanları ortaya çıkarmayı, sosyal ve kültürel zenginlikleri ortaya çıkarmayı ve refah seviyesini de yükseltmeyi hedefler (Ritchie ve Crouch, 2005).

2.1.1 Sürdürülebilir turizm gelişimi ilkeleri

Sürdürülebilir turizmin geniş farklı ilkelerinin amaçlara ve hedeflere ulaşılabilir olması bir uyum paradigmasıdır (Tosun, 2001). Sürdürülebilir turizmin gelişmesinin geleceğimizin oluşumunda büyük bir katkısı olacaktır. Bununla beraber turizm sektöründe turistlerin ve turistlere ev sahipliği yapan toplumların da beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılar. Söz konusu olgu da, doğa bilimi, biyoçeşitlilik, kültürel birleşme desteklenir. Kaynakların tamamının yönetimi planlanarak ihtiyaçlar karşılanabilecektir (Kahraman ve Türkay, 2014).

Sürdürülebilir turizm gelişimi ilkelerine bakıldığında (Tosun, 2001):

- Turistik düzenlemeler taleplere göre değil, arza göre yapılmalıdır.
- Turizm faaliyetleri sadece yılın belirli aylarında değil on iki atın tamamında olabilmelidir.
- Toplumsal kimlik korunmalıdır.
- Öncelikler yerel halka verilmelidir. Yerel halk, turizm gelişmesine katkı sağlayabilmek için yapılan çalışmalara dahil olmalıdır.
- Toplu taşımada kolaylık sağlanabilmeli, altyapı ona göre hazırlanmalıdır.
- Mevcut olan yapı stokları kullanılmalıdır.
- Yenilenebilir kaynak kullanımı artırılmalıdır.
- Yerel turist destinasyonlarından ayrılan kesimin temel ihtiyaçlarına ve tatminlerine katkı sağlamalıdır.
- Yerel turist destinasyonlarındaki eşitsizliği ve fakirliği azaltması gerekir.
- Sadece ulusal ekonominin gelişmesini değil aynı zamanda yerel ekonominin büyümesini ve gelişmesini hızlandırmaktadır.
- Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerini kısıtlamadan uzun süre içerisinde yukarıdaki amaçları ve ilkeleri gerçekleştirmesi gerekir.

Sürdürülebilir turizm gelişiminin gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye gibi ülkelerde sınırlılıkları vardır. Bunlar; ulusal ekonominin öncelikleri, çağdaş turizm gelişim yaklaşımının eksikliği, yerel yönetim sisteminin yapısı, çevresel sorunların ortaya çıkışı, aşırı ticarileşme ve uluslararası turizm sisteminin yapısı gelişmekte olan ülkeler bağlamında sürdürülebilir turizm gelişmelerinin kısıtları olarak değerlendirilir (Tosun, 2001). Tosun'a (2008) göre sürdürülebilir turizm gelişiminde birkaç problem bulunmaktadır. Bu problemler üç başlık altında toplanabilir.

1. Çevresel Problemler

- Kıyı bölgesinde bulunan belirli yerlerdeki büyük çaplı turizm büyümeleri,
- Görüntü kirliliği,
- Turizmin bitkiler ve hayvanlar üzerindeki etkisi,
- Kirlilik,
- Turizmin kırılgan jeolojik yapı üzerindeki etkisi,
- Turizmin diğer doğal kaynaklar üzerindeki etkisidir.

2. Ekonomik Problemler

- Uluslararası tur şirketlerine fazla bağımlılık,
- Piyasalara bağılılık,
- Mevsimsellik.

3. Sosyo – Kültürel Problemler

- Gelişen bölgede yaşayan insanların o bölgeden çıkarılması,
- Aşırı ticarileşmedir.

2.1.2 Sürdürülebilir turizmin özellikleri

Hunter (1997), sürdürülebilir turizmi bir takım prensipler üzerinde gelişmesi gerektiğini belirtmiş ve bu prensipleri sıralamıştır. Bunlar;

- Yapılan gelişimler yerel halkın gelişimine katkı sağlamalı ve yaşam standartlarını yukarı çekmelidir.
- Gelen turistlerin ve turizm endüstrisinin ihtiyaçlarına cevap vermeli onları etkilemelidir.
- Turizm için gerekli olan kaynakları korumalı, doğal ve kültürel zenginlikleri turizmle birleştirip idamesini sağlamalıdır.

Hunter, sıraladığı prensiplerin ne kadar önemli olsa da kısmen dar bir çerçeve çizdiği ve fazlaca turizm merkezli olduğunu düşünmektedir. Bu dar görüşlü yaklaşım genel olarak sürdürülebilirlik gelişimi ile turizm alanındaki sürdürülebilirlik arasında gerginlik yaratacağını düşünmektedir. Bu sebeple Hunter, genel anlamda yapılacak olan sürdürülebilirlik alanındaki gelişmelerin daha dar anlamda sürdürülebilir turizmi, bölgesel ve ülkesel çapta geliştireceğini düşünmektedir.

Turizmde koruma ve kullanma dengesinin olması gerçeğinden hareketle, birçok alanda Mavi Bayrak, Yeşil Yıldız, Beyaz Yıldız gibi standartlar geliştirilmeye çalışılmaktadır. Ekonomisi gelişmiş olan ülkelerden bazılarında hava kirliliğinin önüne geçilmesi için özendirici bazı önlemler alınmaktadır. Dünya'nın gelişmiş ülkelerinden Belçika'da, bisiklet ile işe gitmenin hava kirliliği yaratmaması nedeniyle, kilometre başına belediye tarafından kişiye ödeme yapılması ya da Fransa'da toplu taşıma araçlarının özendirilmesi ilgili örnekler arasında yer almaktadır (Kozak, 2014).

2.1.3 Sürdürülebilir turizmin amaçları

Dünya Turizm Örgütü sürdürülebilir turizmin amaçlarını şu şekilde sıralamaktadır (UNEP, 2013):

1. Ekonomik canlılık sağlamak: İşletmelerin uzun vadede başarılarını ve varlıklarını sürdürmelerine yardımcı olunması.
2. Yerel kalkınmaya yarar sağlamak: Turistlerin harcama oranını artırarak yerel ekonomiye yarar sağlamak ve yerel toplumun yaşam niteliklerini yükseltmek.
3. İş edindirme kalitesini yükseltmek: Yerel iş edinimi sayısında artış sağlamak ve istihdam kalitesini artırmak için ücrette ve hizmette iyileştirmeler yapmak
4. Sosyo-ekonomik eşitlik sağlamak: Turizm faaliyetlerinden elde edilen sosyal ve ekonomik faydaların topluma eşit olarak dağıtılması, yoksullara sağlanan gelir ve hizmetlerin onların yararına iyileştirilmesi.
5. Turist memnuniyeti sağlamak: Dil, din, ırk, cinsiyet, engellilik gibi durumlarına bakmaksızın bütün ziyaretçilere güvenli, sağlıklı ve memnuniyet verici deneyimler sağlanması.
6. Yerel kontrol uygulamaları yapmak: Turizmin diğer paydaşları ile danışma içerisinde, turizmin gelişiminin geleceği ile ilgili planlama ve karar verme sürecinde yerel halkın desteklenmesi ve bu süreçlere dahil edilmesi.
7. Toplumsal refahı sağlamak: Yaşam standartlarının korunması, yükseltilmesi ve sürdürülebilir hale getirilmesi için yerel halkın, yaşam destek sistemlerine, sosyal yapılara ve ilgili kaynaklara erişmelerinin sağlanması.
8. Kültürel zenginliklere önem vermek: Tarihsel mirasa ev sahibi toplumların, kültür, gelenek gibi değerlerine saygı duyulması.
9. Fiziki bütünlük sağlamak: Kırsal alanların kalitesinin korunması, çevrenin fiziki ve görsel açıdan bozulmaya uğramasının engellenmesi.
10. Biyoçeşitlilik sağlamak: Yaşanılan çevredeki doğal olan alanların, bitki ve hayvan toplulukları için doğal olan ortamların, vahşi yaşamın korunma altına alınması ve oluşabilecek zararların minimum düzeye indirilmesi.
11. Kaynak kullanımını azaltmak: Turizmde kısıtlı ve yenilemeyen kaynakların kullanımının minimum düzeye indirilmesi.
12. Çevre temizliğini sağlamak: Turistik işletmeler ve turistlerden kaynaklanan su, hava, toprak kirliliklerinin azaltılması ve atık üretiminin en aza indirilmesidir.

2.1.4 Sürdürülebilir turizmin temel ilkeleri

Fennell (1999); doğal ve kültürel değerlerin korunarak, gelecek nesillerin bu kaynaklarla turistik faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi için on temel ilkenin var olduğunu savunmaktadır. Turizmde sürdürülebilirlik, söz konusu olan 10 ilkenin muayyen bir turizm çevresine uygulamaya geçirilmesini anlatan kavram olarak belirtilmiştir (Garrod ve Fyall 1998, Fennell 2002). Sürdürülebilir turizmin temel ilkeleri;

1. Kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanılması: Her türlü kaynağın (doğal, kültürel, sosyal) sürdürülebilir şekilde kullanılması ve korunması önemlidir ve bu uzun vadede yeni iş alanlarının oluşması anlamına gelir.
2. Tüketimde aşırıya kaçmamak ve atıkların azaltımı: Turizmde kaliteyi yükseltmek ve uzun vadede çevre bozulmalarından kaynaklanan maliyetleri azaltmak için aşırı tüketimden kaçınmak ve atıkları azaltmak gerekmektedir.
3. Çeşitliliğin devam ettirilmesi: Çeşitliliğin (doğal, kültürel, sosyal) sağlanması uzun dönemde sürdürülebilirlik için gereklidir.
4. Turizmin projelere dahil edilmesi: Yapılan planlamaların sistemli bir şekilde kontrolü sağlanarak ve ÇED (Çevresel Etki Değerlendirme) sorumluluğu içerisinde uzun süre varlığını sürdürebilir.
5. Yerel ekonomilerin desteklenmesi: Doğanın korunması ile ilgili çevreye olan yarar ve maliyetler dikkate alındığında yerel ekonomi korunur ve desteklenir.
6. Yerel toplumu kapsaması: Yerel toplumun turizm olaylarına katılımı sadece kendilerine ve çevrelerine yarar sağlamayıp aynı zamanda turizm deneyimlerinin kalitesini artırır.
7. Danışma: Turizm sanayisinin ve yerel toplumların uzun vadede beraber çalışabilmeleri için problemlerini birlikte çözüp, istişare etmeleri gerekmektedir.
8. Çalışan bilinçlendirme: Personellere bilinçlendirme çalışmaları yapılarak, ilgili eğitimler sağlanarak ürün ve hizmet kalitesinde artış sağlanır.
9. Pazarlama: Turizme doğru bilgi aktaran pazarlama, destinasyondaki doğal çevrenin saygınlığını ve misafirin memnun olma durumlarını artırmaktır.
10. Araştırma mesuliyeti: Yapılan araştırma ve bulgularla sağlanan bilgilerin kullanılması sektörlere, tüketici konumundakilere fayda sağlaması ile sorunların çözümüne yardımcı olması açısından gereklidir.

Sürdürülebilir turizmin amaç ve ilkelerine bakıldığında bu amaç ve ilkelerde sorunlar olduğu birçok araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur. Sorun öncelikle kısa dönemli çıkarların uzun dönemli sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel çıkarların önünde tutulması sorunudur (Erdoğan, 2003).

TÜSİAD'a (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği) göre sürdürülebilir turizmin olumlu sonuçları şu şekilde sıralanabilir (TÜSİAD, 2012):

- İşletmeler ve gelen misafirler başta olmak üzere, sektörün tamamında çevre ve doğa ile ilgili bilinçlenme gerçekleşir.
- İşletmelerde çevreyi olumlu yönde etkileyecek, çevre yönetimi ile ilgili çalışmalar yapılır.
- Bölgelerde enerji, su ve geri kazanım altyapıları yerel yönetimler tarafından yapılır.
- Turizmde mevsimsellik oluşmaması veya oluşması durumunda etkilerinin minimum olabilmesi için seçilebilecek başka turizm planlamaları oluşturulur.
- Kaynakların verimli kullanılabilmesi için gerekli bilinçlendirme çalışmaları yapılır. Eğitim programları düzenlenir. Kaynakları verimli şekilde kullanabilecek olan işletmeler çeşitli programlarla desteklenerek, teşvik edilir.
- Atıkların yönetimi konusunda yaptırımlar tanımlanır, düzenlemeler yapılır ve atık yönetimi ile ilgili olarak denetlemeler yapılarak konuya hassasiyet gösterilir.
- Yeni yapılacak olan turizm tesislerine ve mevcut bulunan fakat sürdürülebilir turizme uygun olarak yenilenecek olan işletmelere destek olanakları artırılarak, teşvik sağlanır.

2.1.5 Sürdürülebilir turizmde çevre duyarlılık programları

Sürdürülebilirlik kapsamında turizm sektörünün de dahil olabileceği bir takım çevreye duyarlılık programları söz konusudur. Türkiye'de turizm sektöründe sosyal sorumluluk uygulamaları hem devlet eliyle hem de sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla yürütülmektedir.

2.1.5.1 Mavi bayrak

Mavi Bayrak uluslararası niteliğe sahip olmasından dolayı turizm sektöründe oldukça büyük bir öneme sahiptir. Günümüzde tüketiciler bilinçli hale gelmiş ve çevreye duyarlı ürünleri tercih etmeye başlamışlardır. Tüketiciler, plaj tercihi yaparken bilmedikleri yerlere gitmek yerine, uluslararası niteliklere sahip ve niteliklerini bildikleri plajlara gitmeyi daha uygun bulmaktadırlar. Bu sebeple Mavi Bayrak, çevre değerlerinin korunması açısından önem arz etmektedir.

Turistleri cezbetmek bakımından Mavi Bayrak önemli role sahiptir. Turistler ve tur operatörleri tarafından Mavi Bayrak kalite simgesi olarak algılanmaktadır. Bayrağı kaybetmek ise turizm için elde edilen prestijin kaybedilmesi anlamına gelmektedir (McKenna vd., 2011).

Kıyı şeridinde büyük değişim ve gelişim yaşanırken turizm sektörüne talebin çarpıcı şekilde artması bu sektörde çalışan yöneticiler üzerinde reaksiyon alanları, kıyı şeridi ile gerekli diğer talepleri karşılayacak alanlar oluşturmak için baskı yaratmaktadır. Sahil şeridinin kapasitesine bakılmadan kontrolsüzce yapılan projeler doğrultusunda turizm ile reaksiyon alanlarının hızla artması dünya genelindeki sahillerin geri dönülmez şekilde değerinin azalmasına sebep olmaktadır (Defeo vd., 2009).

Çevre çalışmaları sonucunda sahillerde, sahillerin kullanımını ve durumunu gösteren harita, Mavi Bayrak hakkında bilgi, duş yapılan suyun kalitesi, yerel ekosistem hakkında bilgi ve çevre eğitiminin durumunu gösteren yazı ve tabelaların asılması zorunlu hale getirilmiştir. Su kalitesi kirlilikle ilgili, toplam koliform seviyesi, atık kir seviyesi gibi kriterleri sağlamak zorundadır. Uygun su kalitesine ulaşmak için kanalizasyon sistemini iyi kurmak ve su ile karışmasını önlemek gerekmektedir. Çevre yönetimi; sahillerin yüksek temizlik seviyesine ulaşması için çöp kutuları, atık toplama, geri dönüşüm, sahillerin hijyen seviyesi, sağlık imkanları sunan tesislerin yeterliliği gibi kriterler koyarken sahillerin kapatılması, suya girilmeme tavsiyesi, yerel hayvanların kontrolü gibi kısıtlamalar da getirebilmektedir.

Rekabet ortamında üstün olmak isteyen ülkeler çevre değerlerini korumaya yönelik faaliyetleri ön plana çıkarmaya başlamışlardır. Çevre değerlerinin korunması açısından Mavi Bayrak, uluslararası seviyede niteliklere sahip ve bu uluslararası niteliklerinin sürekli devam edeceğini ispat etmiş olan marina ve plajlar için geliştirilen bir standardın sembolü durumundadır.

Kampanyanın daha iyi tanınması, başarılı bir işbirliği için araştırmaların yapılması ve tüketicilerin bu konuda bilinçlendirilmesi, pek çok kişinin yer aldığı bir kıyısız çevre anlayışının yayılmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda düzenli bir temizlik, doğal alanların korunması, kıyıların denetimi ve marinalardan zararlı atıkların yok edilmesi gerçek bir çevresel gelişme anlamına gelmektedir (Kızılırmak, 1997).

Sürdürülebilir turizm gelişmeleri kapsamında değerlendirilen “Mavi Bayrak” uygulaması, turizmin kıyı alanları üzerinde olumsuz etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik çalışmaların en önemlisi olarak sürdürülebilirliğin sağlanmasında büyük ilerlemeyi ortaya koymaktadır. Mavi Bayrak uygulamasında temel alınan üç yaklaşım vardır. Bunlar (Kızılırmak, 1997):

- Uygulamanın gerçekleşmesinde yöresel topluluklar ve marinalar arasında işbirliğinin teşvik edilmesi,
- Uygulamanın ortaya konmasında, belirlenmiş olan kriterlerin izlenmesi için gereken yolun belirlenmesi,
- Kıyıların çevresel olarak nasıl projelendirildikleri konusunda elde edilen somut sonuçların daha iyi anlaşılmasıdır.

Mavi Bayrak, tam donanımlı, hijyenik, güven verici ve uygardır. Mavi Bayrak, plajlar için özellikle deniz suyunun temizliği başta olmak üzere, çevrenin iyi kullanılması için verilen bilgilendirme ve eğitimlere önem vererek ihtiyaç olan donanmayı sağlayan sağlam bir çevre yönetiminin sembolü durumundadır. Mavi Bayrak dünya üzerinde 46 ülkede uygulanmaktadır ve yine dünya üzerinde Mavi Bayrak almış 4413 marina, plaj ve ekoturizm botları bulunmaktadır. FEE (Foundation for Environmental Education, Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı) öncülüğünde yürütülmekte olan Mavi Bayrak Programı, Türkiye’de T.C. Sağlık Bakanlığı ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın öncülüğünde 1993 yılında kurulmuş olan TÜRÇEV (Türkiye Çevre Eğitim Vakfı) tarafından koordine etmektedir.

Mavi Bayrak sahibi olmak isteyen işletmeler, gerekli kriterleri sağlamaları durumunda TÜRÇEV’e başvuruda bulunur. Gelen talepler TÜRÇEV tarafından değerlendirilerek, uygun olan başvurular için gerekli bilgi/belgelerin hazırlanmasını sağlar. Dokümanlar ilk olarak Ulusal Jüri’nin değerlendirmesi için FEE’ye ulaştırılır. FEE, uluslararası jüriyi toplar, bütün ülkelerin taleplerini değerlendirmeye alır ve nihai kararını verir (URL-1).

Mavi Bayrak projesi, kıyı kesimlerin korunmasında, turizmde pazarlamanın artmasında özellikle çevreye olan bilincin artmasında önemli bir yer tutmaktadır. Turizm sektörü açısından büyük önem taşımasının sebebi bir çevre ödülü olmasının yanı sıra uluslararası özelliklere sahip olması, kaliteli bir sistem özelliği göstermesi ve uygulandığı alanın kıyılar olmasıdır (URL-2).

Mavi Bayrak'ın Avrupa Birliği çevre etiketi özelliği taşımasının sebebi, çevre yönetimine önem vererek çalışmalar yapması, deniz suyunun temizliği, sahil ile ilgili yapılan iyileştirme çalışmaları, çevre eğitimlerinin verilmesi, gelen ziyaretçilerin plajları marinaları kullanabilmeleri için gerekli olan donanımın sağlanması, çevre bilincinin oluşturulması, ilgili mekanlarda güvenlik sağlanması ve bunları uluslararası düzeyde garanti etmesidir (URL-3).

Mavi Bayrak çevre ödülünün alınabilmesi için marinaların 25 kriteri, plajların 33 kriteri sağlaması gerekmektedir. Bu kriterler doğrultusunda plajlarda, deniz suyunun temizliğinin kontrolünün yapılması için, 15 gün arayla sezon boyunca denizden numune alınır ve analizler yapılır. Analizler “Avrupa Birliği Yüzme Suyu Direktifleri” kapsamında değerlendirilmek üzere T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteğiyle, T.C. Sağlık Bakanlığı'nın İl Müdürlükleri tarafından yürütülmektedir. Numuneleri, yerel sağlık ocakları almakta, analizler ise illerde yer alan halk sağlığı laboratuvarı veya hıfzıssıhha enstitülerinde yapılmaktadır. Sağlık Bakanlığı projeye araç, personel konularında yardımcı olmaktadır. Marinalar için ise deniz suyu ile ilgili analiz istenemez, su fiziki özelliklerine göre değerlendirilir.

Mavi Bayrağa sahip olmak işletme yönetimini; katı atık madde üretimi, duş alınan suyun kirliliği, halkın sahil şeridi yönetimine az katılması, gibi sorunlarla mücadele etmesi için destekler. Ancak, bu uygulamanın bir takım zorlukları da söz konusudur (Williams ve Davies, 1999). İlk olarak Mavi Bayrak sahil ekosistem özelliklerinin tümünü ele almaz bu da zayıf yönetimle sonuçlanır. İkinci olarak Mavi Bayrak su kalitesi gibi bazı kriterleri diğerlerine göre daha fazla önemser. Duş alınan suyun kalitesi haftalık veya iki haftalık periyotlarla incelenir. Üçüncü olarak Mavi Bayrak bazı özellikleri ile yönetim süreci ile ters düşer buna örnek olarak sahil atıklarında kurtulma yöntemleri gösterilebilir (Russell vd., 2014). Son olarak Mavi Bayrak yönetim aracından daha çok pazarlama aracı olarak kullanılabilir.

Araştırmalar gelişmiş ülkelerde mavi bayrağın otel yapımını teşvik ettiğini göstermektedir. Ayrıca, Mavi Bayrak uygulaması başarılı eğitimler de sunmaktadır.

Başarılı bir çevre eğitime örnek olarak gönüllülük esaslı proaktif eğitim gösterilebilir. Bu çeşit girişimler halkın katılımı ve çöplerin temizlenmesi gibi pozitif etkiye sahiptir.

Mavi Bayrağın bir diğer olumlu etkisi ise; yerel bölgesel ve ulusal otoritelerin yasal gereklilikler (acil durum tahliye planları, sağlanan hizmetlerde hijyen seviyesi) ortaya koymasını sağlamasıdır (Saayman ve Merwe, 2015). Ayrıca Mavi Bayrak programı otellerin taleplerini arttırarak beklenen gelirlerini arttırmaktadır. Bu süreç bilgi sürecidir. Turist otellerin çevre kalitesini, içilebilir suyunu ve çöp azlığını değerlendirir (Blackman vd., 2014). Fakat mavi bayrak ve buna benzer programlar olmasa her otel bağımsız değerlendirmelerde bulunup kendi bölgesini temiz ve üstün gösterebilir (Frampton, 2010). Mavi Bayrak projesi gibi projeler sayesinde tarafsız otoriteler tarafından değerlendirmeler yapılmakta ve bu sayede yerel otellerin çevre katkısından dolayı talepleri artmaktadır (Blackman vd., 2014).

Mavi Bayrağın tüm avantajlarının yanı sıra bazı olumsuz yönleri de söz konusudur. Mavi Bayrak ödülü çevre eğitim karakterini geliştirse de araştırmalar halkın program hakkında çok az bilgiye sahip olduğunu göstermektedir (FEE, 2006). Bu gerçek Mavi Bayrak programından beklenen ve ortaya çıkan sonuçlar arasındaki farkları araştırmak için çalışma yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu dört anahtar faktörün analiz edilmesiyle mümkün olabilir. Birincisi yapılmakta olan yönetim uygulamaları ve bunların sahil ekosistemi üzerindeki etkisidir. İkincisi şahsi olarak rapor edilen ve yöneticilerin rapor ettikleri Mavi Bayrak programına ilişkin düşünceleridir. Üçüncüsü turistlerin davranışları ve sahil ekosistemine etkileridir. Sonuncusu ise turistlerin sahil çevresi, sahil reaksiyonu, sahil yönetimi ve sahil ödülüne karşı algılarıdır. Yöneticiler genel olarak Mavi Bayrağın uygun yönetim planları oluşturmada ve kaynakları korumak için baskı oluşturduğuna bu yüzden yüksek iç değere sahip olduğuna inanmaktadır. Fakat yine yöneticiler mavi bayrağın değeri hakkında farklı görüşlere sahiptir. Bazıları suyun kalitesini arttırmak için yeterli güç ve yetkilerinin olmadığını belirtmekte diğerleri Mavi Bayrak kriterlerinden sadece suyun kalitesine yoğunlaşmaktadır. Bazıları Mavi Bayrağın maliyet açısından etkin olmadığını çünkü sahillere fazla para harcadığını düşünmektedir. Bazıları da mavi bayrağın turist ücretlerini arttırdığını ve sonuç olarak otelin gelirini arttıracığını düşünmektedir.

Mavi Bayrak prestij göstergesi olarak düşünölüp tatil yeri seçiminde etkilerde bulunur. Ayrıca Mavi Bayrağa sahip olmayan sahillerin bu standartları sağlamadığı anlaşılır (Saayman ve Merwe, 2015).

Uluslararası çalışan Mavi Bayrak programı gibi halen Amerika'da bulunan CIT (Certificate In Sustainable Tourism, Sürdürülebilir Turizm Sertifikası) programı da vardır (Dodds ve Joppe, 2005). Bu gibi organizasyonlar elinde bulunan ödöl ve ceza sistemleri (Mavi Bayrak verme, kirli alan ilan etme) yöneticilerin çevre performansını etkilemektedir.

2.1.5.2 Beyaz yıldız

Beyaz Yıldız projesi, yaşam alanımızın en büyük sorunlarından olan çevresel kirliliği ve küresel ısınmanın dünya üzerinde yarattığı çevresel sıkıntıları önlemek için resmi ya da özel tüm kişi, kurum, kuruluş ve sektörlerle sorumluluk düşmesi bilinci ile başlatılmıştır. Tüm turistik işletmeleri, isteğe bağılı olarak kapsamaktadır. Beyaz Yıldız ile uluslararası turizm sektöründe tatilciler ve tatil ayarlamasını yapan tüm tur operatörleri rekabette avantaj yakalamaktadırlar (Kınacı vd., 2011).

Beyaz Yıldız, 2008 yılında TÜROFED (Türkiye Otelciler Federasyonu) tarafından yaşanabilir çevre sloganı ile başlatılmıştır. Tesislerde su, elektrik tasarrufu sağlamak, kullanılan kimyasal miktarını azaltmak ve atık miktarlarını minimum seviyeye getirmek dolayısıyla çevreye ve doğal kaynaklara verilen zararı en aza indirmek bu projenin ana amaçları içerisinde yer almaktadır (Çoban vd., 2011).

TÜROFED kapsamı içerisinde olan bütün turistik işletmeleri, işletmelerin isteğine bağılı olarak kapsayan proje, birer yıllık iki aşamadan oluşmakta olup, 55 kriterden oluşmaktadır. Bu kriterler, su, enerji, her türlü kimyasal, atıkların yönetimi ve diğer servisleri kapsamaktadır. Projeye katılacak olan işletmelerden, ilk yıl çevreyi korumak için oluşturulan kriterlerden 25 tanesinin, ikinci yıl ise 30 tanesinin yerine getirilmesi beklenmektedir. Bu kriterleri tamamlayan işletmeler ikinci yılın sonunda, Avrupa Birliği'nin ekolojik etiketleme kriterlerini de yerine getirmiş olacaklardır.

TÜROFED tarafından sponsor kuruluşların da desteğı ile geliştirilen Beyaz Yıldız Projesi'nin temel hedefi; Türkiye turizmini uluslararası alanda çevreye duyarlı turizm destinasyonu haline getirmektir. Projeye katılım yapacak olan işletmeler bilinçli tüketim yaparak ve uluslararası niteliklere uygun çalışmalar yaparak sadece turizm sektöründe, su ve enerji tüketiminde, %25 - %90 arasında tasarruf edebileceklerdir.

Bu bilinç ile yapılacak olan yatırımların başlangıç itibarı ile yapılması önem arz etmektedir. Aynı zamanda işletmelerinde, yenilemeye gidecek, düzenlemeler yapacak olan işletmeler, yaptıkları yeniliklerde, düzenlemelerde, çevreye duyarlılığı ön plana getirip çevreye zarar vermeyecek yapıya uygun çalışmalar yaparlarsa rekabet ortamı oluşacaktır. Beyaz Yıldız projesi ile bilinçli tüketim yapılarak kontrol edilemeyen tüketimin önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Projede temel amaç elektrik kullanımını, su kullanımını, kimyasal kullanımını kontrol altına almak, atık oluşumunu engellemek, oluşacak olan atık miktarını azaltmak, kaynakları verimli şekilde kullanmak ve çevreye karşı oluşabilecek her türlü kirliliğin önüne geçebilmektir. Projede yapılan bilinçlendirme çalışmaları ve gerekli eğitimlerle ziyaretçilerin çevreye karşı bilinç sahibi olması ve aynı zamanda konforlarının da sağlanması amaçlanmaktadır. Belirlenen kriterleri sağladıktan sonra Beyaz Yıldız belgesini alan turizm işletmeleri, hem sürdürülebilir bir çevreye katkı sağlayacak hem de müşteri memnuniyeti sağlayarak ekonomik alanda kazanımlar elde edeceklerdir (Kızılırmak, 1997).

Belirlenen kriterleri yerine getiren işletmeler, TÜROFED'in ve üye derneklerin internet sayfasında açıklanır. İlgili internet sayfasında, uluslararası tur şirketleri, sivil toplum kuruluşları, acenteler ve kamu kurum ve kuruluşlarına proje ve katılımcıları ile ilgili bilgi aktarımında bulunmaktadır. Akdeniz, Ege, İç Anadolu ve Marmara'da yer alan 12 bölgede Beyaz Yıldız kapsamında, tesis yöneticileri ve çalışanları için projeyi açıklayan bilgilendirme seminerleri ve çevre ile ilgili eğitimler düzenlenmektedir. Eğitici poster ve dokümanlar, kitapçıklar, hazırlanarak dağıtılmaktadır. Ayrıca sadece çalışanların değil toplumun da konu ile ilgili olarak bilinçlendirilmesi hedeflenmektedir (URL-4).

Beyaz Yıldız sertifikasını alabilmek için TÜROFED'e yapılmış olan başvuru belgeleri, Diversey Consulting bünyesinde çalışmakta olan uzman çevre mühendisleri tarafından denetlenmektedir. 100'lük puan sistemi üzerinden değerlendirme yapılmaktadır. Denetim sonucunda 100 puan üzerinden 65 puan alan işletmeler, "Beyaz Yıldız" sertifikasını almaya hak kazanır. "Beyaz Yıldız" sertifikasını almaya hak kazanan işletmelere "Beyaz Yıldız" sertifikası ve çıkartmaları verilir. Otel isteği doğrultusunda söz konusu çevre ödülleri işletmesinde sergileyerek müşterileri ile paylaşabilir.

2.1.5.3 ISO 14001

ISO (International Organization for Standardization, Uluslararası Standardizasyon Örgütü) 14001, uluslararası bir çevre yönetim standardıdır. İşletmelerin uygulamakta olduğu çalışmaların olabilmesi mümkün olan çevre etkilerini kontrol altına alabilmeleri için gerekli yapıyı sağlayan bir standartlar serisidir. Problemlerin bulgularını belirlemektense, problemlerin kaynaklarını çözümlmeyi amaçlar. İçerik olarak, çevre yönetim sisteminin temel ilkeleri, bileşenleri ve bu bileşenlerin ne şekilde geliştirilip uygulanacağını tanımlanmasına yöneliktir (Marangoz, 2003). TÜSİAD’a göre ISO 14001’in temel ilkeleri (TÜSİAD, 2012);

- Enerji, su ve diğer girdilerde tasarruf sağlamak,
- Çalışanların sürece aktif katılımı sağlamak,
- Bölgesel ve yerel topluluklar ile ilişkilerin gelişimi sağlamaktır.

ISO 14001 standardı ISO 14000 serisi içindeki belgelendirilmesi yapılan standarttır. Söz konusu standardın ve yürürlükte olan tam adı ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemleri’dir. ISO 14001 standardı, ürünün hammaddeden başlayıp müşteriye takdim edilmesine kadar geçen süreç boyunca olası tüm çevresel etkenlerin saptanması ve bu etkenlerin gerekli tedbirler ile kontrol altına alınarak çevreye verilen kötü etkinin minimum düzeye indirilmesi için kılavuzluk eder.

ISO 14001 ilk olarak şirketlerin çevreye etkilerini azaltmak için daha iyi yönetim biçimi oluşturma amacıyla geliştirilmiştir. Performansı arttırmasının yanında ISO 14001 organizasyonların kanun ve zorunluluklara daha kolay uymasını sağlayarak ekonomik katkıda bulunur (Sheldon, 1997). Bir işletme çevre yönetimi için anahtar seri olarak ISO 14001 çevre yönetim sertifikası almak için öncelikle ilgili konuda lisans sahibi bir kuruluş aracılığıyla başvuru yapmaktadır. Daha sonra da belli bir denetim sisteminden geçtikten ve üretim süreçlerini standart ilkelere uygun hale getirdiğinin tespitinden sonra sertifika almaktadır. Çevre yönetim sistemlerinin kurulması, hali hazırda var olan çevre yönetim sistemlerinin geliştirilmesi ve denetlenmesi için oluşturulan ISO 14001 standartları, etkin bir çevre yönetiminin kurulması ve çalışması için gereken asgari seviyeleri ortaya koymaktadırlar (Kahraman ve Türkay, 2014).

ISO 14001 sertifikasına sahip olmak, zorunluluklar ve çevresel sorumluluklardan doğan risklerin azaltılarak organizasyonların etkinliklerinin arttırılabilmesini sağlamaktadır (Delmas, 2009).

Ayrıca atıkları azaltarak ve operasyon ücretini azaltarak da işletmeye katkıda bulunmaktadır. Organizasyonlar farklı bölgelerde bulunan oteller için farklı sertifika ve sorumluluklar üstlenmek yerine ISO 14001 sayesinde bütün dünyada geçerli olan sertifika sahibi olabilirler (Hutchens, 2010). Son yıllarda tüketiciler tarafından şirketlere kontrol organizasyonları içinde olmaları ve ISO 14001 standartlarına uymaları yönünde destek gelmektedir. Bu sayede bu standartlara uygun oteller uymayan otellere karşı rekabetsel avantaja sahip olmaktadır (Potoski ve Prakash, 2005).

ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi ile çevreye verilen tahribat en aza indirilmeye çalışılır. Doğal kaynakların tüketiminin önüne geçilmesine ya da olabildiğince minimuma indirilmesine katkı sağlar. Son zamanlarda alınan veriler, dünyada çevreye verilen değer ve çevre bilinci doğrultusunda, çevreye duyarlı faaliyetler sergileyen işletmelerin; toplum, müşteri ve yatırımcılar üzerinde saygınlıklarını artırmış olduklarını göstermiştir.

Çevreye ve Sürdürülebilir kalkınmaya önem verildiğinin gösterildiği bir uygulama olan ISO 14001 standardı tercih edilen bir standart olmaktadır. Buna ilaveten, etkin bir şekilde Çevre Yönetim Sistemi'ni uygulamaya geçiren işletmeler, doğal kaynakların tüketimini azaltmakta ve dolayısıyla maliyette kayda değer bir düşüş elde etmektedirler. Şirketlerde oluşan mesuliyetle sonuçlanan olaylarda ve dolayısıyla da sigorta maliyetlerinde de azalma olduğu gözlemlenmektedir.

2.1.5.4 Yeşil yıldız

Yeşil Yıldız uygulaması, konaklama tesislerinin çevreye duyarlı, sürdürülebilir bir turizm hizmeti sunmalarını sağlayıp gerekli kriterleri yerine getirmeleri durumunda ilgili bakanlık tarafından konaklama işletmelerine verilen bir “Çevre Etiketi” uygulamasıdır.

2.1.6 Yeşil yıldız kavramı

Yeşil Yıldız uygulaması, Avusturalya’da uluslararası tanınırlıkta olan sürdürülebilir derecelendirme sistemi durumundadır. Yeşil Yıldız, yapıda, basit olan sistemlerden kompleks olan sistemlere kadar yapının çevresini inşa eden, işleten ve düzenleyen bir uygulamadır.

Avusturalya'nın tek ulusal ve gönüllü derecelendirme sistemi olan Yeşil Yıldız, Green Building Council of Australia (Avustralya Yeşil Bina Konseyi) tarafından 2003 yılında hayata geçirilmiştir. Günümüzde yapılar tek başına sera gazı emisyonu yaymaktadır. Su kaynakları gün geçtikçe tüketilmekte ve atıksu miktarında artışlar görülmektedir. Yeşil Yıldız ile çevresel kirliliklerin önüne geçmek, kaynaklara zarar vermeden kullanmak, üretkenliği artırarak yeni iş alanları oluşturmak, toplumun yararında olacak faaliyetlerde bulunmak amaçlanmaktadır. Çevreye duyarlı, sürdürülebilir bir doğa için çalışmalar yapan işletmeler piyasalarda saygı görmekte ve tercih edilmektedir.

Green Building Council of Australia'nın açıklamasına göre Yeşil Yıldız belgesinin sağladığı yararlar;

- ✓ Kaynak tüketimini azaltır.
- ✓ Üretkenlik artar.
- ✓ Daha az su kullanılır.
- ✓ Daha az elektrik kullanılır
- ✓ Üretkenlik artar.
- ✓ İşletmenin giderlerinde düşüş olur.
- ✓ Gaz emisyonu yayılımı azalır.
- ✓ Girişkenlik artar.
- ✓ Riskleri azaltır.
- ✓ Çevrenin değeri artar.

Mısır'da Yeşil Yıldız çevreci performansı geliştirmeyi ve Mısır otelleri arasındaki rekabeti arttırmayı, bütün otelleri daha çevreci olmaya teşvik etmeyi ve Yeşil Yıldız sertifikasyonu alarak uluslararası ziyaretçilerin ilgisini çekmeyi amaçlar. Mısır turizmi kilit rol oynayan doğal kaynaklara bağlıdır: temiz su, sahiller ve sağlıklı doğal deniz çevresi gibi. Yeşil Yıldızlı otel girişimi bu kaynakları korumayı amaçlarken Mısır turizmini çevre dostu bir yapıda geliştirmeyi hedefler. Orta Doğu'daki ilk Yeşil Yıldız girişimi olarak kurulan bu yapılar ülkeye özgü özellikleriyle ve çevreye duyarlı yapısıyla konaklama yerleri ve oteller için bir etiket olmuştur. Yeşil Yıldız'ın amacı otel sektörünü çevreye duyarlı sürdürülebilir bir yapıya teşvik etmektir. Yeşil Yıldız Otel Kriterleri GSTC (Global Sustainable Tourism Council, Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi) üzerine kurulmuştur. Su ve elektrik tüketimi için karşılaştırma değerleri sunar.

Otellerde yapılan tüm operasyonlar 151 adet sürdürülebilir kritere sahiptir. Söz konusu kriterlerle Yeşil Yıldız girişimi Mısır'da yerleşmiş ve ulusal ve uluslararası düzeyde kabul görmüştür (URL-5).

Sürdürülebilir turizm kapsamında Türkiye'de, çevrenin her türlü zararlı etkiden korunması, çevre bilincinin sağlanması ve toplumda yayılması, turistik tesislerin çevre için yaptıkları yararlı faaliyetlerinin teşvik edilmesi ve özendirilmesi amacıyla, 1993 yılından bu yana talep eden ve aranılan nitelikleri sağlayan konaklama tesislerine, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Çevre Dostu Kuruluş Belgesi (Çam Simgesi) verilmeye başlanmıştır.

Çevreye verilecek olumsuz etkilerin önlenmesine yönelik çalışmalar ülkemizde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu sebeple, çevreye duyarlı konaklama işletmeleri için uygulanan olan sınıflandırma formu, güncelleştirilip geliştirilerek; 22.09.2008 tarihinde 27005 sayılı Resmi Gazete'de "Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerine Çevreye Duyarlı Konaklama Tesis Belgesi Verilmesine Dair 2008/3 No'lu Tebliğ" yürürlükten kaldırılarak 19.06.2017 tarihinde 30101 sayılı Resmi Gazetede "Çevreye Duyarlı Konaklama Tesis Belgesi Verilmesine Dair Tebliğ" yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu tebliğin bölüm 5, madde 12, fıkra 1'de "Konaklama tesislerinin plakette tür ve sınıflarını gösteren ifadeler yeşil renkli düzenlenir. Ayrıca plaket üzerinde Çevreye Duyarlı Tesis ibaresi yer alır." hükmüne yer verilmiştir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verdiği Yeşil Yıldız plaketi Şekil 2.1'de yer almaktadır.

Türkiye'de uygulanmakta olan, Yeşil Yıldız Projesi'nin amaçları;

- Çevreyi korumak.
- Çevre bilincini geliştirmek.
- Konaklama işletmelerinde çevreye duyarlı yapılaşmanın ve işletmecilik özelliklerinin teşvik edilmesi.

Şekil 2.1: Yeşil yıldız plaketi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, "Yeşil Yıldız Projesi" kapsamında konaklama işletmelerinden çevreye duyarlılık konusunda hassasiyet beklemektedir. Bu doğrultuda konaklama işletmelerinin çevreye duyarlılıkları kapsamında;

- Suda tasarruf sağlamaları,
- Enerji verimliliğinde artış sağlamaları,
- Çevreye zararlı olan tüketimi azaltmaları,
- Atık ve atıksu miktarını azaltmaları,
- Sera gazı salınımı yaparak küresel ısınmaya sebep olmamaları,
- Yenilenebilir kaynak kullanmaları,
- İşletmelerin yapımdan başlayarak çevreye duyarlı planlamalar yapmaları,
- Çevre ile her türlü açıdan uyumlu olmaları,
- Çevreye duyarlılık ile ilgili her türlü konuda eğitim almaları,
- Çevreye duyarlılık ile ilgili bilinçlendirme çalışmaları yapmaları,
- İlgili tüm birimlerle işbirliğini sağlamaları gerekmektedir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığından Çevreye Duyarlılık (Yeşil Yıldız) Belgesi alacak olan tesisler, çevrenin korunmasına yardımcı olurken pazarlamada da bir avantaj yaratabileceklerdir. Verdikleri hizmetin kalitesinde ödün vermeyerek, tasarruf sağlama yolları ile sadece kendi işletmelerinin değil ülkenin de ekonomisine katkıda bulunabileceklerdir. Söz konusu belgeyi alarak işletmelerinde çevreye duyarlı çalışmaları hayata geçiren işletmeler, örnek tesisler olarak gösterilecek ve tercih edileceklerdir (URL-6).

Geleneksel yönetim anlayışı ve çevreye duyarlı yönetim anlayışı karşılaştırıldığında, geleneksel yönetim anlayışı ile yönetilen konaklama tesislerinde, ekonomik büyüme, kâr ve teokratik yapı söz konusuysen, çevreye duyarlı yönetim anlayışı ile yönetilen konaklama tesislerinde daha fazla toplum refahı, sürdürülebilirlik ve ortak karar verme durumu söz konusudur. Otel işletmeleri yöneticileri, Yeşil Yıldız sertifikasına sahip olabilmek ve otellerde genel yönetim ve çevre politikaları uygulamalarını daha etkin bir şekilde yerine getirebilmek için çevreye duyarlı yönetim anlayışını benimseyerek bu anlayışı tüm faaliyetlerinde uygulamalıdır.

Otel işletmelerinde, Yeşil Yıldız sertifika programına sahip olabilmek için göz önünde bulundurulması ve uygulanması gereken ilk unsur olan çevreye duyarlı yönetim, karar verme sürecinde çevreyi arka plana atmadan dikkate alan, yapılan faaliyetlerde çevreye verilebilecek zararları en düşük seviyeye düşürmeyi ya da ortadan kaldırmayı kendisine amaç etmiş olan ve bu kapsamda, ürünlerinin dizaynını ve süreçlerini değiştiren doğal çevrenin sürdürülebilirlik ve korunması mantığını işletme kültürüne benimsetmek için çaba gösteren topluma karşı sosyal sorumluluklarını yerine getiren bütünsel bir anlayıştır (Nemli, 2001).

Otel işletmelerinde ve diğer konaklama tesislerinde Yeşil Yıldız uygulamasının başlıca amaçları şunlardır (Kınacı vd., 2011):

- İşletmelerde öncelikli olarak çevre politikası ve eylem planı oluşturmak, söz konusu politikanın ve eylem planının uygulanabilmesi için gerekli eğitimi almış ve konu ile ilgili bilgiye hakim olan bir yetkiliyi görevlendirmek veya söz konusu hizmetlerin sağlanması için yetkili bir firmadan hizmet almak.
- İşletmede kullanılan su, ısıtma, soğutma vb. hizmetler için harcanan enerji, kullanılan kimyasallar ve işletmede oluşan tüm atık miktarlarını düzenli olarak kayıt etmek, izlemek, değerlendirmek ve iyileştirmeler yapmak.
- İşletme bünyesinde yer alan tüm tesisat ve donanımların koruyucu bakımını ve onarımını düzenli olarak yapmak veya yaptırmak.
- Çevreye duyarlı olacak bir atık su planı sağlamak.
- İşletmedeki tüm personele alanı ile ilgili ve ortak alanlarla ilgili eğitimler vererek çevre bilincini sağlamak, eylem planını uygulamaya geçirerek çevreye gerekli özeni göstermek.
- Tesis misafirlerinde çevre bilinci oluşturmak, misafirlere çevre ile ilgili bilgiler aktarmak.

2.1.6.1 Yeşil yıldız kriterlerinin kapsamı

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından gerekli kriterleri yerine getirmiş ve Turizm İşletmesi Belgesi almış tesisler üzerinden yapılan denetim sonucu talepleri uygun görülen işletmeler “Çevreye Duyarlı Konaklama Tesis Belgesi” almaktadır. 1993 yılında çevrenin korunması, katı atık ve kimyasal atıkların düzenli bir biçimde ıslahı, su tasarrufu gibi temel kriterler üzerinden yürütülen “Çevre Dostu Kuruluş” kampanyası, dönemin şartları göz önüne alındığında amacına ulaşmıştır.

Form içeriğinde bulunan kriterler su tasarrufu sağlanmasını enerji tasarrufu sağlanmasını, çevreye zarar veren her türlü tüketimin azaltılmasını ya da tamamen engellenmesini, oluşan atık miktarının minimuma indirilmesini, enerjide verimliliğin sağlanmasını, enerji kaynağı kullanımında yenilenebilir enerji kaynaklarının seçilmesine teşvik edilmesini, otel ve diğer konaklama işletmelerinin yatırım aşamasından başlayarak çevreye duyarlı olacak şekilde planlamaya alınmasını veya işletmelerinde değişikliğe gidecek olan işletmelerin çevreye duyarlı sistemleri uygulamaya almasını, tesisin çevre ile olan uyumunu, yapılacak düzenlemelerde çevreyi daha da güzelleştirmeye gidilmesini, çevreyi güzelleştirme ile ilgili her türlü etkinliği, çevreyi koruma ve ekolojik dengelerden yararlanma felsefesi üzerine kurulmuş bir mimari sağlanmasını, çevreye duyarlılık konusunda bilinçlendirme yapılmasını ve eğitim sağlanmasını, ilgili birimlerle işbirliği içerisinde olunmasını kapsamaktadır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından uygulanan Yeşil Yıldız belgesi almak için işletmelerin sahip olması veya yerine getirmesi gereken kriterlerin puan dağılımına ilişkin değerlendirme formu yer almaktadır.

2.1.6.2 Konaklama işletmelerinin yeşil yıldız belgesi alma aşamaları

❖ Müracaat İşlemi

Yeşil Yıldız belgesi başvuruları, işletmenin sahibi tarafından aşağıda belirtilen dokümanlar ile birlikte T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na yapılır:

1. Başvuru dilekçesi (Ek A)

- a) Basılı başvuru dilekçesi, belge verilmesini talep eden gerçek kişi tarafından ya da tüzel kişi ise bu tüzel kişiliği temsil yetkisi bulunan kişi veya kişiler tarafından imzalanmalıdır.
- b) Dilekçe ile birlikte sunulan bilgi ve belgelerin gerçeği yansıtmak zorundadır. Bu sebeple gerçeği yansıttığına dair beyan verilir.

- c) Konaklama tesisinin sadece açık olduğu değil kapalı olduğu dönemlere de ilişkin açıklayıcı bilgiler verilmelidir.
- d) Çevreye duyarlılık kriterleri başvuru formu ile değerlendirme formunun birinci ve ikinci bölümlerinde belirtilen ölçütlere yönelik faaliyetler, raporlar ve belgeleri de esas alan ve 30 dakikalık süreyi geçmeyecek şekilde hazırlanan, ppt ya da pdf uzantılı sunumun kaydedildiği taşınabilir bellek istenir.

2. Çevreye duyarlılık kriterleri müracaat formu (Ek B)

- a) Yeşil Yıldız belgesi talebi başvurularında çevreye duyarlılık kriterleri müracaat formu örneği düzenlenmektedir.
- b) Söz konusu müracaat formunda aşağıdaki hususların belirtilmesi zorunludur.
 - İşletmeye ait çevre yönetim politikası ve eylem planının amaç ve hedefleri detaylı bir şekilde belirtilmelidir.
 - Çevre yönetim politikası ve eylem planının duyurulması veya dijital ortamda ulaşılabilir olması gerekmektedir.
 - Üçer aylık periyotlarla, çevre yönetim politikası ve eylem planlarının gözden geçirilmesi, gerekli iyileştirmelerin yapılması ve raporlanması gerekmektedir.
 - İşletmelerin enerji ve su tüketimi, kimyasal madde kullanımı ve atık miktarlarına ilişkin bilgilerin sistematik şekilde izlenmesi, ölçülmesi, arşivlenmesi ve yeni hedeflerin belirlenmesi gerekmektedir.
 - Eylem planlarını yürütmek üzere alanında uzman birinin görevlendirilmesi veya firma tarafından görevlendirilen bir sorumlu ile birlikte bir uzman ya da uzman bir firmadan hizmet alınması, planın sürekli kontrol edilmesi ve uygulanması gerekmektedir.
 - Personelin çevreye ilişkin duyarlılığının artırılması, gelişen teknoloji ve yeni bilgilerin öğretilmesi, alınacak tedbirler ve eylem planlarının uygulanması konularında sürekli ve planlı bir eğitim verilerek geri besleme yapılması gerekmektedir.
 - Atıksuların fosseptik dışında bir sistemle bertarafı gerekmektedir.

❖ Müracaatların değerlendirilmeye alınması

1. Yeşil Yıldız belgesi almak için yapılan başvurular incelenir. Yapılan incelemeler sonucu uygun oldukları tespit edilen tesisler için, talebin incelendiğine dair talep inceleme raporu düzenlenir.
2. Yeşil Yıldız belgesi almak için yapılan başvurunun uygun bulunması durumunda tesisler değerlendirilme yapılması amacıyla sınıflandırma programına alınır.
3. Yeşil Yıldız belgesi almak için yapılan başvuru uygun bulunmaz ise ne sebeple uygun bulunmadıklarına ilişkin gerekçelerin belirtildiği bir yazı ile bilgilendirilir.

❖ Değerlendirme formu (Ek C)

1. Yeşil Yıldız belgesi alma taleplerinin değerlendirilmesi değerlendirme formu kullanılarak yapılır.
2. Tesis türlerine ve sınıflarına göre puan barajları, oluşturulmuştur. Söz konusu puanlama barajları değerlendirme formu içerisinde yer almaktadır (Ek D).

❖ Sınıflandırma

1. Sınıflandırma çalışmalarını yönetmek için Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmeliğin 10 uncu maddesine göre seçilen sınıflandırma komisyonu üyeleri tesis bölgesinde yapacakları çalışmada, çevreye duyarlı konaklama tesisleri değerlendirme formunu kullanırlar.
2. Tesis bölgesinde sınıflandırma komisyonu üyelerine yapılacak olan sunum, müracaat sırasında dilekçe ile beraber alınan dijital olarak hazırlanmış sunuma uygun olarak 30 dakikayı geçmeyecektir.
3. Çevreye duyarlı konaklama tesisleri değerlendirme formu, üç aşamadan oluşmaktadır (Ek E). Her bölümde belirtilen zorunlu ölçütlere ilişkin her maddeden en az 1 puan almak şartıyla toplam olarak değerlendirme formunda belirtilen minimum puanın alınması zorunludur. İlk bölümde minimum puan alınamazsa ikinci bölüme geçilemez ve ikinci bölümde minimum puan alınamazsa üçüncü bölüme geçiş yapılamaz bu durumda müracaat olumsuz kabul edilir ve sınıflandırma çalışmasına son verilir.

4. Üç bölümün de inceleme ve puanlama işlemleri tamamlandıktan sonra üyelerin vermiş olduğu puanların ortalaması alınır. Puanların ortalamasına bakılarak, tür ve sınıflarına göre belirlenmiş tesislerin minimum puanları aşp aşmadıkları belirlenir.
 5. Sınıflandırma çalışmaları sonucunda, minimum puan barajını aşan işletmelere Makam Oluru alınarak belge düzenlenir.
 6. Belge sahibinde değişiklik yapılacağı zaman, ilgili evraklar yeni belge sahibinin adına, işletmedeki işleticinin değişmesi durumunda ise yeni işletmeci adına düzenlenerek gönderilmesi için 30 gün süre verilir. İstenilen evrakları düzenleyerek verilen süre içerisinde gönderen tesislerin belge devri yapılır. İstenilen zamanda istenilen evraklar tamamlanmaz ve gönderilmezse belgenin geçerliliğini yitirmesi işlemleri Makam Oluruna bağlanarak yürütülür.
 7. İşletmenin türünün değişmesi veya sınıfının yükselmesi durumunda belgelerin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Belge sahibine, bu düzenleme sonrasında 30 gün süre tanınır. 30 günlük sürenin bitiminde Değerlendirme Formu uygulaması yapılır.
 8. Sınıflandırma çalışmaları sonucunda, minimum puan barajını aşamayan işletmelerin talepleri uygun görülmez. Önceden belgeyi almış işletmelerin ise belgeleri iptal edilir. Konu ile ilgili verilen kararlar Makam Oluruna bağlanarak belgenin sahibine bildirilir.
 9. Yeşil Yıldız belgesi düzenlendiğinde veya geçerliliğini yitirdiğinde, İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerine bilgilendirme yapılır.
 10. Aynı işletmecinin bir yıl içerisinde yaptığı iki müracaatın uygun bulunmaması durumunda uygun görülmeyen tesislere ilişkin üçüncü müracaat, en son sınıflandırma çalışmasının sonucunun bildirim tarihi üzerinden altı ay geçmeden yapılamaz. Yıl hesaplamasında yapılan ilk sınıflandırma tarihi esas alınmaktadır.
- ❖ Yeşil Yıldız belgesinin hazırlanması
1. Yeşil Yıldız belgesinin düzenlenmesi
Söz konusu belgede yer alan bilgiler:
 - İşletmenin unvanı.
 - İşletmenin adresi.

- İşletmenin türü ve mevcutsa sınıfı.
 - Belge sahibinin adı veya unvanı.
 - Tesisin tahsisli alanda bulunması halinde tahsis eden mal sahibi
 - Turizm işletmesi/kısmi turizm işletmesi belgesi tarih ve sayısı.
 - Belge verilmesine veya düzenlenmesine esas Makam Oluru tarih ve sayısı.
2. Yeşil Yıldız belgesine sahip işletmeler için plaket düzenlenmesi
- Plaket üzerinde ‘Çevreye Duyarlı Tesis’ yazmaktadır. Plaketlerde tesislerin tür ve sınıflarını gösteren ifadeler yeşil renkli olarak yazılmaktadır.
3. Puan ilavesi
- a) Değerlendirme formunda yer alan illerin bağlı olduğu 6 bölgeyi gösteren tablo, tesislere yapılacak olan puan ilavesinde dikkate alınmaktadır (Ek F).
- b) İşletmelerin yayla turizmi, kış turizmi, termal turizm veya kırsal turizm gibi farklı turizm alanlarında hizmet vermesi durumunda puan ilavesi değerlendirme formuna uygun olarak yapılmaktadır.
4. Diğer
- a) T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli konaklama işletmelerinin istekleri doğrultusunda değerlendirme formu, tesislere uygulanır.
- b) Yeşil Yıldız belgesine sahip tesisler her iki yılda bir tekrar sınıflandırılmaya tabi tutulurlar. Belgenin geçerlilik süresi bu 2 yıl değildir. Bakanlık iptal etmediği sürece Yeşil Yıldız belgesi geçerliliğini korumaktadır.
- c) Turizm İşletmesi veya Kısmi Turizm İşletmesi belgesi ile Yeşil Yıldız belgesi doğrudan birbirleri ile ilişkilidir. Turizm İşletmesi veya Kısmi Turizm İşletmesi belgesi olmayan tesisler Yeşil Yıldız belgesi alamaz söz konusu belgelerin geçerliliğini yitirmesi durumunda, Yeşil Yıldız belgesi de geçerliliğini yitirir.
- d) Yeşil Yıldız belgesinin geçerliliğini yitirmesi halinde, işletmeye verilmiş olan belge ve plaket T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı’na iade edilir.

2.1.6.3 Yeşil yıldız belgesinin önemi

Yeşil Yıldız Belgesine sahip olmak işletmeler açısından su, hava, toprak, hayvanlar, bitkiler gibi doğal çevrenin korunması ile ilgili olan ekolojik unsurlar ve maliyet, sürdürülebilirlik, müşteri talebi, karlılık, rekabet gibi ekonomik unsurlar açısından son derece önemlidir (URL-7). Yeşil Yıldız belgesinin önemini ayrıntılı olarak ele almak gerekirse;

- Çevreyi korumak,
- Doğal kaynaklara zarar vermemek,
- Çevrede zararlı madde tüketimini engellemek veya en aza indirmek,
- Atık miktarının azaltmak,
- Suda tasarruf elde etmek,
- Elektrikte tasarruf elde etmek,
- Hava kirliliğini önleyecek çalışmalar yapmak,
- Gürültü kirliliğini önleyecek çalışmalar yapmak,
- Enerjide verimliliği arttırmak,
- Yenilenemeyen enerji kaynaklarını kullanmak yerine yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmak,
- Geri dönüşümü mümkün olan maddeleri kullanmak ve teşvik edilmesini sağlamak,
- Konaklama işletmelerinin yatırım aşaması itibariyle çevreye duyarlı olarak planlanmasını sağlamak,
- Çevreyi korumak için kapsayıcı bir yaklaşıma gitmek,
- Çevre bilincini geliştirilmesi sağlamak ve bu bilinçle tercih edilen işletmeler arasında olmak,
- Maliyetleri azaltmak,
- İş gücünü verimli kullanmak,
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın sağlamış olduğu “elektrik enerjisi desteği” gibi çeşitli desteklerden yararlanmak,
- Rekabette üstünlüğü yakalamak,
- Gelecek nesillere ‘Yeşil Bir Miras’ bırakabilmek açısından önemlidir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü web sayfasından alınan bilgilere göre 31.07.2014 tarihinde Türkiye genelinde Yeşil Yıldız Belgesine sahip olan 19 il ve Yeşil Yıldız belgeli toplam 121 otel bulunmaktaydı 2014 yılında Yeşil Yıldız belgesine sahip olan işletmelerin illere göre dağılımı Şekil 2.2’de yer almaktadır.

Şekil 2.2: Türkiye’de Yeşil Yıldız belgesine sahip olan otellerin illere göre dağılımı (2014)

30.06.2017 tarihi itibari ile T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü web sayfasından sağlanan verilere göre Yeşil Yıldız belgeli tesis sayısı Türkiye’de 404’e ulaşmış olup gün geçtikçe artmaya devam etmektedir. Türkiye genelinde Yeşil Yıldız Belgeli otellerin, bulunduğu illere göre dağılımı Şekil 2.3’de verilmiştir. 30.06.2017 tarihi itibari ile evreye Duyarlı Konaklama Tesisleri (Yeşil Yıldız) Belgeli tesislerin türleri, sınıfları ve illerdeki sayılarına dair detaylı bilgi izelge 2.1’de verilmiştir.

Şekil 2.3: Türkiye’de Yeşil Yıldız belgesine sahip olan otellerin illere göre dağılımı (2017)

Çizelge 2.1: Yeşil Yıldız belgeli tesisler listesi

İLLER	YEŞİL YILDIZ BELGESİNE SAHİP TESİS SAYISI	TESİS TÜRÜ	TESİS SINIFI
ADANA	3	OTEL	5 YILDIZLI
AFYONKARAHİSAR	4	TERMAL OTEL	5 YILDIZLI
ANKARA	11	OTEL	5 YILDIZLI
	5		4 YILDIZLI
	1	TERMAL OTEL	5 YILDIZLI
	1		4 YILDIZLI
	1	ÖZEL KONAKLAMA TESİSİ	-
	1	BUTİK OTEL	-
ANTALYA	139	OTEL	5 YILDIZLI
	32		4 YILDIZLI
	2		3 YILDIZLI
	5	MÜSTAKİL APART OTEL	-
	1	PERSONEL EĞİTİM TESİSİ	5 YILDIZLI
	2	TURİZM KOMPLEKSİ	-
	19	TATİL KÖYÜ	5 YILDIZLI
AYDIN	3	OTEL	5 YILDIZLI
	1	TATİL KÖYÜ	5 YILDIZLI
	1	ÖZEL KONAKLAMA TESİSİ	-
BOLU	1	OTEL	5 YILDIZLI
BURSA	2	OTEL	5 YILDIZLI
	1		4 YILDIZLI
	2		3 YILDIZLI
	1	TERMAL OTEL	5 YILDIZLI
ÇANAKKALE	1	ÖZEL KONAKLAMA TESİSİ	-
DENİZLİ	1	OTEL	4 YILDIZLI
	1	TERMAL OTEL	5 YILDIZLI

Çizelge 2.1 (devam): Yeşil Yıldız belgeli tesisler listesi

ERZURUM	1	OTEL	4 YILDIZLI
	1		5 YILDIZLI
ESKİŞEHİR	1	OTEL	5 YILDIZLI
	2		3 YILDIZLI
GAZİANTEP	2	OTEL	5 YILDIZLI
	1		4 YILDIZLI
	1		2 YILDIZLI
GİRESUN	1	OTEL	4 YILDIZLI
HATAY	3	OTEL	4 YILDIZLI
	1	TERMAL OTEL	5 YILDIZLI
İZMİR	11	OTEL	5 YILDIZLI
	3		4 YILDIZLI
	2		3 YILDIZLI
	3	TERMAL OTEL	5 YILDIZLI
	2		4 YILDIZLI
	2	ÖZEL KONAKLAMA TESİSİ	-
	3	BUTİK OTEL	-
	1	TATİL KÖYÜ	5 YILDIZLI
KAYSERİ	1	OTEL	5 YILDIZLI
KOCAELİ	1	OTEL	5 YILDIZLI
	1		3 YILDIZLI
KONYA	2	OTEL	5 YILDIZLI
	1		4 YILDIZLI
KÜTAHYA	1	OTEL	4 YILDIZLI
MALATYA	1	OTEL	5 YILDIZLI
MARDİN	1	OTEL	4 YILDIZLI
MERSİN	1	OTEL	5 YILDIZLI
	1		4 YILDIZLI

Çizelge 2.1 (devam): Yeşil Yıldız belgeli tesisler listesi

MUĞLA	13	OTEL	5 YILDIZLI
	12		4 YILDIZLI
	1		3 YILDIZLI
	5	TATİL KÖYÜ	5 YILDIZLI
	1		1. SINIF
	2	BUTİK OTEL	-
	2	ÖZEL KONAKLAMA TESİSİ	-
	1	B TİPİ TATİL SİTESİ	-
NEVŞEHİR	1	OTEL	5 YILDIZLI
	2	ÖZEL KONAKLAMA TESİSİ	-
ORDU	1	OTEL	4 YILDIZLI
	2		3 YILDIZLI
SAKARYA	1	OTEL	5 YILDIZLI
SAMSUN	1	OTEL	4 YILDIZLI
SİNOP	1	OTEL	3 YILDIZLI
ŞANLIURFA	2	OTEL	5 YILDIZLI
	1		4 YILDIZLI
TEKİRDAĞ	1	OTEL	4 YILDIZLI
TRABZON	1	OTEL	5 YILDIZLI
YALOVA	1	BUTİK OTEL	-
ZONGULDAK	1	OTEL	5 YILDIZLI

2.1.6.4 TUYUP projesi ve yeşil yıldız

Yeşil Yıldızla ilgili yapılan projelerden biri olan TUYUP (Turizm Sektöründe İşverenlerin ve Çalışanların Uyum Yeteneklerinin Artırılması Projesi) Avrupa Birliği tarafından desteklenen T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın projesidir. Proje kapsamında farkındalığı artırma, işgücü piyasasının analizi, kupon eğitim programı, turizm sektörü işbirliği ve iletişim ağı, Yeşil Yıldız ve turizm sektörü bilgi bankası şeklinde altı farklı program gerçekleştirilmektedir.

Yeşil Yıldız destek programı kapsamında farkındalık artırma, kapasite geliştirme, ağ kurma ve yaygınlaştırma gibi faaliyetler desteklenmektedir. Bunun haricinde çevre dostu otel yönetimi Yeşil Yıldız bünyesinde desteklenmekte, seminer ve çalıştaylar aracılığıyla Yeşil Yıldız tanıtılmakta, çevre dostu faaliyetlere yönelik farkındalık artırılmakta ve Yeşil Yıldız konusunda eğitim, danışmanlık hizmetleri proje kapsamında gerçekleştirilmektedir.

2.1.6.5 Yeşil otelcilik

Turizmde farklılıklarıyla veya çekicilikleriyle müşterilerin dikkatini çeken yerlerin diğer yerlerle rekabet içine girebilmeleri, doğal, kültürel ekonomik vb. tüm kaynakların ne derecede sürdürülebilir olmaları ile doğrudan ilgilidir (Kozak ve Nield, 2004).

Konaklama sektörü, turizm endüstrisinde büyük önem taşımaktadır. Konaklama sektörünün, çevreye duyarlı şekilde uygulamalar ile geliştirilmesinin sağlanmaması, doğada önemli tahribatlara yol açar. İnsanoğlunun hayatı boyunca ihtiyaç duyduğu kaynakların tükenmesi veya kirlenmesi büyük sıkıntılar doğurur (Erdoğan ve Barış, 2007). Bu duruma Hindistan sınırları içerisinde yer alan Goa eyaleti örnek gösterilebilir. Goa eyaletinde plan yapılmaksızın kurulan otel ve konaklama işletmelerinde çevreye duyarlılık uygulamaları geliştirilmemiş ve dolayısıyla tüketiminin önüne geçilememiştir. Gün içerisinde yaklaşık 66.000 galon su tüketimi ile su kaynaklarının tükenmesine, nehirlerin kurumasına sebep olunmuştur (Alexender ve Kennedy, 2002). Gelecek düşünülmeden, plansız bir şekilde doğal kaynakların hızlı ve bilinçsizce tüketilmesi sürdürülebilir turizmi imkansız kılmaktadır. Bu tür durumların yaşandığı bölgelerin imajları zedelenmekte ve turizmden istedikleri performansı elde edememektedirler.

Günümüzde, bacasız sanayi olarak adlandırılan otel ve konaklama işletmelerinin enerji, su gibi kaynakları tüketimindeki artış, ciddi bir problemi gözler önüne sermektedir. İspanya’da yapılan araştırmalara göre kişi başına günde ortalama 0,25 m³ su düşerken İspanya’ya gelen bir turist günde 0.88 m³ su tüketmektedir. Yine yapılan başka bir araştırmaya göre Akdeniz bölgesi içerisinde kişi başına günde ortalama 0,07 m³ su düşerken Akdeniz bölgesine gelen bir turist günde 0.44 m³ su tüketimi yapmaktadır. Örnek verilen değerlere incelendiğinde turizm sektöründe su tüketiminin ne denli fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Turizm sektöründe, konaklama işletmelerinin en çok zarar verdiği kaynaklardan biri ise enerjidir. Aydınlatma sistemleri, klima ve ısıtma sistemleri, sıcak su sağlamak için kullanılan fazla enerji yüksek değerlere ulaşmakta, fosil yakıt tüketimi artmakta, doğal kaynakların tükenmekte ve tüm bunlar küresel ısınmaya sebebiyet vermektedir. Kaynakların tükenmesinin yanı sıra, otellerin karşı karşıya kaldığı bir diğer çevresel problem ise otellerde oluşan atık miktarıdır. Oluşan atık miktarı, otellerin veya işletmelerin kapladıkları alan, kişi kapasiteleri, doluluk oranları ve sundukları hizmetlere göre değişiklik göstermektedir (Kasım, 2007).

Turizm sektöründe otelciliğin, karşı karşıya kaldığı bu sıkıntılar ve buna ilaveten otel ziyaretçilerinin talepleri otelcilik sektörünü, bu tür çevresel problemleri engellemek ya da en aza indirmek amacı ile yeşil otel olmaya teşvik etmiştir (Chan ve Ho, 2006). Zaman içerisinde müşterilerde oluşan, kaynakları ne denli hızla tükettikleri ve çevreye zarar verdikleri bilinci, otel seçimlerinde çevreye duyarlı olan işletmeleri tercih etmeye başlamaları, konaklama işletmelerini çevreye duyarlı olmaya itmektedir. Araştırmalar, dünya genelinde 43 milyon turistin çevreci konaklama tesislerini tercih ettiğini ortaya koymuştur (Macharia vd., 2012). Araştırma sonuçlarının da gösterdiği üzere, oteller yeşil olarak hem tüketimdeki azalış ile hem de tercih edilen işletme olmaları sebebi ile maliyette kazanımlar sağlayacaktır. Yeşil otelcilik kavramına özenen, yeşil özelliklere sahip otellerin artmasında bir diğer faktör ise finansal yönetimin, çevresel yönetimle doğrudan ilişkili olduğunu kabul eden bir yaklaşım sergilemek ve bu durumların müşteri üzerinde olumlu etkiler yarattığını görmüş olmasıdır (Chan ve Ho, 2006).

Çevre yararına yapılan, yeşil uygulamalar 1990 yılından itibaren önem kazanmaya başlamış ve turizmin odak noktası olmuştur (Revilla vd., 2001, Erdoğan ve Barış, 2007).

Konaklama işletmelerinin, çevresel problemlerin, kendi adlarına ne kadar önem arz ettiğini benimseyerek, problemin çözümüne odaklanarak çalışmalar ortaya koyması yeşillenme olarak tanımlanabilir (Melissen ve Roevens, 2007).

Özünde çevreye pozitif etkiler yaratabilecek, yatırımdaki maliyetin ve çevrenin etkileşimli olması düşüncesi üzerine mantıki açıdan geliştirilen stratejiler, yeşil olabilme stratejileridir. Yeni Zellenda'daki The Hyatt Regency International Hotel bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Müşterilerin odalarından çıkarken ısıtma ve soğutma sistemlerini açık bırakması otel maliyetinde sıkıntıya yol açmıştır. Sıkıntıyı çözebilmek adına otel, 16.000 dolar yatırım yaparak sistemde değişiklik yapmıştır ve 14 ay içerisinde 14.000 dolar tutarında tasarruf sağlamıştır yani yaptığı yatırımın karşılığını kısa sürede tekrar elde etmiştir (Alexender ve Kennedy, 2002). Bu gibi örnekler ısıtma ve soğutma sistemlerinde çözüm odaklı çalışmalar ile enerji tüketiminde azaltım yapılabileceğini dolayısıyla doğal kaynakların korunabileceğini gözler önüne sermektedir. Aynı zamanda ısı kaynaklı sera gazı salınımında azalış olacak ve küresel ısınmanın azaltılması sağlanmış olacaktır. Çevreye duyarlı olmanın yanı sıra işletmeler etkili üretim yöntemleri kullanarak, yatırımda ve ileriki süreçlerde maliyette azalış sağlayacaktır.

Yeşil otel, yeşil stratejilerle yatırım başlangıcı ile yapılan ya da düzenlemelerle çevreye uygun hale getirilen otelleri kapsayan, enerjide tasarruf ve verim sağlayarak, suda tasarruf sağlayarak, atık yönetimi ile ilgili çevreye duyarlı çalışmalar yaparak doğayı koruyan ve bu süreçte kaliteden ödün vermeyen otellere verilen isimdir (Cooper, 1998).

Yeşil Oteller Birliği, dünyayı çeşitli çevresel tahribatlardan korumaya yardımcı olan su tasarrufu, enerji tasarrufu, atık azaltımı gibi çevre dostu çalışmalar yapan otelleri yeşil otel olarak tanımlamaktadır (Lee vd., 2010). Çevre dostu çalışmaları ilke edinen bu tür işletmeler, çevreyi olumsuz her türlü etkiden korumaya ve zararları en aza indirmeye yönelik bir yönetim anlayışı ile faaliyet göstermektedir (Cooper 1998, Kahraman ve Türkay 2006).

Yeşil stratejiler belirleyip, yeşil yönetim anlayışını benimseyerek uygulamaya geçen otellerin, yeşil otel olarak adlandırılabilmesi için su, hava, enerji, atık yönetimi gibi belirli konularda yeterliliklerini ispatlamaları gerekmektedir. Tüketiciler işletmenin yeşil olduğunu somut olarak görmek istemektedir.

Bu sebeple işletmelerin, yeşil otel olduklarını kanıtlamaları için gerekli standartları sağlayarak ilgili kurum veya kuruluşlardan yeşil olduklarına dair bir sertifika almaları gerekmektedir.

Konaklama işletmelerinde Yeşil Otel olabilmek için dikkat edilmesi gereken unsurlar aşağıda yer almaktadır (Tari , 2012);

1. Su kullanımı: Konaklama işletmelerinde turistler, yüksek miktarda su tüketimi yapmaktadır. Bu tüketim duş, banyo, yüzme havuzları, çamaşırhaneler, bahçe sulama, spor etkinlikleri ve golf sahalarından kaynaklanmaktadır. Bu düzensiz su tüketimi, su kaynaklarının azalmasına neden olmaktadır. Bu sebeple su tüketimi kontrol altına alınmalıdır.
2. Enerji kullanımı: Konaklama işletmelerinde ısıtma ve soğutma amaçlı enerji tüketiminin yüksek değerlere ulaştığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda işletmelerin kullandığı aydınlatma sistemlerinin de yüksek miktarda enerji tüketimine sebep olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda, enerji tüketimini azaltmak için yenilenemeyen enerji kullanımı yerine yenilenebilir enerji türlerinin kullanımı hem çevreye hem de işletmeye kazançlar sağlayacaktır.
3. Atık yönetimi ve geri dönüşüm: Konaklama işletmelerinde, doluluk oranına bağlı olarak fazla miktarlarda katı ve sıvı atıklar oluşmaktadır. İşletmede su kullanımı ile oluşan atık suyun yanı sıra katı atıklar da büyük yer kapmaktadır. Bu atıkların çoğunu, işletmenin yönetiminde kullanılan kağıt, plastik vb. atıklar, odalarda müşterilere sunulan şampuan, krem vb. kişisel bakım ürünleri, yiyecek içecek için kullanılan plastik kaplar, bunun dışında metal cam vb. atıklar oluşurmaktadır. Bu nedenle iyi bir atık yönetimi yapılması gerekmektedir.
4. Hassas doğa: Son yıllarda turistik tüketiciler doğal ortamlara oldukça fazla ilgi göstermektedirler. Bu nedenle oteller ve diğer konaklama işletmeleri, doğal ortamlar içinde yer almaktadırlar. Bu durumun doğal ortama zarar vermemesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

3. MALZEME VE YÖNTEM

Bu bölüm içerisinde araştırmada kullanılan desene, araştırma için seçilen örnek otele, araştırma için gerekli verilerin hangi yöntem ile toplandığına ve analiz yapılırken kullanılan metot ve tekniklere yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Örneklemi

Araştırma için, kuruluş aşaması itibariyle çevreye duyarlı faaliyetler sergileyen ve 2017 yılı itibariyle gerekli şartları sağladığı için Yeşil Yıldız belgesi almaya hak kazanmış olan Bursa ili içerisinde yer alan Holiday Inn Bursa Hotel araştırmanın örneklemini olarak seçilmiştir.

3.2 Araştırmanın Deseni

Araştırmada, nitel araştırma desenleri arasında yer alan durum çalışması yani örnek olay deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, uygulama, deney ve gözleme dayalı araştırma yöntemidir. Güncel bir olgu kendi gerçek yaşam çerçevesinde çalışan, olgu ve içerisinde yer alan içerik arasındaki sınırların hatlarının belirgin olmadığı ve birden çok kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

3.3 Veri Toplama ve Analizi

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak verilerin toplanması sağlanmıştır. Otelin Yeşil Yıldız belgesini alabilmek için gerçekleştirdiği faaliyetlere dair veriler ve belgeyi aldıktan sonra elde ettikleri kazanımlara dair veriler otel yönetimi ile görüşülerek sağlanmıştır. Veriler sınıflandırma, özetlenme ve sonuca ulaştırma yani betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Bu kapsamda, yapılan tüm çalışmalar ve elde edilen kazanımlar çalışma içerisinde alt başlıklar halinde sunulmuştur.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde Bursa ili içerisinde yer alan Holiday Inn Bursa Hotel unvanlı işletmenin genel bulgularına, çevreye duyarlı olabilmek için yaptığı çalışmalara, Yeşil Yıldız belgesini bünyesine katma sürecine ve belgeyi aldıktan sonra elde ettiği kazanımlara dair bulgularına yer verilmiştir.

4.1 Holiday Inn Bursa Hotel İşletmesine Dair Genel Bulgular

Holiday Inn Bursa Hotel, Dünya'nın en büyük zincir oteller grubundan biri olan InterContinental Hotels Group'un, Bursa'nın Holiday Inn markası altındaki ilk zincir otelidir.

125 oda, 4 suit, 2 king suit, 270 yatak, 35 ve 75 kişilik çok amaçlı salon, 300 kişilik balo salonu, 340 kişilik 1. Sınıf lokanta, 125 kişilik Amerikan bar, Türk hamamı, sauna, jimnastik ve masaj salonu, açık yüzme havuzu, teras bar, satış ünitesi, bay ve bayan kuaförler bulunan otel 12 ay boyunca hizmet veren bir şehir otelidir. Mart ve temmuz aylarında genel olarak tam dolulukla hizmet vermekte olup yıllık olarak $>90\%$ doluluk oranıyla hizmet vermektedir. Odaların 50% 'sinden fazlasında sigara içilmemektedir. Otelde 70 personel çalışmaktadır. Otelin genel görünümü Şekil 4.1'de verilmiştir.

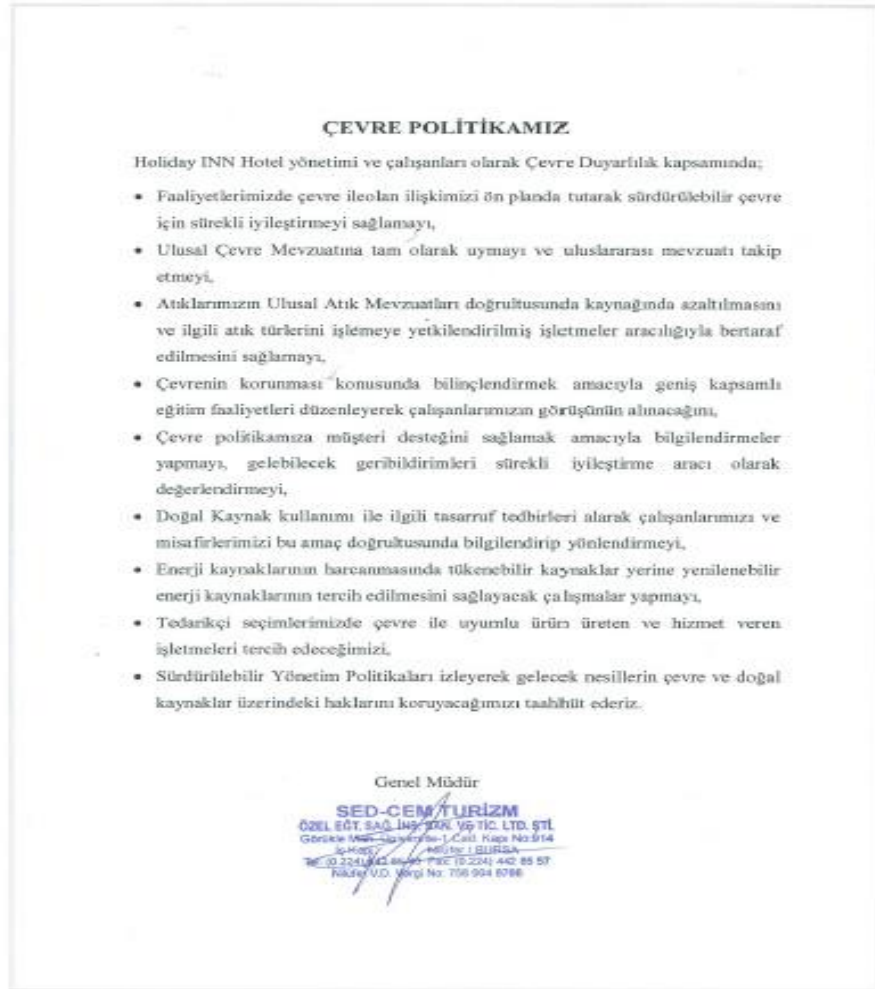

Şekil 4.1: Holiday Inn Bursa Hotel genel görünümü

4.2 Holiday Inn Bursa Hotel İşletmesinin Yeşil Yıldız Belgesi Alma Sürecindeki Faaliyetleri ve Süreç Sonrası Elde Ettiği Kazanımlarına Dair Bulgular

4.2.1 Çevre politikası

Otel işletmeleri tarafından Yeşil Yıldız kriterlerinin ilk ve temel kaynağını genel yönetim ve çevre politikaları uygulamaları oluşturmaktadır. Bu uygulamalar, hem üst yönetimin yapmak zorunda olduğu temel uygulamaları içermesi hem de bu uygulamaların işletmeler tarafından benimsenmemesi durumunda diğer kriterlerin hayata geçirilmesinin oldukça zor olması, bu faaliyetlerin özel bir önemi olduğunu göstermektedir. Bu nedenle otel işletmelerinin, Yeşil Yıldız sertifikasını alabilmek için genel yönetim ve çevre politikaları uygulamalarını gerçekleştirmesi gerekmektedir. Holiday Inn Bursa Hotel işletmesinin, çevre bilinciyle hazırladığı çevre politikası Şekil 4.2’de yer almaktadır.

Şekil 4.2: Holiday Inn Bursa Hotel işletmesinin çevre politikası

4.2.2 İş eylem planı

İş eylem planı; enerji tasarrufu, su tasarrufu, atık azaltımı gibi yapılacak işlerle alakalı planların yapılması için termin tarihi belirlemek ve belirlenen iş planlarının takibinin yapılması için oluşturulan plandır. Söz konusu plan, tesisin sorumlu olarak belirlediği veya dışarıdan hizmet alınıyorsa alanında uzman firmanın belirlediği kişi tarafından kontrol edilecektir. Holiday Inn Bursa Hotel işletmesinin 2017 yılı için hazırlamış olduğu iş eylem planı Çizelge 4.1’de de yer almaktadır.

Çizelge 4.1: Holiday Inn Bursa Hotel iş eylem planı (2017)

Sıra No	Çevre Boyutu	Çevre Üzerindeki Amaç	Hedefler	Kontrol Tarihi	Yöntem	Sorumlu
1	Ambalaj Atıkları	-Odalarda kullanılan buklet malzeme atıklarının oranını azaltmak	2016 yılında odalarda buklet olarak sunulan malzeme atıklarını %10 oranında azaltmak	31.12.2017	-Periyodik olarak atıkların taşınması ve odalardaki malzemenin buklet malzeme yerine kutu ürünlerin tercih edilmesi	METİN PARMAKSIZ
2	Evsel Atıklar	-Mutfak ve diğer alanlarda oluşan evsel atıkların kontrolü	2016 yılında gönderilen evsel atıkların tam ayrıştırılması ile %10 oranında azaltmak	31.12.2017	-Periyodik olarak atıkların taşınması ve kaynaktan ayrıştırma	METİN PARMAKSIZ
3	Kartuş toner atıkları	-Tehlikeli atık miktarını azaltmak ve mevcut atıkları kontrol altında tutmak -Kartuş, Toner maliyetini düşürmek	2016 yılı kartuş tüketimi olan 70 adedi geçmemek	31.12.2017	-Mümkün olduğu sürece yazışmaların elektronik ortamda yapılmasının sağlanması -Oluşan atıkların düzenli olarak tehlikeli atık deposunda biriktirilmesi gerekmektedir.	METİN PARMAKSIZ
4	Floresan atıklar	-Aydınlanma gereçleri içindeki cıvadan kaynaklanacak riskleri ortadan kaldırmak	Otel kapsamında uygun armatürlerin sağlanarak floresan atıkları oluşumu azaltmak	31.12.2017	-Oluşturulan tehlikeli atık geçici depolama alanı içine floresan atıklarını depolamak ve UATF ile bertaraf ettirmek gerekmektedir. -Oluşturulan floresan atıkları değişim sırasında oluştuğu için yeni alınan malzeme ambalajı içinde atık alanına alınarak kırılma riskinin ortadan kaldırılması gerekmektedir.	METİN PARMAKSIZ
5	Tehlikeli maddeler içeren emici malzemeler (eldiven / üstü / koruyucu giysi)	-Tehlikeli atık miktarını azaltmak ve mevcut atıkları kontrol altında tutmak	15 02 02 Koduna sahip kontamine emici atıklarının oluşumunu takip etmek	31.12.2017	-Otel kapsamında yapılan tehlikeli atık geçici depolama alanının düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca alana yangın söndürme cihazı eklenmesi gerekmektedir.	METİN PARMAKSIZ

Çizelge 4.1 (devam): Holiday Inn Bursa Hotel iş eylem planı - 2017

6	Tehlikeli maddeler içeren kontamine ambalajlar	-Tehlikeli atık miktarını azaltmak ve mevcut atıkları kontrol altında tutmak	15 01 10 Koduna sahip kontamine ambalaj atıklarının oluşumunu takip etmek	31.12.2017	-Otel kapsamında yapılan tehlikeli atık geçici depolama alanının düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca alana yangın söndürme cihazı eklenmesi gerekmektedir.	METİN PARMAKSIZ
7	Atık Piller	-Atık pil miktarını azaltmak ve mevcut atıkları kontrol altında tutmak	2016 yılında departmanda tüketilen pil miktarının %5 azaltmak.	31.12.2017	-Tekrar şarj edilebilir pil kullanmak. -Uzun ömürlü bataryalar temin etmek -Oluşan atıkların düzenli olarak tehlikeli atık deposunda kayıt ile teslim edilmesi	METİN PARMAKSIZ
8	Bitkisel yağlar	-Atık bitkisel yağların depolanması ve kontrol altında tutulmasını sağlamak	2016 yılında departmanda oluşturulan atık bitkisel yağlarını %10 azaltmak.	31.12.2017	-UATF ile gönderilen bitkisel atık yağların takibi	METİN PARMAKSIZ
9	Elektronik Atık	-Oluşan atık elektrikli ve elektronik ekipmanları ayırmak, kontrolü sağlayarak bertarafını sağlamak.	Meydana gelen atık elektrikli ve elektronik ekipmanlarının ayrılarak lisanslı firmalara gönderilmesini sağlamak	31.12.2017	-İhtiyaç duyulan noktalara AEEE toplama noktaları oluşturmak ve atık alanına düzenli gönderilmesini sağlamak. -Personel eğitimi	METİN PARMAKSIZ
10	Kimyasal Dökülmesi	-Kimyasal maddelerin çevresel tehlikesini önlemek	Kimyasal madde kullanımını %5 azaltmak	31.12.2017	-Tüm alanlarda kullanılan kimyasalların MSDS (Material Safety Data Sheet, Malzeme Güvenlik Bilgi Formu) formunun alınarak personelin uygun miktarda kullanımının sağlanması ve döküntü alana emici malzeme ile müdahale edilmesi	METİN PARMAKSIZ
11	Kağıt Tüketimi	-Oda bilgilendirilmelerin de kullanılan basılı dökümanların tekrar kullanımını sağlama	2016 yılında odalarda tüketilen kağıt miktarlarını %5 oranında azaltmak	31.12.2017	-İdari Ofisler ve Personel Eğitimi	METİN PARMAKSIZ
12	Kağıt Tüketimi	-Departmanda kullanılan kağıt tüketimini en aza indirmek	2016 yılında departmanda tüketilen kağıt miktarı olarak kullanılan kağıt paketini %5 azaltmak	31.12.2017	-İdari Ofisler ve Personel Eğitimi	METİN PARMAKSIZ
13	Su Tüketimi	-Doğal kaynakları etkin kullanmak ve kullanım miktarlarından tasarruf etmek -Doğal kaynak tüketim maliyetlerini azaltmak	2016 yılında su tüketimini %5 oranında azaltmak	31.12.2017	-Sayaçtan haftalık okuma yapılarak forma eklenmesi -Personel eğitimi -Çamaşırhanede kullanılan mevcut makinelerin su tasarruflu makineler olmasına dikkat edilmesi	METİN PARMAKSIZ

Çizelge 4.1 (devam): Holiday Inn Bursa Hotel iş eylem planı - 2017

14	Elektrik Tüketimi	-Doğal kaynakları etkin kullanmak ve kullanım miktarlarından tasarruf etmek -Doğal kaynak tüketim maliyetlerini azaltmak	2016 yılında tesis geneli elektrik tüketimini %5 azaltmak	31.12.2017	-Yeni teknoloji makine ve ekipmanların tercih edilmesi -Ekipman ve cihazların periyodik bakımları -Cihaz ve makinelerin ihtiyaç dışı kullanımının önlenmesi amacı ile denetimler yapılması -Personel eğitimleri	METİN PARMAKSIZ
15	Yakıt Tüketimi (Kazan Dairesi)	-Optimum şekilde çalıştırılması	2016 yılı tesis geneli yakıt tüketimini %5 azaltmak	31.12.2017	-Sürekli ısıtmanın sağlanması -Düşük yakıtla yüksek verimin sağlanması için rutin bakımların yapılması -Borçelli sistemi ile ısıtmanın münferit olarak yapılabilmesi	METİN PARMAKSIZ
16	Kimyasal tüketimi (temizlik)	-Kullanılan kimyasalların optimum seviyede kullanılmasını sağlayarak aşırı tüketimin önüne geçilmesi -Hammadde tüketim maliyetlerini azaltmak	Konsantre ürün kullanımının yaygınlaştırılması ile personelin kullanımı hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamak	31.12.2017	-Tüketimlerin düzenli takibi -Personel Eğitimi -Ekipman ve cihazların periyodik bakımı	METİN PARMAKSIZ
17	Eğitim	-Personelin çevre bilinci ve atık yönetimi konusunda bilinçlenmesini sağlamak	2017 yılı içinde en az bir defa eğitim gerçekleştirmek	31.12.2017	-Personel eğitimi -Eğitim Planının güncellenmesi	METİN PARMAKSIZ
18	Eğitim ve Planlama	Proje yürütmesi ve oluşan atıklar ve çevre mevzuatında Bakanlıkça Yetkilendirilmiş firmadan hizmet almak	2017 yılı içinde çevre danışmanlık firması ile anlaşmak	31.12.2017	-Danışmanlık şirketleri araştırılması ve uygun görülen şirket ile sözleşmenin yapılması	METİN PARMAKSIZ
19	Planlama	Tesis içerisinde projeyi yürütecek kişi belirlenmesi.	Proje sorumlusu belirleme	31.12.2017	Proje konusunda eğitim almış bir kişiyi belirlemek ve projenin ilerlemesi ve enerji takibinin sağlanması amacıyla personel seçimi	METİN PARMAKSIZ

4.2.3 Atık yönetimine dair bulgular

Otel işletmelerinde yüksek miktarda atık oluşumu gerçekleşmektedir. Atık oluşumunun önüne geçmek, oluşan atık miktarını azaltmak ve atıkları geri dönüşüme göndermek gibi kararları alabilmek için, çevre ile uyumlu etkili bir atık yönetimi planlaması yapılması gerekmektedir (Özgen, 2005). Yoğun bir şekilde tüketim yapılan otel işletmelerinde; kağıt, plastik, cam ve tehlikeli maddeler doğal ortama zarar vermektedir. Bu sebeple turizm sektöründe faaliyet gösteren tüm otel işletmeleri kapsamlı bir atık yönetimi faaliyetlerini planlamalı ve planlanan faaliyetleri uygulamaya geçirmelidir (Kınacı vd., 2011).

Tesiste, Yeşil Yıldız kapsamında atık yönetimi ile ilgili yapılan çalışmalar;

- ❖ Atık yönetimi kapsamında firmada oluşan atıklar, şartları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından belirlenen Geçici Depolama Atık Alanında toprağa ve yer altı suyuyla temas etmeyecek şekilde beton zemin üzerinde ve etrafı kapalı bir şekilde, tehlikeli ve tehlikesiz olmak üzere ayrı ayrı biriktirilmektedir.
- ❖ Tesiste oluşan tehlikeli atıklar; elektronik atıklar, işletme içerisinde kırılan ya da bozulan floresan lambaları, görevlilerin kullandıkları bez eldiven ve üstü vb. temizlik bezleri, asansörden çıkan yağlar, tehlikeli madde ile kontamine olan ambalajlar, bitkisel atık yağlar vb. işletmenin Geçici Depolama Atık Alanında şartlara uygun olarak depolanarak etrafı kapalı bir şekilde biriktirilmektedir. Düzenli aralıklarla Çevre ve Şehircilik Bakanlığının lisans verdiği firmalara bertaraf/geri kazanım amacıyla gönderilmektedir.
- ❖ Tesiste oluşan tehlikesiz atıklar; plastik, kağıt-karton, metal, cam vb. işletmenin Geçici Depolama Atık Alanında şartlara uygun olarak depolanarak etrafı kapalı bir şekilde biriktirilmektedir. Düzenli aralıklarla Çevre ve Şehircilik Bakanlığının lisans verdiği firmalara bertaraf/geri kazanım amacıyla gönderilmektedir.
- ❖ Ambalaj atıkları ve evsel atıklar Nilüfer Belediyesi tarafından toplanmaktadır.
- ❖ Tesiste endüstriyel atıksu oluşumu bulunmamaktadır. İşletme kapsamında arıtma tesisi bulunmamaktadır. Oluşan atıksu BUSKİ (Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi) kanalizasyon sistemine verilmektedir.

- ❖ Misafirlerin oluşan atıkları türüne göre ayırabilmeleri için otelin kullanıma uygun yerlerinde otelde konaklayan kişi sayısına göre yeterli kutu bidon sağlanmaktadır.
- ❖ Otelin genel alanlarında atıkların kaynağında ayrıştırılabilmesi amacıyla ‘Atık Ayrışım Kumbaraları’ mevcuttur. Bu kumbaralarda bulunan poşetlerde, her atığın cinsine göre farklı renk kodları tanımlanmıştır.
- ❖ İşletmede oluşan atıklar her bölümün ilgili personeli tarafından ayrıştırılmaktadır.
- ❖ Tesis genelinde tek kullanımlık paketler kullanılmamaktadır.

Holiday Inn Bursa Hotel işletmesine ait 2016 yılı birim bazlı atık üretim verileri Çizelge 4.2’de ve 2017 yılı birim bazlı atık üretim verileri Çizelge 4.3’de verilmiştir. Yeşil Yıldız projesi kapsamında alınan önlemler ile beraber 2016 – 2017 yılları arasında ambalaj atık miktarlarında artış gözlemlenmiştir. Bu artışın sebebi personele ve misafirlere yapılan bilinçlendirme çalışmalarında;

- Ambalaj atıklarının geri kazanım ile tekrar kullanılabilir malzemelere dönüşebileceği,
- Ambalaj atıklarının ülke ekonomisine önemli katkılar sağladığı,
- Ambalaj atıkları, evsel atıklardan ayrı toplandığında toprağın ve yer altı suyunun kirlenmediği,
- Çöp depolama alanlarında ambalaj atıkları olmadığı zaman bu atıklardan elektrik üretilebileceği ve doğal gübre yapılabileceği,
- Bitkisel atık yağlarının, toprağa ve yer altı suyuna karıştığında, canlıların etkilenebileceği ve ekosistemin bozulacağı,
- Bitkisel atık yağların, geri dönüştürüldüğünde biyodizel üretiminin mümkün olacağı,

konularının anlatılmasıdır.

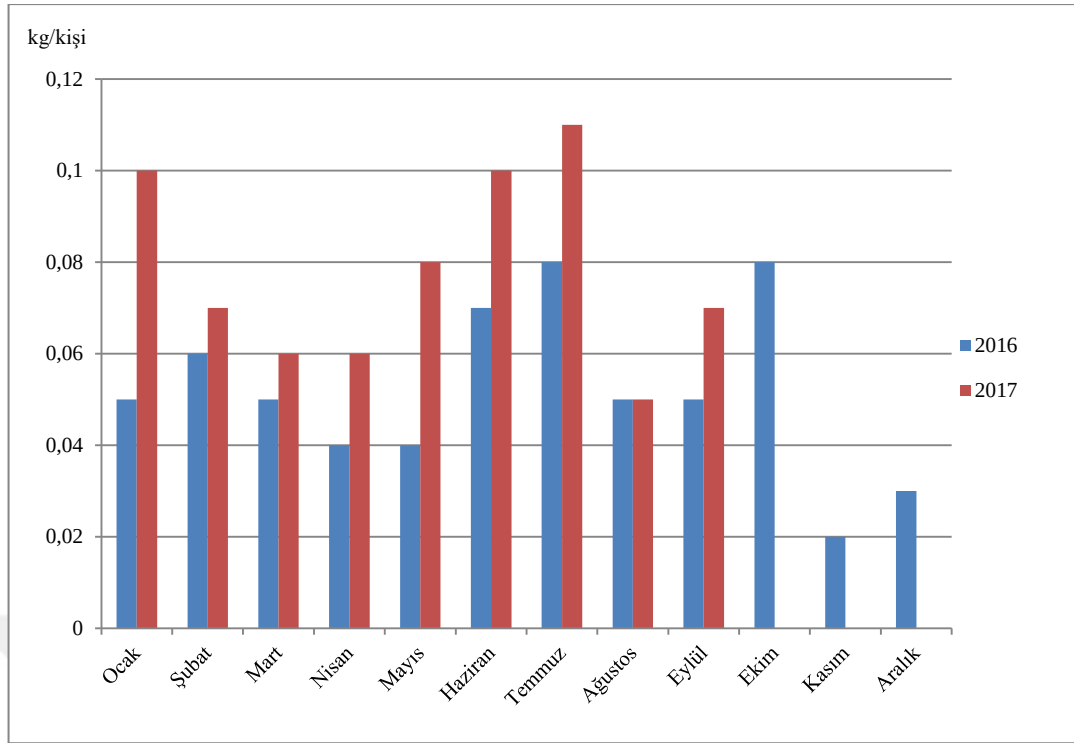
Atık üretimindeki artışı göstermek amacıyla Şekil 4.3’de birim bazlı atık üretim tablolarının 2016-2017 yılları arası analizi yapılmıştır.

Çizelge 4.2: Birim bazlı atık üretim tablosu (2016)

Sıra No	Atık Cinsi	Atık Miktarı (Kg)												Yıl Sonu Toplam	
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık		
1	Evsel Atık														
2	Ambalaj Atıkları	Cam												0	
3		Plastik	32	25	35	30	43	20	18	37	36	24		300	
4		Kağıt	79	64	86	77	91	62	67	95	93	86		800	
5		Metal												0	
6	Tıbbi Atık													0	
7	Tehlikeli Atıklar	Kartuş												0	
8		Kontamine Ambalaj												0	
9		Kontamine Atık									1			1	
10		Floresan Lamba							10	15	5	15		45	
11		Atık Yağ												0	
12		Bitkisel Atık Yağ	70	80	65	34	45	65	150	50	60	75	45	80	819
13		Yağ Filtresi										5			5
14		Elektronik Atık													0
15		Atık Pil													0
Toplam (Kg)		181	169	186	141	179	147	245	197	194	206	45	80	1970	
Konaklama Sayısı (Adet)		3303	2948	4129	3588	4238	2115	3240	4290	3957	2605	2450	2783	39646	
Birim Bazında Atık Miktarı (Kg/Adet)		0,05	0,06	0,05	0,04	0,04	0,07	0,08	0,05	0,05	0,08	0,02	0,03	0,05	

Çizelge 4.3: Birim bazlı atık üretim tablosu (2017)

Sıra No	Atık Cinsi	Atık Miktarı (Kg)												Yıl Sonu Toplam
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
1	Evsel Atık													
2	Ambalaj Atıkları	Cam												0
3		Plastik	40	36	41	45	50	53	50	45	35			395
4		Kağıt	151	130	132	110	158	168	140	155	110			1254
5		Metal												0
6	Tıbbi Atık													0
7	Tehlikeli Atıklar	Kartuş												0
8		Kontamine Ambalaj												0
9		Kontamine Atık												0
10		Floresan Lamba												0
11		Atık Yağ												0
12		Bitkisel Atık Yağ	135	50	50	100	50	80	225		150			840
13		Akü					110							110
14		Elektronik Atık												0
15		Atık Pil												0
Toplam (Kg)		326	216	223	255	368	301	415	260	295				2659
Konaklama Sayısı (Adet)		3372	3313	3960	4198	4582	3132	3684	4932	4037				35210
Birim Bazında Atık Miktarı (Kg/Adet)		0,1	0,07	0,06	0,06	0,08	0,1	0,11	0,05	0,07				0,08

Şekil 4.3: Birim bazlı atık üretim analizi (2016-2017)

4.2.4 Su tasarrufuna dair bulgular

Otel işletmelerinde su, ihtiyaç duyulan miktardan daha fazla kullanılmaktadır. Otele gelen misafirler bir kısmı su kullanımı konusunda kısıtlamalar yapan otelleri tercih etmemektedir. Misafirlerin, düzensiz su kullanımı çevre üzerinde uzun dönemli olumsuz etkiler bırakmaktadır ve bu etkiler oldukça önemli boyutlardadır. Otel işletmelerinde su tüketiminin önemli bir kısmı, banyolarda, yüzme havuzlarında, çamaşırhanelerde, bahçe sulamalarında, spor etkinliklerinde ve golf sahalarında gerçekleşmektedir (Emeksiz, 2007). Otelin büyüklüğüne, doluluk oranına ve türüne bağlı olarak su kullanımı değişiklik göstermektedir. Stipanuk ve Roffman (1996), oda sayısı 75'in altında olan otellerde, gün içerisinde oda başına 101 litre, 500 ya da 500'den fazla odaya sahip otellerde ise oda başına, gün içerisinde 208 litre su tüketildiğini ortaya koymuştur (Akay ve Eröz, 2012).

Birçok otel işletmesinde su tüketimine ödenen bedel toplam maliyetlerin %15'ini oluşturmaktadır. İşletme içerisinde kullanılan toplam suyun %45 ile %50'si otel odalarında tüketilirken odalarda kullanılan suyun %56'sı duş ve banyoda, %25'i tuvalette, %10'u odanın temizlenmesinde ve %9'u ise lavabolarda kullanılmaktadır (URL-8).

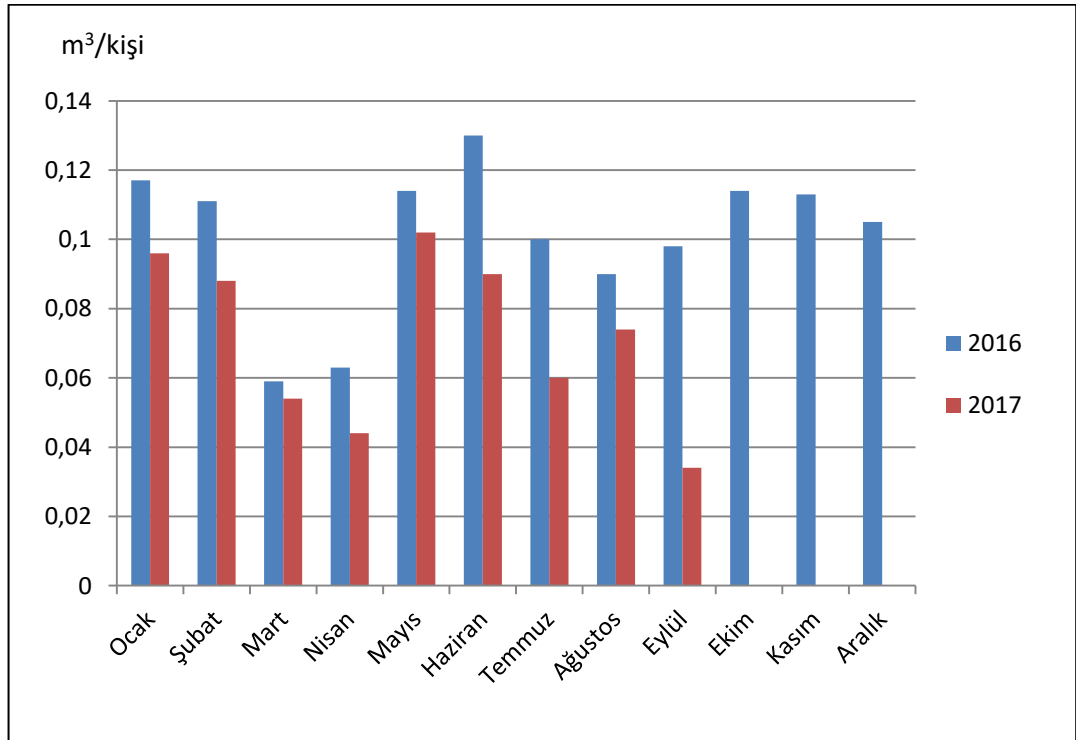
Tesiste, Yeşil Yıldız kapsamında su yönetim ile ilgili yapılan çalışmalar;

- ❖ Tesisin genel su tüketimi (m^3) günlük olarak kayıt altına alınmaktadır. Her sene bu harcamalarla ilgili kalite hedefleri belirlenmekte ve bu hedefler aylık olarak ölçülmekte, seneler arasında karşılaştırma yapılmakta ve daha az su tüketimi için alınabilecek önlemler tartışılarak iyileştirme planları oluşturulmaktadır.
- ❖ İşletmenin su tüketimini hesaplamak ve izlemek için ilave sayaç ve ölçü aletleri kullanılmaktadır.
- ❖ Duş başlıkları ve musluklarda akan suyun tasarrufuna yönelik özel armatürler kullanılmaktadır. Tüm genel alanlarda ve misafir odalarında musluk başlarına takılan perlatörler bulunmaktadır ve ayarlı kartuş yardımı ile musluklardan akan suyun debisi 12 lt/dk olarak ayarlanmıştır. Bu sayede su verimli ve daha az kullanılmaktadır.
- ❖ Rezervuarlardaki su tanklarının kapasitesi en az seviyeye düşürülmüştür. Rezervuarlardaki su tüketimi 6 litreyi aşmayacak şekilde ayarlanmıştır.
- ❖ Pisuarlarda suyun akıtıldığı sistem otomatiktir.
- ❖ Bahçe sulama işlemleri daha az su kullanmak için güneş battıktan sonra yapılmaktadır (24.00 ile 08.00 arası).
- ❖ İşletmenin onaylı çevreye duyarlı atıksu planı bulunmaktadır. İşletme, merkezi arıtma sistemine bağlıdır.
- ❖ Tesisin bahçesinde bulunan alanda yağmur suları biriktirilmekte ve bu sular bahçe sulamasında kullanılmaktadır. Bahçe sulamada otomasyon damlama ve spring sistemler kullanılmaktadır.
- ❖ Su tüketimi sürekli izlenmektedir. Olası kaçaklar bu şekilde kolaylıkla tespit edilmekte ve anında müdahale edilebilmektedir.
- ❖ Otel konseptinde bulunan küvetlerin yakın sürede kaldırılması planlanmaktadır.

Holiday Inn Bursa Hotel işletmesi, 2016 ve 2017 yılı konaklama yapan kişi sayılarına göre su tüketim miktarları Çizelge 4.4'te verilmiştir. Yeşil Yıldız projesi kapsamında alınan önlemler ile beraber, otelde konaklayan kişi sayısında fazla bir değişiklik olmamasına rağmen 2016 – 2017 yılları arasındaki su tüketiminde düşüş yaşanmıştır. Su tüketimindeki düşüşü göstermek amacıyla Şekil 4.4'te 2016 – 2017 yılları arası kişi başına düşen su tüketim miktarları gösterilmiştir.

Çizelge 4.4: Holiday Inn Bursa Hotel su tüketim miktarları (2016-2017)

	2016			2017		
Aylar	Konaklama Yapan Kişi	Kullanılan Miktar (m ³)	2016 Kişi Başı Tüketim	Konaklama Yapan Kişi	Kullanılan Miktar (m ³)	2017 Kişi Başı Tüketim
Ocak	3303	385	0,117	3372	323	0,096
Şubat	2948	328	0,111	3313	291	0,088
Mart	4129	244	0,059	3960	213	0,054
Nisan	3588	227	0,063	4198	186	0,044
Mayıs	4238	484	0,114	4582	468	0,102
Haziran	2115	276	0,130	3132	283	0,090
Temmuz	3240	325	0,100	3684	222	0,060
Ağustos	4290	387	0,090	4932	365	0,074
Eylül	3957	387	0,098	4037	138	0,034
Ekim	2605	297	0,114			
Kasım	2450	276	0,113			
Aralık	2783	293	0,105			

Şekil 4.4: Holiday Inn Bursa Hotel kişi başı su tüketim miktarları (2016–2017)

4.2.5 Enerji yönetimine dair bulgular

Otel işletmelerinde enerji tasarrufu ve alternatif enerji kaynaklarının kullanımı oldukça önem arz eden bir konuyu oluşturmaktadır. Bu işletmelerin yenilenmeyen enerji kaynaklarını kullanması, artan bilinç sayesinde yerini yenilenebilir enerji kaynaklarına bırakmaya başlamıştır (Cooper vd., 2008). Otel işletmeleri için elektrik ve petrol türevleri temel enerji girdileridir. Ağırlama faaliyetlerinde ısıtma, soğutma, aydınlatma, yemek pişirme ve her çeşit ekipmanı çalıştırabilmek için doğrudan veya dolaylı enerji kaynaklarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bakımdan enerjinin etkin kullanımı, oteller için oldukça önemli bir unsurdur (Kahraman ve Türkay, 2014).

Tesiste, Yeşil Yıldız kapsamında enerji yönetimi ile ilgili yapılan çalışmalar;

- ❖ Tesisin genel enerji tüketimi (kwh) günlük olarak kayıt altına alınmaktadır. Her sene bu harcamalarla ilgili kalite hedefleri belirlenmekte ve bu hedefler aylık olarak ölçülmekte, seneler arasında karşılaştırma yapılmakta ve daha az enerji tüketimi için alınabilecek önlemler tartışılarak iyileştirme planları oluşturulmaktadır. İşletmenin enerji tüketimini hesaplamak ve izlemek için ilave sayaç ve ölçü aletleri kullanılmaktadır.
- ❖ Tüm odalarda bulunan kapılarda enerji tasarrufu sağlamak amacıyla Energy Sever sistemi mevcuttur. Misafir odadan ayrılırken, oda kartını çıkarması ile odadaki televizyon, klima ve aydınlatma otomatik olarak kapanmaktadır.
- ❖ Tesisin ısı yalıtımı iklim şartlarına uygun, az miktarda enerji ile yeterli soğutma ve ısıtma imkanı sağlayacak şekilde yapılmıştır. Otelin camları ısı kaybını önlemektedir. Yalıtım mevcuttur. Tüm odaların balkon kapılarında ve camlarında enerji tasarrufu sağlamak amacıyla ısıcam ve solar cam filmi kullanılmıştır. Bina dışında solar cam filmleri güneş ışınlarının kontrolü için kullanılmaktadır. Tesiste ısıtma ve soğutma sisteminde kullanılan VRF (Variable Refrigerant Flow, Değişken Soğutucu Akışkan Debisi) sistemleri frekans invertörlüdür.
- ❖ Tesisin genel mahallerinde ısıtma ve soğutmanın otomatik kontrollüdür. Genel kullanım alanlarında split klimalarda az enerji ile yüksek verim sağlanan ürünlerden alınmıştır. Balkon kapıları ve pencerelerde açıldıkları zaman klimayı devre dışı bırakan swichler bulunmaktadır. Aynı zamanda teknik servis ofisindeki bina otomasyon bilgisayarından açık olan kapı ve pencereler izlenerek müdahale edilmektedir.

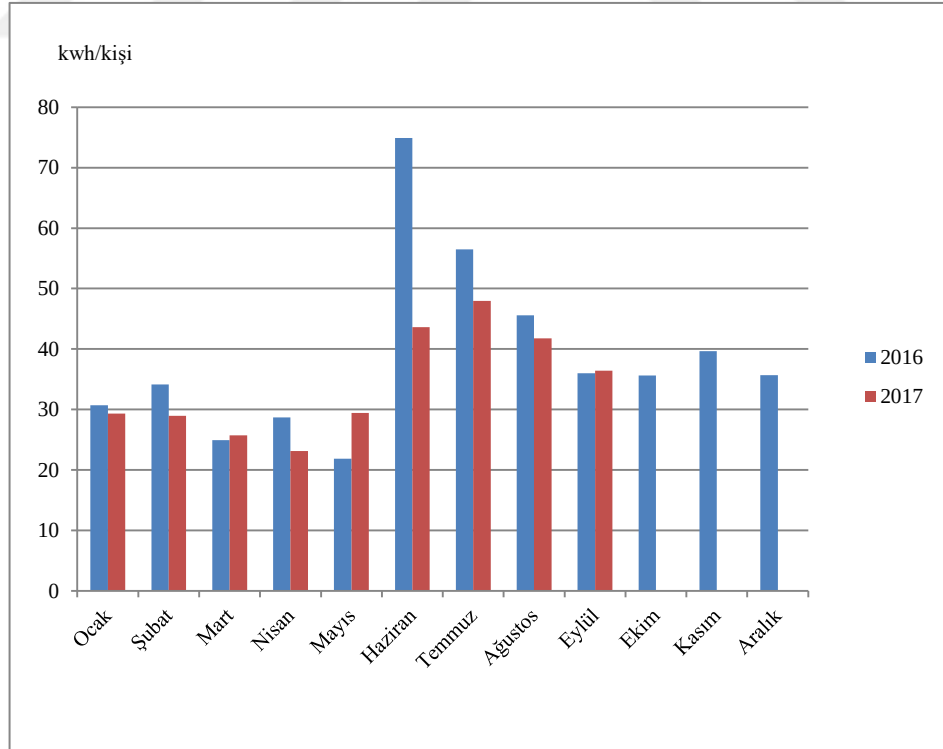
- ❖ Otel girişinde sıcak veya soğuk havanın dışarıya çıkmasını önleyecek döner kapı yapılmıştır.
- ❖ Tesisin iç ve dış aydınlatması, alanında uzman kişilerce hazırlanan projeler doğrultusunda, kullanım amacına uygun olacak şekilde, gereği kadar yapılmaktadır. Aydınlatmada az enerji tüketen aydınlatma elemanları kullanılmaktadır. Oda aydınlatmalarında tasarruflu ampuller ve LED (Light Emitting Diode, Işık Yayan Diyot) kullanılmaktadır. Restoranların ve Konferans Salonlarının aydınlatmalarında LED kullanılmaktadır. Genel kullanım alanı olan her katta 20kw'lık ampuller, 3 kw'lık enerji tasarruflu ampuller ile değiştirilerek kullanılmaya başlanmıştır. Kullanıma uygun alanlarda harekete duyarlı aydınlatma sistemleri kullanılmaktadır. Bahçede zemine yerleştirilmiş aydınlatma bulunmakta ve gökyüzüne ışığın gitmesini önleyebilecek şekilde konumlandırılmıştır.
- ❖ Otelde kullanılan her türlü cihaz (soğuk oda, buzdolabı motorları, merkezi klima vb.) az enerji harcayarak yüksek verim sağlayacak biçimde; ısı kaynaklarının olumsuz etkilerinden uzak, havalandırması sağlanacak ve diğer etkenlerden korunacak şekilde yerleştirilmiştir.
- ❖ Havalandırma sistemlerinde dış ortamdaki temiz hava, iç ortamdaki hava ile harmanlanıp ısı geri kazanımı sağlanmaktadır. Havalandırmada olan benzer bir sistem boilerde de kullanılmaktadır. Havaya sera gazı vererek küresel ısınmaya yol açan kömür veya ağır petrol ürünleri (sülfür oranı %0,2'den fazla olan) kullanılmamaktadır. Sadece doğal gaz kullanılmaktadır.
- ❖ Asansör, kazan bakımları düzenli olarak yapılmaktadır. Otel içerisinde yer alan ekipmanlar çevre etiketlidir. Ekipmanlar, elektrikte tasarruf sağlamak için az tüketim yapacak teknolojidedir. Cihazların (soğuk odalar, fırınlar vb.) kalibrasyonu yılda bir defa yapılmaktadır. Otelin elektrik ihtiyacını karşılayan firma, otele verilen elektriğin tamamının yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılandığını beyan etmiştir.

Holiday Inn Bursa Hotel işletmesi, 2016 ve 2017 yılı konaklama yapan kişi sayılarına göre elektrik tüketim miktarları Çizelge 4.5'te verilmiştir. Yeşil Yıldız projesi kapsamında alınan önlemler ile beraber, otelde konaklayan kişi sayısında fazla bir değişiklik olmamasına rağmen 2016 – 2017 yılları arasındaki elektrik tüketiminde düşüş yaşanmıştır.

Elektrik tüketimindeki düşüşü göstermek amacıyla Şekil 4.5'te 2016 – 2017 yılları arası kişi başına düşen elektrik tüketim miktarları gösterilmiştir.

Çizelge 4.5: Holiday Inn Bursa Hotel elektrik tüketim miktarları (2016-2017)

	2016			2017		
Aylar	Konaklama Yapan Kişi	Kullanılan Miktar (kwh)	2016 Kişi Başı Tüketim	Konaklama Yapan Kişi	Kullanılan Miktar (kwh)	2017 Kişi Başı Tüketim
Ocak	3303	101471,4	30,721	3372	98975,3	29,352
Şubat	2948	100622,7	34,133	3313	95892,75	28,944
Mart	4129	102939,03	24,931	3960	101953,71	25,746
Nisan	3588	102939,03	28,690	4198	97070,58	23,123
Mayıs	4238	92651,13	21,862	4582	134930,88	29,448
Haziran	2115	158472,99	74,928	3132	136648,98	43,630
Temmuz	3240	182946,6	56,465	3684	176684,85	47,960
Ağustos	4290	195497,01	45,570	4932	206043,66	41,777
Eylül	3957	142471,89	36,005	4037	146954	36,402
Ekim	2605	92783,61	35,618			
Kasım	2450	97192,92	39,671			
Aralık	2783	99256,7	35,665			

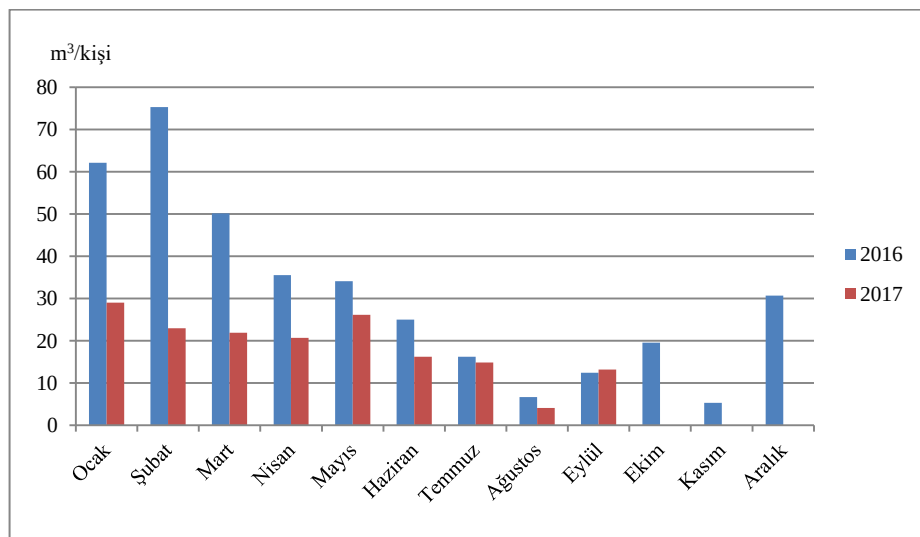

Şekil 4.5: Holiday Inn Bursa Hotel kişi başı elektrik tüketim miktarları (2016–2017)

Holiday Inn Bursa Hotel işletmesi, 2016 ve 2017 yılı konaklama yapan kişi sayılarına göre doğal gaz tüketim miktarları Çizelge 4.6’da verilmiştir. Yeşil Yıldız projesi kapsamında alınan önlemler ile beraber, otelde konaklayan kişi sayısında fazla bir değişiklik olmamasına rağmen 2016 – 2017 yılları arasındaki doğal gaz tüketiminde düşüş yaşanmıştır. Doğal gaz tüketimindeki düşüşü göstermek amacıyla Şekil 4.6’da 2016 – 2017 yılları arası kişi başına düşen doğal gaz tüketim miktarları gösterilmiştir.

Çizelge 4.6: Holiday Inn Bursa Hotel doğal gaz tüketim miktarları (2016-2017)

	2016			2017		
Aylar	Konaklama Yapan Kişi	Kullanılan Miktar(m ³)	2016 Kişi Başı Tüketim	Konaklama Yapan Kişi	Kullanılan Miktar(m ³)	2017 Kişi Başı Tüketim
Ocak	3303	205197	62,124	3372	97989	29,060
Şubat	2948	222061	75,326	3313	76036	22,951
Mart	4129	207209	50,184	3960	86730	21,902
Nisan	3588	127418	35,512	4198	86807	20,678
Mayıs	4238	144616	34,124	4582	119763	26,138
Haziran	2115	52929	25,026	3132	50865	16,240
Temmuz	3240	52679	16,259	3684	54664	14,838
Ağustos	4290	28820	6,718	4932	20445	4,145
Eylül	3957	49262	12,449	4037	53328	13,210
Ekim	2605	50953	19,560			
Kasım	2450	13110,05	5,351			
Aralık	2783	85450	30,704			

Şekil 4.6: Holiday Inn Bursa Hotel kişi başı doğal gaz tüketim miktarları (2016–2017)

4.2.6 Tesiste deterjan, dezenfektan ve tehlikeli kimyasal madde kullanımına yönelik uygulamalar dair bulgular

Deterjan, dezenfektan ve tehlikeli kimyasal maddeler, kirliliği yok etmek için kullanılan temel temizlik ürünleridir. Bu tür temizlik kimyasalları, doğrudan ya da su ile daha az yoğun hale getirilerek uygulanabilmektedir. Fakat bu kimyasalların çevre üzerinde yaratacağı olumsuz etkiler dikkate alınmalı, temiz ve hijyenik ortamlar oluşturulurken, temizlikte gereksiz ve aşırı miktarda kimyasal kullanımı engellenmelidir. Temizlik kimyasalları piyasada çok farklı ürünler hâlinde bulunabilmekle birlikte, temizlikte kullanılacak kimyasalların seçiminde kirli yüzeyin türü, kirin durumu, ürünlerin kullanım kolaylığı ve biyolojik aktiflik durumu gibi etkenler de dikkate alınmalıdır (Emeksiz vd., 2013, Akoğlu Kozak, 1997).

Otel işletmelerinde, çevre ve insan sağlığı üzerinde zararlı olabilecek temizlik maddeleri hemen her bölümde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Temizlik maddeleri, ilgili departman tarafından iyi yönetilirse, hem maliyet açısından işletme önemli avantajlar kazanacak hem de çevreye verilecek zarar önemli düzeyde düşürülecektir (Kınacı vd., 2011).

Tesiste, Yeşil Yıldız kapsamında kullanılan maddelerin yönetimi ile ilgili yapılan çalışmalar;

- ❖ Tesis genelinde kullanılmakta olan deterjan ve dezenfektanlar çevre ve insan sağlığına zarar vermeyen türdendir. Bu malzemelerin seçiminde özellikle MSDS raporları incelenir. Kullanıldıkları süre boyunca bu raporlar saklanır.
- ❖ Tesiste boya, cila kullanımı yok denebilecek kadar azdır. Tercih edilen ürünler ise doğaya zarar vermeyen, çevre etiketlidir. Tesiste kullanılan boyaların ISO 14001 belgesi mevcuttur.
- ❖ Dezenfektanlar hijyen gerekliliği halinde kullanılmaktadır. Sağlık açısından risk taşımayan alanlarda dezenfektan ile temizlik yapılmamaktadır. Kullanım alanlarına göre micro fiber bezler kullanılmaktadır. Mekanik Temizlik uygun mahallerde kimyasal kullanılmadan yapılmaktadır.
- ❖ Haşere ile mücadele etmek için kullanılan kimyasallar insan sağlığına ve çevreye zarar vermektedir. Bu nedenle haşere ile mücadelede kimyasal kullanımı yerine UV (Ultraviyole, Morötesi) sistemler kullanılmaktadır.

4.2.7 Tesisin çevreye uyumu ve çevreyi güzelleştirici düzenlemelere yönelik uygulamalara dair bulgular

Çevre peyzajı ve yeşil alan düzenlemeleri, tesisleri, yapıları daha güzel ve çekici gösterebilmektedir. İnşaatların yapımları ile insanlar doğadan, peyzajdan az da olsa kopmakta, uzaklaşmakta ve yaşamlarının önemli bir kısmını bu yapılar içinde geçirmektedir. Çağdaş toplum yaşamının kaçınılmaz birimi olan yapılar ve inşaatlar, çeşitli amaçlara uygun bir şekilde yapılmaktadır. Yapı çevrelerinin yeşillendirilmesi, bu yörelerin doğaya, tabii ortama yaklaşmasını az da olsa sağlayabilmektedir. Bu işlemlerin belli esaslara, prensiplere göre yapılması yapıların doğa ile bütünleşebilmesini mümkün kılmaktadır. Ayrıca yapılan düzenlemelerin fonksiyonel ve estetik olması da önem taşımaktadır (Kırzioğlu, 1995).

Otel işletmeleri politikalarının sürdürülebilir planlama ve tasarım ile bütüncül bir yapı oluşturmaları gerekmektedir. Bunu sağlamaları için de çevrenin tahrip edilmeden, mevcut durumda gözle görülür değişiklikler yapmadan, işletmelerin mimari ve peyzaj planlamasında, o çevrenin doğal mimarisine aykırı olmayan kullanım ilkelerinin sağlanmasıyla olabilmektedir (Erdoğan, 2003).

Tesiste, Yeşil Yıldız kapsamında çevreye uyum sağlayabilmek için yapılan çalışmalar;

- ❖ Otelin bahçesindeki doğal gölette ördekler, balıklar ve kazlar yaşamaktadır. Gölet korunmakta olup düzenli olarak bakımı yapılmaktadır. Otel sınırları içerisinde bulunan ve otel sorumluluğunda olan gölete ait görsel Şekil 4.7’de verilmiştir.
- ❖ Tesiste peyzaj düzenlemesi ve ağaçlandırma mevcuttur. Gerekli bakım yapılmaktadır. İlgili görsel Şekil 4.8’de verilmiştir.
- ❖ Tesisin toplam inşaat alanının toplam arsa alanına oranı Yeşil Yıldız alabilme kriterini sağlamakta olup 0,30’dur.
- ❖ Tesisi oluşturan yapılar, görsel olarak doğa ile uyumludur.
- ❖ Otelin bahçesindeki doğal gölette ördekler, balıklar ve kazlar yaşamaktadır. Gölet korunmakta olup düzenli olarak bakımı yapılmaktadır.
- ❖ Otel sınırları içerisinde endemik bitki türleri mevcut olup (Topluçiçekgiller, Yüksükotugiller), bu bitkilerin korunması için ve ekosistemin bozulmaması için çalışmalar yürütülmektedir.

Şekil 4.7: Doğal gölete ait görsel

Şekil 4.8: Bahçe düzenlemesine ait görsel

4.2.8 Tesisin ekolojik mimarisine yönelik uygulamalarına dair bulgular

Küresel ısınma, hızla artan üretim, dünyadaki su miktarının azalması, karbondioksit salınımının artması, çevre kirliliğinin oluşması ve doğal kaynakların hızla tüketilmesi, tesislerin çevre dostu ekolojik binalar kapsamında inşa edilmesini gündeme getirmiştir (Erdede vd., 2014). Binalarda, dünyada tüketilen toplam enerjinin üçte biri kullanılmaktadır. Bu nedenle binaların çevreye duyarlı uygulamaları ile enerji tasarrufu ve daha fazla doğayı koruma hedeflenmektedir. Otel işletmelerinde de enerji kaynaklarının kullanımı yüksek düzeyde gerçekleşmektedir. Bu nedenle otel yapılarının çevre dostu olarak anılabilmesi için tasarım aşamasında bazı çevresel kararların alınması gerekmektedir (URL-9). Otellerin tasarımı aşamasında çevreye duyarlı olacak şekilde alınan kararlar, hem çevreyi hem de ekonomiyi olumlu yönde etkileyecektir. Çevre dostu yapılaşma kriterleri uygulamaya alındığında yenilenebilir enerji kullanılarak kaynaklar tüketilmeyecek, kirlilik önlenecek, az enerji ile fazla verim alınacak, çevresel kirliliğin önüne geçilecek ve dolayısıyla insan sağlığı da korunmuş olacaktır (Esin ve Yüksek, 2009).

Sürdürülebilir otel başka bir deyişle yeşil otel kavramı günümüzde giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Küçük çaplı işletmelerden tanınmış büyük otellere kadar pek çok türde hizmet veren otel tasarımı ve işletmenin farklı bölümlerinde değişiklik yapmaya başlamıştır (URL-10).

Tesiste, Yeşil Yıldız kapsamında ekolojik mimariye uygun olabilmek için yapılan çalışmalar;

- ❖ Tesisin iskeletinin tamamı çelik konsorsiyumdandır ve yaklaşık %80 tekrar kullanılabilir yani ekolojik malzemedir.
- ❖ Yağmur suyu biriktirilip kullanımını sağlayacak alt yapıya sahiptir.
- ❖ Otel içinde hava sirkülasyonunu sağlayacak havalandırma boşlukları mevcuttur.
- ❖ Otel işletmelerinde, Yeşil Yıldız sertifika programının genel yönetim ve çevre politikaları uygulamalarını yerine getirilebilmesi için işletme yönetimleri tarafından göz önüne alınarak uygulanması gereken diğer bir faaliyet ise çevresel etki değerlendirmesidir. İşletmenin T.C. Bursa Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından verilmiş ÇED kapsam dışı görüşü bulunmaktadır.

4.2.9 Personel eğitimi ve misafir bilgilendirme çalışmalarına dair bulgular

Çevreyi korumak için düşünülen çözümlerin başında tüm toplumu kapsayan etkili bir çevre eğitimi gelmektedir. Bu doğrultuda çevre eğitimi; toplumun tüm kesimlerine uygulanmalı, çevre bilincini geliştirecek şekilde olmalı, çevreye duyarlı olan davranış değişiklikleri kazandırmalı, tüm değer ve mirasların korunması gerektiğini aşılایıcı yetkinlikte olmalıdır. Bu eğitimlerin başarıya ulaşabilmesi için aktif bir katılım gerekmektedir (Budak 2008, Bilgili 2008).

Otel işletmelerinde çevre eğitimleri, yapmış oldukları yeşil otelcilik uygulamalarının tüm personel tarafından kabul görmesi ve onların da yeşil otel olma yolunda katkı sağlamaları açısından önemlidir. Verilen eğitimlerle personeller hem çevre konusunda daha fazla bilinçlenmekte hem de otel işletmelerinin çevreye yönelik yaptığı faaliyetlerde personelin daha fazla desteği sağlanmaktadır (Dilek, 2012).

Otel işletmelerinde, Yeşil Yıldız çevre koruma uygulamaları kapsamında sadece personele çevre konusunda eğitim vermek yetersiz kalabilir. Otel işletmelerinde personeller kadar misafirlerin de konaklama süreleri içerisinde çevreyi korumaya dönük gösterdikleri davranışlar da otellerin çevre korumasına yönelik faaliyetlerinin etkinliğini artırmaktadır.

Otel işletmesine gelen misafirleri yönlendirmek için personelin eğitimi önem kazanmaktadır. Personeller misafirlere yol gösterici olabilirler ve misafirlere konaklamaları süresince çevreyi korumaya yönelik çeşitli öneriler verebilirler. Misafirlerin, konaklama esnasında her gün çarşaf ve havlu değiştirmemeleri, odalarda kullanılmayan tv, ışık, radyo gibi araçları kapatmaları, suyu verimli bir şekilde kullanmaları, ortaya çıkan atıkların geri dönüşüme kazandırılması konusunda otel odalarına konulacak çeşitli yayınlarla ve personeller tarafından da bilgilendirilmesi de bu konuya büyük katkı sağlayacaktır (URL-11).

Tesiste, Yeşil Yıldız kapsamında eğitim ve bilgilendirme ile ilgili yapılan çalışmalar;

- ❖ Otelde çevreye dostu uygulamalar ile ilgili çeşitli bildirimler ve broşürler oda, salon vb. alanlarda insanların dikkatini çekecek şekilde yerleştirilmiştir. Otel işletmesinin çevreye duyarlılık kapsamında hazırlamış olduğu çevre politikası resepsiyon bölümünde, insanların görebileceği yere asılmıştır. Bunların yanı sıra, pazarlamada ve tanıtım aşamalarında da video ve röportajlar aracılığıyla gerekli bildirimler yapılmaktadır.

- ❖ İşletmenin odalarında bilgilendirme dokümanları bulunmaktadır. Ayrıca kağıt tüketiminin önüne geçilmesi için kapalı sistemde bilgilendirme yöntemine geçiş yapma çalışmaları devam etmektedir.
- ❖ Müşterilere anket uygulaması yaptırılmaktadır. Anket uygulamasının yapılmasındaki amaç; çevreye duyarlılık konusunda yapılan çalışmalar ile ilgili olarak misafirlere görüş almak ve değerlendirmelerine sunmaktır.
- ❖ Gereksiz yere tonlarca havlu yıkandığında kullanılan deterjan düşünülerek aynı misafir için yastık kılıfı, çarşaf, nevresim ve havluların misafirlerin isteğiyle değiştirileceği konusunda misafirler bilgilendirilmektedir. “Daha sağlıklı bir çevre için katkıda bulunmak ister misiniz?” başlığı altında küvete atılan havluların “lütfen değiştirin”, asılı duran havluların ise “tekrar kullanacağım” anlamına geldiği konusunda bilgilendirme dokümanları odalara yerleştirilmiştir.
- ❖ İşletme tarafından, personele periyodik olarak eğitimler verilmektedir. Verilen başlıca eğitimler;
 - ✓ Atık Yönetimi
 - ✓ Kirlilik Kontrol
 - ✓ Su Yönetimi
 - ✓ Enerji Yönetimi
 - ✓ Kimyasal Kullanımı
 - ✓ Otellerde Ekolojik Mimari, Malzeme
 - ✓ Yeşil İzleme
 - ✓ Yeşil Satın Alma ve Değer Zinciri
 - ✓ Çevre Dostu Otel Yönetimi ve Yeşil Yıldız Belgesi
 - ✓ Turizm Faaliyetleri ve Doğa üzerindeki Ekolojik Etkileri
 - ✓ Yeşil Satış ve Pazarlama
 - ✓ Yeni Yeşil Ürün ve Proje Geliştirme
 - ✓ Hijyen Eğitimi

4.2.10 Tesiste çevreyi korumak için yapılan diğer hizmetlere dair bulgular

Otel işletmelerinde yapılabilecek çevreyi korumaya yönelik diğer uygulamalar, otellerde, çevreye zararı olabilecek faaliyetlere karşı alınan tedbirler olarak ifade edilebilir. Otellerde yönetimin karar verdiği çevre politikaları, personelin çevre konusunda eğitilmesi, oluşan katı atıklar ve suların bertaraf edilmesi, enerjinin etkin yönetimi, peyzaj ve ekolojik mimari çalışmaları, temizlik ve kimyasal madde kullanımı ve odalarda çevre korumaya yönelik düzenlemeler gibi çevre koruyucu faaliyetler Yeşil Yıldız sertifika programının ana konularını oluşturmaktadır (Kızılırmak 2011, Kulakoğlu ve Dilek 2011). Ancak otel işletmelerinde çevre koruma bilincinin sadece bu başlıklara sınırlandırılmaması gerekmektedir. Otel işletmelerinin çevreye olumlu yönde katkısının olabileceği düşünülen tüm uygulamaların oteller tarafından uygulanması sürdürülebilir turizm açısından önem arz etmektedir (Akdağ vd., 2014).

Tesiste, Yeşil Yıldız kapsamında çevreyi korumaya yönelik yapılan diğer çalışmalar;

- ❖ Tesiste, tuvalet kağıtları ve/veya ofis kağıtları çevreye duyarlı tip kağıtlardan kullanılmaktadır.
- ❖ Tesiste çevre etiketli eşyalar kullanılmaktadır.
- ❖ Tesiste atık kağıt miktarının azaltılması amacıyla, departmanlar arası iletişimde elektronik posta kullanımı arttırılmıştır. Kağıtların 2 tarafının da kullanılması için personele eğitim verilmektedir. E fatura kullanılmaktadır.
- ❖ Yangın güvenlik sistemi otomasyona bağlıdır. Yangın tüplerin bakımları 6 ayda 1 yapılmaktadır. Ayrıca misafirlerin ve çalışanların kullandığı genel alanların tamamında yangına ve dumana duyarlı dedektör ve sprink sistemler ile yangın söndürme ekipmanları mevcuttur. Misafir odalarının kapı arkalarında ve otel genel alanlarında, otel planını gösteren tabelalarda, otel misafirleri ve çalışanları için yangın kaçış rotaları ve acil toplanma noktaları belirtilmiştir. Otel çalışanlarına yangın eğitimi verilmektedir. Yangın tatbikatları yapılmakta ve olası durumlarda yapılacaklar hakkında personele bilgi verilmektedir.
- ❖ Misafir odalarında ve genel alanlarda sigara içilmemesine yönelik ikaz yazıları bulunmaktadır.
- ❖ Gürültü kirliliği konusunda açık ve kapalı mahallerde önlemler alınmaktadır. İlgili kurumlarca gürültü ölçümleri yapılmıştır.

- ❖ T.C. Bursa Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından gürültü konulu çevre izninden muaf olarak değerlendirilmiştir.
- ❖ Artan sağlıklı günlük yiyecekler, bakım evleri, yurtlar, hayvan barınakları gibi hayır kurumlarına verilmektedir.

4.2.11 İmaj ve rekabet konusundaki kazanımlara dair bulgular

Yeşil Yıldız sertifika süreci içerisinde belirlenen çevresel tedbirlerin çoğu, önemli bir zaman ve ciddi oranda bir çaba gerektirmekle birlikte bu tedbirleri uygulamaya geçiren oteller rekabet ve pazarlama açısından birçok avantaj elde etmektedir. Yeşil Yıldız sertifikası kriterleri, her bir otel için ekolojik ve ekonomik zayıflıklarının ortaya konulmasına yardımcı olarak onları üretim faaliyetlerinde sürekli olarak değişikliğe ve yeniliğe gitmelerini teşvik etmektedir (Atalar, 2009).

Otel işletmeleri, Yeşil Yıldız sertifikasına sahip olmasıyla birlikte işletme ekonomik, sosyal sorumluluk, imaj ve rekabet gibi konularda önemli avantajlar elde etmektedir. Otel işletmelerinde kısa vadede işletmelere ek maliyete neden olan bu uygulamalar, uzun vadede otellerin maliyetlerini azaltmakta ve kârını artırarak otele ciddi bir rekabet avantajı sağlamaktadır (Aslanertik ve Özgen, 2007). Öte yandan Yeşil Yıldız sertifikasına sahip oteller, çevreye olan duyarlılıklarını etkin bir pazarlama aracı olarak kullanmaktadır. Otel işletmeleri, yeşil ürünler üreterek tüketicilerin gözünde iyi bir imaja sahip olmaktadır. Çünkü otel işletmelerinin çevreye duyarlı davranışları, ürün satışlarını ve imajlarını doğrudan etkilemektedir (Altunöz vd., 2014). Otel işletmeleri, Yeşil Yıldız uygulamalarını faaliyetlerinde benimseyerek hem rakiplerinden farklılaşmakta hem de bu faaliyetler sonucunda üretimde verimlilik elde etmektedir. Bu durum ise otellere maliyet yönünden ciddi avantajlar sağlamaktadır (Yılmaz ve Yumuk, 2013).

Yeşil Yıldız sertifika programının uygulanması sonucunda Holiday Inn Bursa Hotel rakiplerine nazaran rekabet ve pazarlama avantajı elde etmiştir. Bu konuyla ilgili olarak otel yöneticisi “Çevreye duyarlı olunmasını isteyen acenteler bulunmaktadır. Yeşil Yıldız sertifikası, müşterilerin rakiplerimiz yerine bizim tesisimizi tercih etmesini sağlamaktadır. Müşteri memnuniyet formlarından ve müşterilerin acenteler ile yaptığı görüşmelerden olumlu geri dönüşler almaktayız. Müşteri sayısı artıyor ve bu imajımızı olumlu yönde etkiliyor.” şeklinde görüş bildirmiştir.

4.2.12 Müşteri kitlesi konusundaki kazanımlara dair bulgular

Turist sayısı ve turizm yatırımlardaki sürekli artış, bilinçsiz kaynak tüketimi, tek yönlü olarak yalnızca ekonomik beklentiye odaklanması, turizm endüstrisini çevresel yönetim ile ilgili projelere yönlenmesine neden olmuştur (Kirk, 1998). Bunun yanı sıra çevre dostu yönetimler yatırımcıların da ilgisini çekmiş, finansal kaynakların çevreye zarar vermeyen projelere aktarılmaya başladığı tespit edilmiştir (Faulk, 2000). Yeşil yatırımların yapılmasının bir diğer sebebi ise müşterilerden gelen taleplerdir.

Yeşil Yıldız sertifika programının uygulanması sonucunda Holiday Inn Bursa Hotel müşteri kitlesinde artış sağlamıştır. Bu artışın özellikle Avrupalı misafirlerden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Avrupalı misafirlerin çevreci kimliğe önem verdiği, yapılan çevreci etkinliklerin onları mutlu ettiği, otelleri tercih etmelerinde önemli bir unsur olduğu anlaşılmaktadır.

Yapılan araştırmalara göre bu tür avantajların yanı sıra dezavantajları olduğu da belirlenmiştir. Örneğin cam açılınca klimanın durması gibi konularla alakalı müşterilerin daha lüks denebilecek isteklerinin yerine getirilememesi dezavantaj olarak görülebilmektedir. Konu ile ilgili olarak olumsuz geri bildirimler alınmaktadır. Bu tür durumlarda ise alınan olumsuz geri bildirimlere istinaden, misafirlere dönüş yapılmakta, uygulamanın çevre ve enerji kaynaklarının korunması amacı ile yapılan bir uygulama olduğu bilgisi verilmekte ve memnuniyetleri sağlanmaya çalışılmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Turistik bir destinasyonun başarı sağlayabilmesi için en önemli etken, etkili bir imaj ile ortaya konan güçlü bir markadır. Destinasyonların markalaşabilmesi, yüksek performansta ve kaliteden ödün vermeyen bir hizmet verebilmeleri ile mümkün olabilir (Özdemir, 2008). Belirtilen özelliklerin turistik destinasyonlarda sağlanabilmesinde çevrenin göz önünde bulundurulması gerekmektedir

Konaklama işletmelerinde doğaya saygılı yönetimlerin farkındalığı gün geçtikçe artmaktadır. Çevresel kaygılar, kaynakların tükenmesi, sera gazı salınımı ile küresel ısınmanın baş göstermesi, müşterilerin yeşil konaklama yerlerine talep göstermesi gibi sebepler konaklama işletmelerini çevreye duyarlı olmaya yöneltmektedir. Ayrıca çevreye duyarlılık kapsamında yapılan çalışmalar ekonomik açıdan da işletmeye büyük yararlar sağlamaktadır.

Yapılan çalışmalar, işletmelerin su, enerji, atık vb. konularda düzenlemeler yaparak çevrenin korunmasına katkı sağlayacaklarını ortaya koymuştur. Söz konusu çevreye duyarlı düzenlemelerin yapılması ve uygulanmasında işletmenin yanı sıra turistlere de pay düşmektedir. Bu sebeple, çevre bilincinin geliştirilebilmesi için tesisi ziyaret eden tüm turistlere, tesisin çalışanlarına ve turizm sektörü içerisinde yer alan ilgili kişilere çevre eğitimlerinin verilmesi oldukça büyük bir önem taşımaktadır.

Her turist çevrenin korunduğu ve çevreyle uyum içinde olan turistik tesislerde kalmayı, her seyahat acentesi çevresel özelliklerin korunduğu yerleri müşterilerine sunmayı ve her toplum doğal kaynakların korunmasını ve gelecek nesillerin olumuz etkilenmemesini ister (Ovalı, 2007). Çevreye duyarlılık konusunda çalışmalar yapılmaması durumunda sürdürülebilir turizm sağlanamayacak, doğal, kültürel, tarihi çekicilikte olan kaynakların tümü zarar görecektir ve dolayısıyla turizm bitecektir. Ve bu durum gelecek nesillerin kullanacağı kaynakları tüketip, yaşam ortamlarına zarar vermekle kalmayıp ülke ekonomisinde de büyük sorunlara yol açacaktır. Bu durumlar göz önünde bulundurularak turizm doğru yönetilmeli ve sürdürülebilir bir anlayış ilgili kurum, kuruluş ve tüm toplumun ana hedefi olmalıdır.

Çevreye duyarlı konaklama tesisi belgesi alan tesisler yıl bitiminde kullandıkları yıllık elektrik tüketim faturalarıyla T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığına başvurarak bölgede birim fiyatı en düşük ücretten değerlendirilerek fazlalık  creti talep ederler. Bakanlık bu konuyu değerlendirir ve o bölgede bulunan enerji şirketine talimatta bulunarak fazlalık varsa firmaya verilmesi istenir. Holiday Inn Bursa Hotel Yeşil Yıldış belgesini 2017 yılı içerisinde almış olup yıl bitiminde gerekli belgelerle başvuru yaparak devlet desteği almayı planlamaktadır.

Bu araştırmada  vreye duyarlılık konusunda yeşil uygulamaları bünyesinde bulunduran Holiday Inn Bursa Hotel seçilmiştir. Holiday Inn Bursa Hotel Yeşil Yıldış alabilmek için gerekli kriterleri yerine getirerek Yeşil Yıldış belgesini 2017 yılı içerisinde bünyesine katmıştır. Doğal kaynakların kullanımında hassas bir davranış sergileyen Holiday Inn Bursa Hotel, iş birliği içerisinde bulunduğu tedarikçiler ve aracı kuruluşlarda da aynı hassasiyeti aramaktadır.

KAYNAKLAR

- Akay, B. ve Eröz, S. S., 2012. Otel İşletmelerinde Çevre Duyarlılığın Turist Memnuniyetine Etkileri, Çağ Üniversitesi, 1. Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu Bölgesel Destinasyon Yönetimi, Mersin, 209.
- Akdağ, G., Güler, O., Demirtaş, O., Dalgıç A. ve Yeşilyurt C., 2014. Turizm ve Çevre İlişkisi: Türkiye’deki Yeşil Otellerin Gözünden Yeşil Otelcilik Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi, Muğla, 259-260.
- Akış, S. 1999., Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10 (1), 36-46.
- Akoğlu Kozak, M., 1997. Kat Hizmetlerinde Hijyenin Önemi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(2):32-37.
- Alexander, S. ve Kennedy, C., 2002. Green Hotels: Opportunities and Resources for Success, *Zero Waste Alliance*, 2-3.
- Altunöz, Ö., Arslan, Ö. E. ve Hassan A., 2014. Turistlerin Yeşil Pazarlamaya Yönelik Görüşlerinin Demografik Değişkenler Kapsamında İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, İstanbul, 43(1):157-172.
- Aslanertik B. E. ve Özgen, I., 2007. Otel İşletmelerinde Çevresel Muhasebe. *İşletme Fakültesi Dergisi*, 8(2):163-179.
- Atalar, E., 2009. Eko-Etiketlemenin Sürdürülebilir Turizmdeki Yeri. *Uzmanlık Tezi*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Ankara, 69.
- Bilgili, S., 2008. İlköğretim 7. sınıf fen ve teknoloji dersinde çevre konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşıma dayalı işbirlikli öğrenmenin öğrencilerin erişimine etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Blackman, A., Naranjo, M., Robalino, J., Alpizar, F. ve Rivera, J., 2014. Does Tourism Eco-Certification Pay? Costa Rica’s Blue Flag Program. *World Development*, 58, 41–52.
- Bramwell, B., Henry, I., Jackson, G., Prat, A.G., Richards, G. ve Van Der Straaten, J., 1996. *Sustainable Tourism Management: Principles and Practice*. Tilburg University Press, The Netherlands, 5.
- Bramwell, B. ve Lane, B., 2010. Sustainable tourism and the evolving roles of government planning. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(1), 1–5.
- Budak, B., 2008. İlköğretim kurumlarında çevre eğitiminin yeri ve uygulama çalışmaları. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Chan, W., W. ve Ho, K., 2006. Hotels Environmental Management Systems: Creative Financing Strategy, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 18, 302-316.
- Cooper, I., 1998. *Emerging Issues in Environmental Management*, K. Alexander Ed., *Facility Management: Theory and Practice* London: Spon Press, 111–119.

- Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D. ve Wanhill, S., 2008. *Tourism Principles and Practice*. Fourth Edition, Prentice Hall, Harlow, England, 363-364, p.704, 45.
- Çoban, G. E. Akpınar, E. Küçükçankurtaran ve Ö. Ergin, 2011. 'Elementary school students water awareness.' *International Research in Geographical and Environmental Education* 20(1), 65-80.
- Defeo, O., McLachlan, A., Schoeman, D. S., Schlacher, T. A., Dugan, J. ve Jones, A., 2009. Threats to sandy beach ecosystems: a review. *Estuarine, Coastal and Shelf Science*, 81, 1-12.
- Delgado, A. ve Palomeque, F.L., 2012. The growth and spread of the concept of sustainable tourism: The contribution of institutional initiatives to tourism policy. *Tourism Management Perspectives*, Barcelona, Spain, 4(1) 1-10.
- Delmas, M., 2009. "Erratum to "Stakeholders and Competitive Advantage: The Case of ISO 14001". *Production and Operations Management*, 13(4), 398.
- Dilek S. E., 2012. *Turizm İşletmelerinde Yeşil Pazarlama Uygulamaları: Bir Alan Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 71.
- Dresner, S., 2008. *The Principles of Sustainability*, Sterling VA, London, 64.
- Dodds, R. ve Joppe, M., 2005. CSR in the tourism industry? The status and potential for certification, codes of conduct and guidelines. Study prepared for the CSR Practice Foreign Investment Advisory Service Investment Climate Department, 35-53.
- Eber, S. (ed.), 1992. *Beyond the Green Horizon: A Discussion Paper on Principles for Sustainable Tourism*, London, WWF and Tourism Concern, 3.
- Emeksiz, M., 2007. Küçük Otel İşletmeleri ve Çevre Yönetimi. *Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Balıkesir, 10(18):141-156.
- Emeksiz, M., Yolal, M., Acar G., D. ve Akoğlan Kozak, M., 2013. Otel İşletmelerinde Konaklama Hizmetleri. *Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2660*, Eskişehir, 111.
- Erdede, S. B., Erdede, B. ve Bektaş, S., 2014. Kentsel Dönüşümde Yeşil Binaların Uygulanabilirliği. 5. Uzaktan Algılama-Cbs Sempozyumu, İstanbul, 5.
- Erdoğan, N., 2003. Çevre ve (Eko)turizm, *Erk Yayınları*, Ankara, 47-50, 174.
- Erdoğan, N., ve Barış, E., 2007. Environmental Protection Programs And Conservation Practices of Hotels in Ankara, *Tourism Management*, Ankara, 28, 604-614.
- Esin, T. ve Yüksek, İ., 2009. Çevre Dostu Ekolojik Yapılar. 5. Uluslararası İleri Teknolojiler Sempozyumu, Karabük, 1.
- Faulk, S., 2000. A Survey of Environmental Management by Hotels And Related Tourism Business, Presentation Paper for Oikos PhD Summer Academy, University of St. Gallen, 4.
- Fennell, D., 1999. *Ecotourism*, Routledge, London, figure 1.1, 12.
- Fennell, D., 2002. *Ecotourism Programme Planning*. (1st Edition), CABI Publishing, London, 27.
- Foundation for Environmental Education (FEE), 2006. Awards for improving the coastal environment, The example of the Blue Flag, Copenhagen, 12.
- Frampton, A., 2010. A review of amenity beach management. *Journal of Coastal Research*, 26(6), 1112-1122.
- Garrod, B. ve Fyall, A., 1998. Beyond the Rhetoric of Sustainable Tourism. *Tourism Management*, 19(3): 199-212.

- Hunter, C., 1997. Sustainable tourism as an adaptive paradigm. *Annals of Tourism Research* 24(4), 850-867.
- Hutchens, S., 2010. Using ISO 9001 or ISO 14001 to Gain a Competitive Advantage, Intertek: white paper, 3.
- Inskeep, E., 1991. *Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach*. Canada, 1-528.
- Joshi, R. ve Dhyani, P.P., 2009. Environmental sustainability and tourism implications of trend synergies of tourism in Himalaya, *Current Science* 97(1), 33-41.
- Kahraman, N. ve Türkay O., 2006. *Turizm ve Çevre*, Detay Yayıncılık, Ankara, 130.
- Kahraman, N. ve Türkay, O., 2014. *Turizm ve Çevre Detay Yayıncılık*, Ankara, 112-162.
- Kasım, A., 2007. Towards A Wider Adoption of Environmental Responsibility in the Hotel Sector, *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 8, 25-49.
- Kirk, D., 1998. Attitudes to Environmental Management Held by A Group of Hotel Managers in Edinburgh, *Hospitality Management*, 17, 33-47.
- Kınacı, B., Pehlivan, N.A. ve Seyhan, G., 2011. *Turizm ve Çevre (Çevre Koruma)*, Pegem Yayınevi, Ankara, 105-106, 132-137.
- Kırzioğlu, I., 1995. Erzurum-Pasinler İlçesi Turistik Otel, Kaplıca ve Banyoları Çevre Peyzaj Düzenlemesi Çalışması. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 26(1):1-8.
- Kızıllırmak, İ., 1997. Turizm Sektöründe Mavi Bayrak Uygulamasının Önemi ve Uygulama Kriterleri, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25-26.
- Kızıllırmak, İ., 2011. Dünyada ve Türkiye'deki Turizm İşletmelerinde Çevre Korumaya Yönelik Uygulamalar: Amacı ve Önemi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2:1-12.
- Kozak, M. ve Nield, K., 2004. The Role of Quality And Eco-Labeling Systems in Destination Benchmarking, *Journal of Sustainable Tourism*, 12, 138-148.
- Kozak, M., 2014. *Sürdürülebilir Turizm Kavramları Uygulamalar*, Detay Yayıncılık, Ankara, 18.
- Kulakoğlu, N. ve Dilek, S. E., 2011. Sürdürülebilir Turizm Sürecinde Birlikler, Belgeler ve Kriterleri: İber Otel Sarıgerme Park Örneği. *Düzce Üniversitesi, 12. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı, Türk Turizminde Sürdürülebilir Rekabet Avantajının Elde Edilmesi*, Düzce, 463-465.
- Lee, J.S., Hsu, L.T., Han, H. ve Kim, Y., 2010. Understanding How Consumers View Green Hotels: How A Hotel's Green Image Can Influence Behavioural Intentions, *Journal of Sustainable Tourism*, 18, 901-904.
- Lucrezi, S., Saayman, M. ve Merwe, P. V., 2015. Managing beaches and beachgoers: Lessons from and for the Blue Flag award. *Tourism Management*, 48, 211-230
- Macharia, A., Labropoulos, T. ve Zentelis, P., 2012. Green Hotelling A Feasibility Study in The Hellenic Island of Skyros, *FIG Working Week, Rome*, 6.
- Marangoz, M., 2003. Yeşil Pazarlama Ve İşletmelerin Yeşil Pazarlama Anlayış ve Uygulamalarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma, *Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir*, s.30.
- Melissen, F. ve Roevens, J., 2007. Greening the Hotel Industry: Impossible, Inconvenient, Or Shrewd? *Proceedings of EuroCHRIE, Leeds, UK*, 2.
- Millar, M. ve Baloglu, Ş., 2011. Hotel Guests' Preferences for Green Guest Room Attributes, *Cornell Hospitality Quarterly*, 52, 302-311.

- McKenna, J., Williams, A.T. ve Cooper, J.A.G., 2011. Blue Flag or red Herring: do beach awards encourage the public to visit beaches? *Tourism Management*. 32, 576-588.
- Nemli, E., 2001. Çevreye Duyarlı Yönetim Anlayışı. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 23-24 :211-224.
- Olson, E. G., 2008. Creating An Enterprise-Level “Green” Strategy, *Journal of Business Strategy*, 29, 22-30.
- Ovalı, PK., 2007. “Kitle Turizmi ve Ekolojik Turizmin Kavramının Mimari ve Çevresel Etkiler Bakımından Karşılaştırılması”, *YTÜ Mim. Fak. E-Dergisi Cilt 2, Sayı 2, 2007*, 64-79.
- Özdemir, G., 2008. “Destinasyon Pazarlaması”, Detay Yayıncılık, Ankara, 175 s.
- Özgen, I., 2005. Büyük Ölçekli Otel İşletmelerinde Atık Yönetimi ve İber Otel Sarıgerme Park Örneği, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 94.
- Payne, R., 1993. Sustainable tourism: Suggested indicators and monitoring techniques, In *Tourism and Sustainable Development: Monitoring, Planning, Managing*, ed. J.G. Nelson, R.W. Butler ve G. Wall, pp. 249-54. Waterloo, Ontario: University of Waterloo (Department of Geography Publication 37).
- Potoski, M. ve Prakash, A., 2005. "Green Clubs and Voluntary Governance: ISO 14001 and Firms' Regulatory Compliance", *American Journal of Political Science*, 49 (2), 235.
- Revilla, G., Dodd, H.T. ve Hoover, C. L., 2001. Environmental Tactics Used by Hotel Companies in Mexico, *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 3, 111 - 127.
- Ritchie, J.R. ve Crouch, G., 2005. *The Competitive Destination A Sustainable Tourism Perspective*, Cabi Publishing: Cambridge, 82-85.
- Russell, T., Sassoubre, L., Zhou, C., French-Owen, D., Hassaballah, A. ve Boehm, A. B., 2014. Impacts of beach wrack removal via grooming on surf zone water quality. *Environmental Science and Technology*, 48(4), 2203-2211.
- Sarkım, M., 2007. Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Turistik Ürün Çeşitlendirme Politikaları ve Antalya Örneği, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 94-95.
- Sharpley, R., 2000. Tourism and Sustainable Development: exploring the theoretical divide. *Journal of Sustainable Tourism* 8(1), 1-19.
- Sheldon, C., 1997. *ISO 14001 and Beyond: Environmental Management Systems in the Real World*, Prentice Hall, New York, 1-410.
- Tosun, C., 2001. Challenges of Sustainable Tourism Development in the Developing World: the Case of Turkey. *Tourism Management*, 22(1) 289-303.
- Tosun, C., 2008. *Mediterranean Strategy for Sustainable Development, Promoting Sustainable Tourism*, National study for Turkey, Mustafa Kemal University, Turkey, 62.
- TÜSİAD, 2012. Sürdürülebilir Turizm, Yayın No: TÜSİAD-T/20012- 09/531, Sis Matbaacılık, İstanbul, 32-33, 64.
- UNEP, 2013. *Sustainable Tourism for Development*, Madrid, s. 18.
- UNWTO (1998). *Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism*; World Tourism Organization, Madrid, s.20-21, 36.
- Williams, A. T. ve Davies, E., 1999. Beach management guidelines: dimensional analysis, In G. Randazzo (Ed.), *Coastal environmental management*. EUCC-Italy/ EUCC Electronic Publishing, 1-427.

- Woodley, A., 1993. Tourism and Sustainable Development: The Community Perspective. In: Nelson, J., Butler, R. & Wall, G. (eds.), Tourism and Sustainable Development: Monitoring, Planning, Managing. Heritage Resources Centre, University of Waterloo, 135–147.
- World Commission on Environment and Development. (WCED), 1987. Our Common Future. (The Brundland Raporu) Oxford: Oxford University Press, 1-300.
- Yılmaz, B. S. ve Yumuk, Y., 2013. Türk Turizm Pazarında Çevreye Duyarlı Bir Eğilim: “Yeşil Yıldız” Uygulamaları ve “Yeşil Yıldız” Sahibi Otel İşletmeleri Üzerine Bir Değerlendirme, Erciyes Üniversitesi Turizm Fakültesi, 14. Ulusal Turizm Kongresi, Kayseri, 1291-1292.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., 2011. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, 8. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 277.
- [URL-1] <<http://www.turcev.org.tr>>, alındığı tarih: 05.01.2017
- [URL-2] <<http://www.kultur.gov.tr>>, alındığı tarih: 05.01.2017
- [URL-3] <<http://www.mavibayrak.org.tr>>, alındığı tarih: 05.01.2017
- [URL-4] <<http://www.turofed.org.tr>>, alındığı tarih: 15.03.2017
- [URL-5] <<http://www.gbca.org>>, alındığı tarih: 13.05.2017
- [URL-6] <<http://www.ktb yatirimisletmeler.gov.tr>>, alındığı tarih: 13.05.2017
- [URL-7] <<http://www.tuyup.org>>, alındığı tarih: 17.07.2017
- [URL-8] <<http://www.cevreorman.gov.tr>>, alındığı tarih: 30.07.2017
- [URL-9] <<http://www.yesilbinadergisi.com>>, alındığı tarih: 03.09.2017
- [URL-10] <<http://www.ekoyapidergisi.org>>, alındığı tarih: 03.09.2017
- [URL-11] <<http://www.greenhotels.com>>, alındığı tarih: 03.10.2017

EKLER

Ek A: Başvuru dilekçesi

Ek B: Çevreye duyarlılık kriterleri başvuru formu

Ek C: Değerlendirme formu

Ek D: Asgari puan tabloları

Ek E: Çevreye duyarlılık kriterleri

Ek F: Uygulama Esasları

EK.A Başvuru dilekçesi

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü Kontrolörler Kurulu Başkanlığına ANKARA adresinde bulunan, ... belge no.lu tesisimize çevreye duyarlı konaklama tesisi belgesi almak istiyoruz. Gereğinin yapılmasını arz ederiz. 1- Dilekçe ve ekinde ibraz etmiş olduğum belgelerin gerçeği yansıttığını, Dilekçe ve Çevreye Duyarlılık Kriterleri Başvuru Formunda (Ek-2) yer alan bilgilerin doğru olduğunu, 2- Değerlendirme Formunun 1 ve 2. bölümlerinde bulunan kriterlere yönelik çalışmalarını, faaliyetleri, raporları ve belgeleri kapsayan en fazla 30 dakika sürecek sunumun hazırlandığını, ppt veya pdf uzantılı olarak ekte taşınır bellekte sunulduğunu (Ek-1), tesis mahallinde yapılacak değerlendirme aşamasında komisyon üyelerine gösterileceğini, beyan ederiz. Tesisin açık olduğu tarihler: ☐ Devamlı ☐ Sezonluk olup..... tarihleri arasında açıktır. İmza Adı Soyadı Tüzel Kişilik Unvanı (*) Kaşe Tarih

EK.B Çevreye duyarlılık kriterleri başvuru formu

ÇEVREYE DUYARLILIK KRİTERLERİ BAŞVURU FORMU

1. Çevre yönetim politikası ve eylem planının amacı ve hedefine ilişkin rapor hazırlanmıştır (Raporda; işletmenin çevre korumasına yönelik çalışmaların yürütülmesinde yol gösterici bir politika belirtilmeli ve bu politikanın uygulanması için yapılan / yapılacak faaliyetlerin aşamalarını belirten bir eylem planına yer verilmelidir.)

2. Çevre yönetim politikası ve eylem planı;

... pano/ afiş/broşür şeklinde duyurulmaktadır.

... elektronik ortamda erişim sağlanmaktadır.

3. Çevre yönetim politikası ve eylem planında üç aylık aralıklarla iyileştirmeye yönelik gözden geçirme, değerlendirme ve raporlama yapılmaktadır.

4. Su ve enerji tüketimi, kimyasal maddeler ve atık miktarlarına ilişkin verilerin periyodik olarak ölçülmesi, izlenmesi, arşivlenmesi yapılmakta olup hedefler belirlenmiştir.

5. Eylem planının uygulanması konusunda eğitim almış;

... Çevre Mühendisi, Enerji Verimliliği Uzmanı, Biyolog, Ziraat Mühendisi vb. özel bir yetkili tesis bünyesinde çalıştırılmaktadır.

... Bu hizmet işletmede uygulamadan sorumlu bir yetkili ile birlikte bir uzmandan veya uzman firmadan alınmaktadır. (Uzman veya firmaya ilişkin belgeler, sözleşme örneği istenilir)

6. İşletme tarafından çevre bilincinin artırılması, çevresel tedbirlerin ve eylem planının uygulanmasını temin etmek için personele periyodik olarak eğitim verilmektedir.

7. Atık suların foseptik dışında aşağıda belirtilen sistemle bertaraf edilmesine ilişkin belge örneği bulunmaktadır.

... İşletmenin kendine ait atık su arıtma sistemi bulunmaktadır.

... Bölgesel birliğin merkezi sistemine bağlıdır.

... Yerel yönetimin merkezi sistemine bağlıdır.

İmza

Adı Soyadı

Tüzel Kişilik Unvanı (*) Kaşe

Tarih

EK.C Değerlendirme formu

T.C.	
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	
YATIRIM VE İŞLETMELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	
ÇEVREYE DUYARLI KONAKLAMA TESİSLERİ	
DEĞERLENDİRME FORMU	
TESİSİN ADI	:
TESİSİN ADRESİ	:
TELEFON – FAKS	:
E-POSTA, İNTERNET SİTESİ	:
MEVCUT TÜRÜ VE SINIFI	:
BELGE TARİH VE NO	:
BELGE SAHİBİ	:
İŞLETME MÜDÜRÜ	:
1. BÖLÜM PUANI :	
2. BÖLÜM PUANI :	
3. BÖLÜM PUANI :	
TOPLAM PUAN :	

EK.D Asgari puan tabloları

ASGARİ PUAN TABLOLARI		
SINIFI	ASGARİ PUAN	ALDIĞI PUAN
5 YILDIZLI KONAKLAMA TESİSLERİ	225	
4 YILDIZLI KONAKLAMA TESİSLERİ	195	
3 YILDIZLI KONAKLAMA TESİSLERİ	135	
2 YILDIZLI KONAKLAMA TESİSLERİ	95	
1 YILDIZLI KONAKLAMA TESİSLERİ	90	
DİĞER KONAKLAMA TESİSLERİ	90	

.....
isimli tesis, ... tarihinde yapılan çevreye duyarlı konaklama
işletmeleri için sınıflandırma formu uygulamasında, ... puan almıştır.

Arz olunur.

EK.E Çevreye duyarlılık kriterleri

Çizelge E.1: Zorunlu ve sunumda değerlendirilecek kriterler

1. BÖLÜM		
ZORUNLU VE SUNUMDA DEĞERLENDİRİLECEK KRİTERLER		
No.	Kriter	Puan
	İşletmelerin çevre yönetim politikası ve eylem planının olması (Aşağıdaki hususları içermesi halinde değerlendirilir)	
1	Çevre yönetim politikası ve eylem planının amacı, hedefi (5 puan)	
2	Çevre yönetim politikası ve eylem planının duyurulması veya elektronik ortamda erişime açık olması (1 puan)	
3	Çevre yönetim politikası ve eylem planında üç aylık aralıklarla iyileştirmeye yönelik gözden geçirme yapılması, değerlendirilmesi ve raporlanması (5 puan)	
4	Su ve enerji tüketimi, kimyasal maddeler ve atık miktarlarına ilişkin verilerin, periyodik olarak ölçülmesi, izlenmesi, dokümanite edilmesi, hedef belirlenmesi (5 puan) (Kapalı alan m2 başına veya geceleme başına tüketimin aylık, üç aylık ve yıllık olarak raporlanması ve eylem planında hedeflerin belirtilmesi istenilir. Değerlendirmede tesisin faaliyete başladığı tarih ve işletme dönemi göz önünde bulundurulur.)	
5	Eylem planının uygulanması; a) Konusunda eğitim almış, özel bir yetkilinin (Çevre Mühendisi, Enerji Verimliliği Uzmanı, Biyolog, Ziraat Mühendisi vb.) tesis bünyesinde çalışması (5 puan) (Kişiye ait diploma veya çevre konusunda eğitim alındığına ilişkin sertifika veya uzmanlık belgesi istenilir) b) Bu hizmetin işletmede uygulamadan sorumlu bir yetkili ile birlikte bir uzmandan veya uzman firmadan alınması (1 puan) (Uzman veya firmaya ilişkin belgeler, sözleşme örneği istenilir)	
6	İşletme tarafından, çevre bilincinin artırılması, çevresel tedbirlerin ve eylem planının uygulanmasını temin etmek için personele periyodik olarak eğitim verilmesi (5 puan) (Personele verilen eğitime ilişkin bilgi ve belgeler, eğitim programı, eğitimin içeriği, eğitim alan personele ilişkin kayıtlar, sertifikalar, personele dağıtılan ve ilan edilen doküman istenilir)	
7	Atık suların foseptik dışında bir sistemle bertaraf edilmesi (1 puan)	
8	Sunumun Tebliğde belirtilen hususlara uygun şekilde; a) Özenle hazırlanması (5 puan) b) Normal hazırlanması (1 puan)	
1. BÖLÜM PUANI: (1. Bölümde belirtilen 8 maddenin her birinden en az 1 puan almak zorunludur.)		

Çizelge E.2: Sunumda değerlendirilecek diğer kriterler

2. BÖLÜM		
SUNUMDA DEĞERLENDİRİLECEK DİĞER KRİTERLER		
No.	Kriter	Puan
1	İşletmenin uluslararası kabul gören çevre yönetim sertifikalarına sahip olması (EMAS, ISO 14000, ISO 14001, Mavi Bayrak gibi) (Her sertifika 3 puan, toplam 9 puanı geçemez)	
2	Tesise düzenli olarak hizmet veren veya mal tedarik eden firmaların çevre yönetim sertifikasına sahip olması (EMAS, ISO 14001 gibi) (Her sertifika 2 puan, toplam 6 puanı geçemez)	
3	İşletmenin çevreye duyarlılık çalışmaları konusunda ödül kazanmış olması (3 puan)	
4	Yerel yönetim veya idareler veya yörede bulunan diğer tesislerle çevreye duyarlılık konusunda düzenli olarak ortak çalışma ve etkinlikler yapılması (1 puan)	
5	Çevre koruma organizasyonlarına düzenli olarak katkıda bulunulması veya bu organizasyonlara düzenli olarak katılım sağlanması (1 puan) (Dernek, vakıf, vb.)	
6	Isıtma kazanının ve brülörün periyodik olarak bakımının yetkili kişilere yaptırılması ve kazan bacasından açığa çıkan emisyonların yetkili kuruluşlar tarafından yapılan ölçümlerinin raporlanması (1 puan)	
7	İşletmenin çevrede bulunan tarihi, doğal ve kültürel değerlerin korunmasına yönelik düzenlenen etkinliklere katkıda bulunması (1 puan)	
8	İşletmenin çevrede bulunan yabani veya evcil hayvanların korunması ve sağlık, bakım ve beslenmeleri ile ilgili çalışmalara katkıda bulunması (1 puan)	
9	Tesisin ısı yalıtımının; iklim şartlarına uygun, minimum enerji ile yeterli soğutma ve ısıtma imkânı sağlayacak şekilde olması A sınıfı: 10 puan, B sınıfı: 8 puan, C sınıfı: 6 puan, D sınıfı: 4 puan, E sınıfı: 2 puan (Enerji kimlik belgesinde belirtilen sınıflara göre puan verilir.)	
10	Tesiste çevreye duyarlı boya- cila, kurşunsuz cam vb. kullanılması (Her biri 1 puan, toplam 5 puanı geçemez.) (Çevre etiketli olduğuna ilişkin ilgili firma yazısı olması halinde değerlendirilir.)	
Aşağıdaki hususlar, yerinde yapılan denetimde ayrıca değerlendirilir.		
11	Personelin olası su kaçaklarının belirlenmesi ve hemen önlem alınması konusunda eğitilmesi (1 puan)	
12	İşletme personelinin, deterjan ve dezenfektanları kullanırken paketlerinde veya kutularında önerilen kullanım miktarlarının aşılması ve kullanım yöntemleri konusunda eğitilmesi (1 puan)	
13	Tesisin mutfak ve teknik bölümlerinde kullanılan cihazların tasarruflu ve verimli kullanılması konusunda personele eğitim verilmesi (1 puan)	

Çizelge E.2 (devam): Sunumda değerlendirilecek diğer kriterler

No.	Kriter	Puan
14	Tesisin giriş bölümünde, çevreye duyarlılık politikası ve alınan önlemler hakkında misafirlerin bilgilendirilmesi, çevresel politika için destek istenilmesi ve katılımlarının sağlanması (1 puan)	
15	Çocuk misafirlere yönelik çevreye duyarlılık konusunda eğitim ve etkinliklerin yapılması (5 puan)	
16	Tesisin bütünü dikkate alındığında önemli ölçüde enerji tasarrufu sağlayacak frekans invertörü, ısı geri kazanım sistemi veya ısı pompası gibi yeni teknolojilerin kullanılması (Her biri 5, toplam 15 puanı geçemez)	
17	Çevreye duyarlı konaklama tesisi belgesi talep eden şirketin, yenilenebilir enerji kaynakları ile ülke genelinde üretime katkı sağlaması (5 puan) (İlgili merciden yazı alınması halinde değerlendirilir.)	
18	Havaya fazla miktarda sera gazı veren kömür veya ağır petrol ürünleri gibi kaynakların enerji olarak kullanılmaması (1 puan)	
19	Tesisin bünyesinde eşanjör cihazının kullanılması (2 puan)	
20	Tesisin merkezi sistemle ısıtılması (5 puan)	
21	Isıtma, soğutma, sıcak su ve elektrik sisteminin ihtiyaca uygun olarak kullanılabilmesi amacıyla, binanın bölümler halinde kullanılmasına imkan tanıyan düzenleme yapılması (Her biri 2 puan, toplamda 8 puanı geçemez)	
22	Çevreye duyarlı konaklama tesisi belgesi almış tesislerde, eylem planında belirtilen hedeflere ulaşılmış olması (5 puan)	
2. BÖLÜM PUANI: (2. Bölüm maddelerinden toplamda en az 10 puan alınması halinde 3. Bölüme geçilir.)		

Çizelge E.3: Kılavuz kriterler

3. BÖLÜM		
KILAVUZ KRİTERLER		
No.	Kriter	Puan
3.1. TESİSİN YATAK ODALARINDAKİ DÜZENLEMELER		
1	Odalarda, çevreye duyarlılık çalışmalarının misafirlere görsel-işitsel olarak duyurulması (2 puan)	
2	Aynı misafir için yastık kılıfı, çarşaf ve nevresimlerin misafirlerin isteğiyle değiştirileceği konusunda yatak odasında bilgilendirme yapılması (2 puan) Aynı konuda havlularla ilgili olarak banyolarda da bilgilendirme yapılması halinde 2 puan ilave edilir. Türkçe dışında en az bir yabancı dilde bilgilendirme yapılması halinde 1 puan ilave edilir.	
3	Misafirlerin, tesisin çevreye duyarlılık çalışmaları hakkında görüşlerinin alınması ve değerlendirilmesi (2 puan) (Anket formu Türkçe ve en az iki yabancı dilde hazırlanır. Sonuçlarının nasıl değerlendirildiğine ilişkin bilgi istenilir.)	
4	Soğutma ve havalandırmanın (klima vb.), pencere ve kapıların açılması halinde otomatik olarak kapanması (5 puan)	
5	Misafir odadan ayrıldığında elektrik sisteminin otomatik olarak kapanması (5 puan) (Enerji tasarruf sistemi)	
6	Odalarda ısıtma ve soğutmanın; a) Kapasite kontrollü merkezi sistemle sağlanması (5 puan) b) Otomatik kontrollü (termostat) olması (3 puan)	
7	Odalarda yer alan minibar, buzdolabı, tv, split klima gibi cihaz ve makinelerin yüksek verimli ve az elektrik tüketecek teknolojide olması (Her biri 2 puan, toplam 6 puanı geçemez.) (Cihaz ve makinelerin A sınıfı ve üzerinde olması durumunda değerlendirilir)	
8	Oda aydınlatmasında az enerji tüketen aydınlatma elemanlarının kullanılması (5 puan) (A sınıfı aydınlatma elemanları aranılır.)	
9	Odalarda kullanılan cihazların; güneş ışığı, ısı kaynakları gibi etkilerden uzak ve cihazın havalandırması sağlanacak şekilde yerleştirilmesi (2 puan) (Buzdolabı, minibar vb.)	
10	Odalarda güneşlik, kalın perde bulunması (Her biri 2 puan) (Misafir bulunmayan odalarda perde veya güneşliklerin kapalı tutulması halinde 1 puan ilave edilir.)	
11	Duş başlıkları ve musluklarda, akan suyun tasarrufuna yönelik özel armatürlerin kullanılması (4 puan) (Fotoselli, ayarlı, hava karışıklı vb.)	
12	Farklı miktarda su akışını sağlayan veya otomatik olarak su akışını durdurabilen ayarlı rezervuarlar kullanılması (4 puan)	

Çizelge E.3 (devam): Kılavuz kriterler

No.	Kriter	Puan
13	Banyolarda sadece duş teknesi kullanılması (2 puan)	
14	Tesiste sigara içilmeyen odalar; a) Odaların tamamında sigara içilmemesi (10 puan) b) Odaların en az %50 sinde sigara içilmemesi (5 puan) c) Odaların en az %20 sinde sigara içilmemesi (2 puan) (Tesis tanıtımında ve internet sitesinde belirtilmesi şartıyla değerlendirilir.)	
3.2. TESİSİN ÇEVREYE DUYARLI OLARAK DÜZENLENMESİ		
15	Peyzaj düzenlemesi ve ağaçlandırma; a) Çok iyi (3 puan) b) İyi (2 puan) c) Normal (1 puan)	
16	Tesis bahçesinde, endemik bitkilerin korunması ve ekosistemin bozulmaması (2 puan) (Tesisin bahçesinde konuya ilişkin yazılı ve görsel bilgilendirme yapılması halinde değerlendirilir)	
17	Tesis dış cephesinde kullanılan camlar; a) Yazın ısıtın içeri girmesini engelleyecek geçirgenliği kontrol eden, kışın ise ısı kaybını azaltan özel cam (5 puan) b) Çift cam (3 puan)	
18	Bina dış cephesinde güneşi kontrol eden yapı elemanlarının bulunması (4 puan)	
3.3. ENERJİ		
19	Tesiste, enerji ve su tüketimini hesaplamak ve izlemek için ilave sayaç ve ölçü aletlerinin kullanılması (Mutfak, çamaşırhane, konaklama üniteleri, bahçe, teknik üniteler vb.) (Her biri 2 puan, toplam 6 puanı geçemez)	
20	Binaların giriş kapılarında rüzgârlık veya döner kapı bulunması (2 puan)	
21	Tesisin genel mahallerinde ısıtma ve soğutmanın otomatik kontrollü (termostat) olması (4 puan)	
22	Tesiste kullanılan cihaz ve makinelerin yüksek verimli ve az elektrik tüketen teknolojide olması (Isıtma kazanı (boiler), kapasite kontrollü merkezi klima, soğuk oda, dolap, çamaşır yıkama ve kurutma makinesi vb.) (Her biri 2 puan, toplam 6 puanı geçemez)	
23	Tesiste az enerji tüketen aydınlatma elemanlarının kullanılması (5 puan) (A sınıfı aydınlatma elemanları aranılır.)	
24	Tesiste harekete veya ışıığa duyarlı aydınlatma sistemlerinin kullanılması (Koridor, genel müşteri tuvaletleri, bahçe, teknik mahal, personel mahalleri vb.) (Her biri 1 puan, toplam 5 puanı geçemez)	

Çizelge E.3 (devam): Kılavuz kriterler

No.	Kriter	Puan
25	Bahçe ve açık alanlarda kullanılan aydınlatma elemanlarının, ışığın gökyüzüne gitmesini engelleyecek şekilde düzenlenmesi (2 puan)	
26	Tesisin mutfak ve teknik bölümlerinde kullanılan cihazların güneş ışığı, ısı kaynakları gibi etkilere uzak ve havalandırılmasını sağlayacak şekilde yerleştirilmesi (2 puan) (Soğuk oda, buzdolabı motorları, merkezi klima cihazları vb.)	
27	Soğuk oda ve/veya dolaplarda sıcaklığın değişmesi ve/veya açık kalması halinde alarm vermesi (Her biri 2 puan, toplam 4 puanı geçemez)	
28	Çamaşırların doğal yollarla kurutulması (4 puan) (Kapalı mahalde veya görüntü kirliliği yaratmayacak şekilde açık alanda)	
29	Enerji tasarruflu asansör; a) A enerji sınıfı üzeri olması halinde (4 puan) b) A enerji sınıfı olması halinde (2 puan)	
30	Tesis bünyesinde sıcak su üretimi hariç yenilenebilir enerjiye yönelik düzenleme yapılması (Güneş, Rüzgar, Jeotermal, Hidro, Dalga Enerjisi, Biogaz vb.) (Her biri 5 puan)	
3.4. SU		
31	Sıcak suyun güneş, jeotermal veya diğer yenilenebilir enerji türlerinden elde edilmesi (4 puan)	
32	Genel mahaller ile personel mahallerinde bulunan duş-tuvaletlerde, duş başlıkları ve musluklarda, akan suyun tasarrufuna yönelik özel armatürlerin kullanılması (4 puan) (Fotoselli, ayarlı, hava karışıklı vb.)	
33	Genel tuvaletler ve personel tuvaletlerinde farklı miktarda su akışını sağlayan veya su akışını otomatik durdurabilen ayarlı rezervuarların kullanılması (4 puan)	
34	Genel tuvaletlerde ve personel tuvaletlerinde bulunan pisuvarlarda suyun otomatik sistemle akıtılması (fotoselli) (2 puan)	
35	Su tasarruflu çamaşır ve bulaşık makinelerinin kullanılması (4 puan) (Cihaz ve makinelerin A ve üzeri enerji etiketli olması durumunda değerlendirilir)	
36	Yeşil alanların gün ışığı etkili olmadan önce veya gün ışığı etkisini kaybettikten sonra sulanması (2 puan)	
37	Yağmur sularının veya arıtılmış atık suların temizlik ve içme haricinde kullanılması (Bahçe sulaması ve/veya tuvalet rezervuarlarında) (Her biri 2 puan, toplam 4 puanı geçemez)	
38	Bahçede kullanılan suların otomatik olarak kapanmasını sağlayan zaman ayarlı sistem (2 puan)	
39	Bahçe sulamasında, gereksiz su tüketimini engelleyen damlama, fiske vb. teknolojilerin kullanılması (4 puan)	

Çizelge E.3 (devam): Kılavuz kriterler

No.	Kriter	Puan
40	Golf sahaları, ormanlık alanlar gibi sulanması gereken geniş alanları bulanan tesislerde bilgisayar kontrollü özel sulama sistemlerinin kullanılması (4 puan)	
41	Deniz suyundan içme veya kullanma suyu ekde edilmesi (5 puan) (İlgili Bakanlığın izni olması halinde değerlendirilir)	
	3.5. DETERJANLAR, DEZENFEKTANLAR VE TEHLİKELİ KİMYASAL MADDELER	
42	Doğru yerde doğru kimyasalın kullanılması (2 puan)	
43	Çevreye duyarlı deterjan ve dezenfektanların kullanılması (2 puan) (Çevre etiketli olması halinde değerlendirilir)	
44	Yüzme havuzlarında uygun hijyenik sonuç için minimum miktarda dezenfektan alan otomatik dozaj sisteminin kullanılması (4 puan)	
45	Deterjan kullanımının azaltılmasına yönelik düzenlemeler yapılması (4 puan) (Kullanılan suyun sertlik derecesi, sıcaklığı, miktarı gibi konularda personelin işletme veya yetkili firmalardan eğitim almış olması ve uygun yerlerde kullanma talimatlarının bulunması halinde değerlendirilir.)	
46	Kimyasal madde kullanımının zorunlu olmadığı mahal veya yerlerde (armatür, mobilya vb.) doğal temizleyiciler kullanılması (2 puan) (Mekanik temizlik, mikrofiber, su, su buharı vb.)	
47	Bahçelerin organik tarım esaslarına uygun olarak düzenlenmesi ve bakımının yapılması (2 puan)	
48	Haşere ile mücadelede insan sağlığına ve çevreye zarar vermeyen ilaçların kullanılması veya doğal tedbirlerin alınması (2 puan)	
	3.6. ATIKLAR	
49	Misafirlerin atıkları ayrabilmeleri için tesisin uygun yerlerinde yeterli düzenleme sağlanması (2 puan)	
50	Genel mahallerde atık pillere yönelik toplama kutusu bulunması (2 puan)	
51	Personel tarafından zararlı atıkların çeşitlerine göre ve diğer atıklardan ayrılması (Yağ filtreleri, boya, floresan ampuller, toner, mürekkep, soğutma ekipmanları, piller, ilaçlar, tıbbi atıklar, elektronik atıklar vb.) (Her biri 2 puan, toplam 10 puanı geçemez)	
52	Atık yağların biriktirilmesi ve toplanması (2 puan) (Atık yağların ilgili kurum veya firma tarafından toplandığına ilişkin belge olması halinde değerlendirilir.)	
53	Atıkların personel tarafından çeşitlerine göre ayrılması (Plastik, kağıt, cam, metal, organik vb.) (Her biri 2 puan, toplam 10 puanı geçemez)	
54	Organik atıkların değerlendirilmesi (4 puan) (Kompost, biyogaz vb.)	
55	Ortak alanlarda ve genel duş-tuvaletlerde tek kullanımlık malzemelerin kullanılmaması (Şampuan, sabun, bardak, tabak, çatal, bıçak vb.) (Her biri 1 puan, toplam 4 puanı geçemez)	

Çizelge E.3 (devam): Kılavuz kriterler

No.	Kriter	Puan
56	Genel mahallerde içecek hizmetlerinin tek kullanımlık paketler yerine su, meyve suyu sebili ile sunulması (4 puan) (Her biri 2 puan, toplam 4 puanı geçemez.)	
57	Kahvaltıda tek kullanımlık paketlere yer verilmemesi (4 puan) (Tereyağı, reçel, bal, peynir vb.)	
58	Atık suların arıtılması; a) İşletmenin kendine ait atık su arıtma sisteminin bulunması (5 puan) b) Bölgesel birliğin merkezi sistemine bağlı olması (3 puan) c) Yerel yönetimin merkezi sistemine bağlı olması (1 puan)	
3.7. DİĞER HİZMETLER		
59	Tesislerin personel ve misafir ulaşımının ihtiyaç oranında çevreye sera gazı vermeyen araçlarla sağlanması (2 puan)	
60	Misafirlerin alternatif ulaşım imkanı olarak bisiklet kullanımının sağlanması (2 puan)	
61	Tesisin idari işlerinde kağıt tüketimini en aza indirecek elektronik yazışma, adisyon, fatura vb. sistemlerin kullanılması (3 puan)	
62	Tesiste çevre etiketli eşyaların kullanılması (Yastık, çarşaf, masa örtüsü, elektrik süpürgesi, ampul, kağıt, plastik vb.) (Her biri 2 puan, toplam 10 puanı geçemez)	
63	En az iki yerel gıda ürününün kahvaltı ve öğünlerde sunulması (4 puan) (Ürün hakkında bilgilendirme yapılması halinde değerlendirilir)	
64	Tesisin orman içinde veya yanında olması durumunda yangın için gerekli önlemlerin alınması (5 puan) (Gözlem, alarm, ihbar, gerekli cihazlar, teçhizat, personelin eğitimi, yerel idare ile işbirliği)	
65	Açık ve kapalı mahallerde gürültüsüz cihazların kullanımı (2 puan)	
66	Tesisat mahallerinin ses yalıtımının yapılması (2 puan)	
67	Müzik yayını yapılan mahallerin ses yalıtımının yapılması (2 puan)	
68	Açık ve kapalı mahallerde insan sağlığına uygun desibelde ses yayını yapılması (2 puan)	
69	Gürültü kaynağının yatak odalarından uzakta düzenlenmesi veya perdelenmesi (4 puan)	
70	Tesisat mahallerinde bulunan boruların ısı yalıtımının yapılması (2 puan)	
71	Konaklama tesisinin bulunduğu ilin yer aldığı bölgeye göre puan ilave edilmesi 1. Bölge (1 puan), 2. Bölge (2 puan), 3. Bölge (3 puan), 4. Bölge (4 puan), 5. Bölge (5 puan), 6. Bölge (6 puan)	
72	Tesislerin termal turizme, kış turizmine, yayla turizmine veya kırsal turizme yönelik faaliyet göstermesi (5 puan) (Sadece biri değerlendirilir)	
73	Bu formda yer almayan, çevreye duyarlılık çalışmalarına ilave katkı sağlayan faaliyetler veya teknoloji, sistem veya cihazların kullanılması (Her biri 2 puan, toplam 10 puanı geçemez)	
3. BÖLÜM PUANI:		

EK.F Uygulama Esasları

UYGULAMA ESASLARI :

Formun uygulanmasında, puanlar sıfırdan başlamakta olup her kriter için azami puanlar belirtilmiştir.

Formda yer alan kriterler birden fazla amaçla kullanılsa dahi bir kez puanlandırılır.

Formda yer alan uygulamalar faal olmaları halinde değerlendirilir.

İllere ait 6 bölgeye ilişkin liste aşağıda belirtilmiş olup konaklama tesisinin bulunduğu ilin yer aldığı bölgeye göre puan ilavesi formda yer almaktadır.

1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge
Ankara	Adana	Balıkesir	Afyonkarahisar	Adıyaman	Ağrı
Antalya	Aydın	Bilecik	Amasya	Aksaray	Ardahan
Bursa	Bolu	Burdur	Artvin	Bayburt	Batman
Eskişehir	Çanakkale	Gaziantep	Bartın	Çankırı	Bingöl
İstanbul	Denizli	Karabük	Çorum	Erzurum	Bitlis
İzmir	Edirne	Karaman	Düzce	Giresun	Diyarbakır
Kocaeli	Isparta	Manisa	Elazığ	Gümüşhane	Hakkâri
Muğla	Kayseri	Mersin	Erzincan	Kahramanmaraş	Iğdır
	Kırklareli	Samsun	Hatay	Kilis	Kars
	Konya	Trabzon	Kastamonu	Niğde	Mardin
	Sakarya	Uşak	Kırıkkale	Ordu	Muş
	Tekirdağ	Zonguldak	Kırşehir	Osmaniye	Siirt
	Yalova		Kütahya	Sinop	Şanlıurfa
			Malatya	Tokat	Şırnak
			Nevşehir	Tunceli	Van
			Rize	Yozgat	
			Sivas		

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Ekin Adıgüzel

Doğum Tarihi ve Yeri: 16.06.1990/ANKARA

E-posta adresi : adiguzelekin@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lisans : 2009-2014 Aksaray Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi,
Çevre Mühendisliği Bölümü

Yüksek Lisans : 2015-2016 Aksaray Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü İş
Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı

2015- Aksaray Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
Çevre Mühendisliği Anabilim Dalı

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLERİ

2015 – 2017 : Merkez Çevre Danışmanlık Ltd. Şti.